CENSORINI
DE
DIE . NATALI
LIBER
AD . Q. CAERELLIVM

Ab Aldo Mannuccio, Paulli F. Aldi N. emendatus, & Notis illustratus.

Ad Ill.mum & Reuer.mum
GVLIELMVM . SIRLETTVM
Cardinalem amplissimum.

Ex libris Thomae Cornelij
10. febr. 1643

VENETIIS . ∞ D XXCI
Apud Aldum.

ILLVSTRISSIMO,

ET. REVERENDISS.

GVLIELMO. SIRLETTO

S.R.E. CARDINALI

AMPLISSIMO.

SPARTAM, *quam ego a principio nactus sum, Gulielme Sirlette, Cardinalis amplissime, summaque, ac singulari doctrina clarissime, pro mea uirili parte ut ornarem, sedulam semper operam dedi; neque minus hoc tempore, quo in maximis meis occupationibus tum fami-*

liaris rei, tum publicae, nullo umquam die a me patior intermitti studia litterarum. Cum igitur his diebus, qui ad lucubrandum, ſerioq. studendum, inter alios omnes anni dies accommodatiſſimi ſunt, ad quotidianas meas occupationes aliae longe grauiores acceſſiſſent, quamobrem paullum temporis ſtudijs meis ſupereſſet, rationem inij, dum ita diſtinerer, ut aliquid tamen praeſtarem, quo ingenium minime torpeſceret, ſimul ac puſilli mei otij fructus aliquis ad ſtudioſos permanaret. Cepi autem in manus Cenſorinum, eo animo, ut eum quam poſſem ab infinitis, quibus ſcatebat, mendis, purgatum typis commendarem. contuli unum exemplar cum multis alijs, quae ſunt apud me. incredibile eſt, quantum laboris in hoc opere conſumpſerim, dum & inter multas lectio

num

num uarietates, eam, quae uerae magis accedere uideretur, longa disquisitione conarer assequi, quo huius molestiam operae lectori uel adimerem penitus, uel certe leuarem: &, ubi ipse corruptum locum nullo ueterum exemplarium adiumento restitui posse uiderem, germanam eius lectionem coniecturis mihi consequendam esse intelligerem. quorum in utroque quantum negotij habuerim, mihi solus ipse possum esse testis; quid autem praestiterim, Tibi, uir optime, ac doctissime, cuius unius iudicium omnium iudicio libenter, ac iure antepono, iudicandum, ac pronunciandum relinquo. Atque id mihi caussae in primis fuit, ut Tibi libellum hunc, & meos in eo labores insumptos, quantulicumque sunt, nuncupare uoluerim. fere enim nemo in mentem uenire pote

rat, qui Te melius, quidquid in hac no ua editione praestitum a me esset, per spicere posset. Mirum uero? quem ego scirem a doctissimis quibusque, in omni genere litterarum, tanti fieri, ut nemo sit eorum, qui non, ut tuae praestanti, & eximiae uirtuti, sic etiam eruditissi mae sapientiae cedat, fascesq. submittat. cuius ex doctrina tantum Christia na Resp. difficillimis suis temporibus fructum ceperit, ut, si cui alij inter mor tales, Tibi summus, atque altissimus dignitatis gradus in Ecclesia merito, ac iure debeatur. constat enim saepenume ro temporibus illis, cum perdifficiles, & perobscurae quaestiones in Tridentina Synhodo de religione tractarentur, & in interpretandis antiquorum Theologo rum sententijs, & ueterum Synhodorũ sanctionibus, inter se Patres aliquando

dissen-

diſſentirent, Te conſuli ſolitum, & tamquam ab Oraculo aliquo reſponſa peti conſueuiſſe. Quid? memini ego, me puero, cum eſſem Romae, una cum Patre, Tui ſtudioſiſſimo, quocum maxima familiaritas Tecum intercedebat, atque ego ab eo ad Te deducerer, maximum ad Tuas aedes concurſum omnium ordinum, ac nationum fieri ſolere; quod Te dicerent non ſolum doctrina, ſed etiam liberali, ac prolixa in doctos omnes uoluntate cum nemine conferendum. Bone Deus, quam multi tum confluebant ex ultimis uſque terris, ut Te de facie noſſent, appellarent, conſulerent de litteris; Tuo deniqne eruditiſſimo, ac iucundiſſimo ſermone perfruerentur. Audierant ſane plerique eorum, Te, olim cum priuatus degeres, longe tenuiori re, ac fortuna, maxi

mi, ac nobilissimi animi Tui, liberalisq. ingenij signa perillustria ubique exstare uoluisse, cum, ut doctos homines egentes benigne subleuares, ut eorum commodis consuleres, saepe Tuum ipsius genium defraudares. quae profecto non poterant sibi persuadere fore abs Te profecta, ni, quanti Virtus, quanti esset Sapientia, rerum earum, quae a summis philosophis tradita sunt, cognitione didicisses. Hinc Te Paullus IV. *Pont. Max. in intimis habuit, Protonotariumq. Apostolicum nominauit, & quibus uerbis nominauit? quam honorificis? quam Tua summa cum laude coniunctis? Vt grauissimi uiri singulare testimonium totam urbem Romam commouerit, & ad tui amorem allexerit. Pius* IV. *in Cardinalium Collegium cooptauit. quo facto, non Tibi*

hono-

honorem, sed honori ornamentum se addidisse praedicabat. Pius V. iudicio Tuo plurimum in omni sua uita tribuit. GREGORIVS *uero* XIII, *acerrimo iudicio uir, & singulari certe in hominibus aestimandis prudentia praeditus, eos sibi dies hilares iudicat, quibus tecum esse licet. Sed, quid ego haec alieno loco pluribus? Non deerit sane, non deerit, si uiuo, locus, tuas egregias uirtutes commemorandi: ut minime uoluntas deest, quae, maxime ad omnem tuam laudem propensa, si parem studio suo facultatem nacta fuerit, efficiet profecto, ut me Tui studiosiorem, Tibiq. addictiorem, adde etiam praeconem laudum Tuarum ueriorem, fatearis esse neminem. Interim uero dignare hoc munusculo, quod ad Te transmitto: meq. ut & uerbis hucusque sae*

pe

pe ostendisti, & re saepissime declarasti, amare, atque in Tui amantissimorum numero habere ne graueris. uix autem humanissimo uiro, & amore Tuo, ob mira, quae in eo sunt, ingenij, iudicij, doctrinae, probitatis ornamenta dignissimo, Federico Ranallo concedo. Vale.

Venetijs, Idib. Feb. ∞ D XXC. *qui mihi primus dies est anni* XXXV.

Ill.^mae^ *&* *R.*^mae^ *D. T.*

Deuinctissimus,

Aldus Mannuccius.

CENSORINVS *Romanus fuit: ut ipse testatur cap.* IV. *haec dicens: Itaque, ut saecula possim percurrere, & hoc nostrum praesens designare, omissis aureis, argenteisque, et hoc genus poeticis, a conditu urbis Romae, patriae nostrae communis, exordiar.*

Maximino imperante floruit. quod colligitur ex cap. V. *cum haec dicit: Quoniam ciuile Romanorum saeculum centum annis transigitur, scire licet in* X. *saeculo & primum natalem tuum fuiße, & hodiernum esse. quod tempus, si quis rationem subduxerit, in Maximini imperium cadit. Nec tantum hoc in loco Censorinus suam, Caerellijq. aetatem describit. quid cap.* VI? *ubi ducentesimam quinquagesimam quartam Olympiadem apud Graecos numerari dicit, eiusq. annum secundum; qui ab* V.C. *nongentesimus est, & nonagesimus. Et cap.* IIX. *Hic, inquit, annus, cuius uelut index, & titulus quidam est Vlpij, & Pontiani consulatus, ab Olympiade prima ∞ est, &* XIV. *ex diebus dumtaxat aestiuis, quibus Agon Olympicus celebratur: a Roma autem condita* C∞XCI. *& quidem ex Parilibus, unde Vrbis anni numerantur. Et ibidem infra, annos dicit ab Alexandri Magni excessu numerari*

quingentos sexaginta duos: cum Alexander Magnus mortuus sit Olympiade, ut ait Arrianus lib. VII, *centesima decimaquarta, quae quattuor ab* V.C. *annos comprehendit,* CDXXX. CDXXXI. CDXXXII. CDXXXIII. *quorum primo, uidelicet quadringentesimo trigesimo anni si addātur quingēti sexaginta duo, anni erunt omnino nongenti nonagintaduo.*

Qua familia natus, quoq. praenomine usus sit, affirmare non audeo. tantum dicam, me interdum suspicari, ex Marcia eum familia fuisse, quoniam Censorini cognomine utebatur. et, si hoc stet, Caij potius praenomine, huic familiae usitato, quam alio usum esse, affirmarim.

Ex Sidonio Apollinare, in ep. ad Polemium.

QVOD *si aliquis secus, atque assero, rem se habere censuerit, do quidem absens obtrectatoribus manus: sed nouerint, sentētiam meam, discrepantia sentientes, sine M. Varrone, sine Sereno, sine Septimio, sine Sammonico, sine Censorino, qui de die natali uolumen illustre confecit, non posse damnari.*

§ Mendum esse in hisce Sidonij uerbis, facile crediderim. qui enim hic disiunctè, Serenus, Sammonicus nominatur, a Macrobio lib. III. cap. 16. coniunctim Serenum Sammonicum appellari, animaduerti. §

SCRIPTORES A. CENSORINO APPELLATI

A

ACADEMIAE antiquae Philoſophi. 6
Aegyptij. 28. 37
Alcman. 74
Alcmaeon Crotoniates. 10. 11
Alij. 6. 14. 32. 43. 46
Anaxagoras. 10. 11. 12
Anaximander Mileſius. 7.
Antias. 21. 22
Aphrodius. 30.
Archilochus. 74
Archytas Tarentinus. 6
Ariſtarchus. 29. 30
Ariſtoteles Stagirites. 6. 10. 11 13. 15. 46
Ariſtoxenus. 10 52. 57. 75
Aſclepiades medicus. 58
D. Auguſti edicta. 22

B

BABYLONII. 42
Beroſus. 20

C

CALLINVS. 74
Callippus Cyzicenus. 28. 30
Caſſandrus. 29
Caſſius Hemina. 23
Catullus. 80. 82
Chaldaei. 27. 46. 47
Chryſippus. 65
Cleanthes. 65
Cleoſtrates Tenedius. 27

D

DEMOCRITVS. 8. 10. 11. 12. 28
Dicaearchus Meſſenius. 6
Diocles. 46
Diogenes. 10
Diogenes Apolloniates. 11. 50
Dion. 29
Dioſcorides aſtrologus. 24
Dorylaus. 60
Doſitheus. 27
XII. tabulae. 43. 44

E

EMPEDOCLES. 7. 8. 10. 12. 46
Ennius. 31. 44. in Aſoto. 81
Ephorus. 19
Epicharmus. 46
Epicurus. 8. 10. 11. 58
Epigenes Byzantius. 20. 46
Eratoſthenes. 36. 59.
Etruſci libri. 20. 21. 55. 62
Euclides Socraticus. 4
Eudoxus Cnidius. 27
Eupolis. 74
Euhemerus. 74
Euhenus. 46
Euthyphron Cnidius. 46

F

FENESTELLA. 32
Fuluius. 32. 33. 40

CN.

G

CN. GELLIVS. 23
Genethliaci. 14
Geometrae. 52
Graeci annales. 31
Graeci historici. 19
Granius Flaccus ad Caesarem de Indigitamentis. 4

H

HARPALVS. 27. 31
Heraclitus. 19. 29
Herodicus. 19
Herodotus. 19
Herophilus medicus. 58
Hesiodus. 74
Hipparchus 28
Hippo Metapontinus. 10. 11. 12. 45. 50
Hippocrates, Cous. 47. 56. 61
Hipponax. 74
Historiae Tuscae. 20
Homerus. 74
Horatius Flaccus Carm. saec. 22
Hyperides musicus. 74

I

ISOCRATES. 16
Iudaei. 55
Iunius Gracchanus. 32. 33. 40

L

LEGES XII. tab. 43. 44
Licinius Macer. 32
T. Liuius lib. CXXXVI. 22. 23
Linus. 29
Lucanus lib. I. 84
Lucilius lib. XVI. satyr. 4
Lucretius lib. I. 8. lib. I. & IV. 79

M

MEDICI. 13. 56
Meton Atheniensis. 27. 30
Mimnermus. 74
Mnesistratus. 27
Musici. 52

N

NAVTELIS. 27
Niceratus in lib. de Musico, fratre Rhythmonij. 75
Nonnulli. 4. 14. 43

O

OCELLVS Lucanus. 6
Oenopides. 30
Orethes. 36
Orpheus. 29

P

PARMENIDES. 8. 9. 10. 12
Peripatetici. 6
Persius. 3
Philolaus Pythagoricus. 28. 30
Philologi commentarij. 2
Philosophi. 13. 38
Pindarus. 74
Pisander. 74
Piso in Annali septimo. 24
Piso Censorius. 23
M. Plaetorij tribuni plebiscita. 44
Plato Atheniensis. 6. 14. 15. 52
Plautus. 44
Plerique. 14. 31
Plurimi. 44. 46
Plurimorum consensus. 14
Pythagoras Samius. 6. 50. 52 54. 57. 59
Pythagorici. 6

QVI-

Q

QVIDAM. 15
Quindecemuirum commentarij. 22. 23

R

RITVALES, Etruscorum libri. 20. 55

S

SAMIVS, scilicet Pythagoras. 10
Simonides. 74
Socrates. 57
Solon. 55. in elegia. 62
Sosibius. 36
Staseas. 14. 62
Stoici. 65
Straton. 46
Suetonius. 32

T

TERENTIVS, comicus, Heaut. 1
Terpander. 77
Thales Milesius. 65
Theano Pythagorica. 46
Theophrastus. 6. 57
Tibull. eleg. I. 79. 84
Timaeus. 3. 36
Timotheus. 77
Tuscae historiae. 20

V

VARRO. 21. 22. 24. 32. 35. 36. 40. 61. 62
Antiquitatum lib. XIIX. 25
Attico, siue de Muneribus. 3
De scenicis originibus lib. I 21
Tuberone; intus inscribitur, de Origine humana. 50
Venopides. 30
Vettius celeberr. augur. 25
Virgilius. 7. 9. 44. 79. 82. 84 lib. IIX. 83. ex Enn. XVII.

X

XENOCRATES. 6
Xenophon Socraticus. 2

Z

ZENO Citiaeus. 8. 19

FINIS

Prooemium. pag. 1
De Genio,& Lare. Cap. I. 4
Variae opiniones ueterum Philosophorum de generatione. Cap. II. 6
De generatione hominum, & eorum semine. Cap. III. 9
Quid primum in infante formatur. Cap. IV. 19
De Saeculo. Cap. V. 19
De Annis Maioribus. Cap. VI. 25
De Annis Vertentibus. Cap. VII. 30
De Annis Romanis. Cap. IIX. 32
De Mensibus. Cap. IX. 38
De Diebus. Cap. X. 42
De temporibus,ad pariendum aptis. Cap. XI. 45
Rationes Chaldeorum de tempore Partus. 47
De circulo Zodiaci, & de adspectibus. 47
Opiniones Pythagoricae de Partu. 50
De Musica. 51
Pythagorae opinio de Partu. 54
De spatio Terrae, & siderum distantia. 59
Distinctiones aetatum hominis, secundum opiniones multorum. Cap. XII. 61
De naturali institutione. Cap. XIII. 65
De Caeli positione, Cap. XIV. 66
De Stellis,& Planetis. Cap. XV. 68
De Terra. Cap. XVI. 71
De Geometria. Cap. XVII. 71
De Figuris. Cap. XIIX. 72
De Postulatis. Cap. XIX. 73
De Musica. Cap. XX. 74
De Rhythmo. Cap. XXI. 75
De Modulatione. Cap. XXII. 76
De Metris,& Pedibus. Cap. XXIII. 77
De legitimis Numeris. Cap. XXIV. 79
De Numeris simplicibus. Cap. XXV. 83

CENSORINI
DE . DIE . NATALI
AD . Q. CAERELLIVM
LIBER
PROOEMIVM

MVnera, ex auro, uel quae ex argento nitent, caelato opere nonnumquam materia cariora, ceteraq. hoc genus blandimenta Fortunae inhiantij, qui uulgo diuites uocantur: te autem, Q. Caerelli, uirtutis non minus, quam pecuniarum, diuitem, id eſt uere diuitem, iſta non capiunt. non quod earum poſſeſſionem, uel etiam uſum a te omnino abieceris; ſed quod, ſapientium diſciplina formatus, ſatis liquido comperiſti, huiuſmodi ſita in lubrico, bona malaue per ſe non eſſe, ſed τῶν μέσων, hoc eſt bonorum, malorumq. media. Haec, ut comicus ait, perinde ſunt, ut illius eſt animus, qui ea poſſidet:

Qui uti ſcit, ei bona; illi, qui non utitur
recte, mala.

Igitur, quoniam quiſque non quanto plura poſſidet,

ſidet,

ſidet, ſed quanto pauciora optat, tanto eſt locupletior: opes tibi in animo maximae, & eae quidem, quae non modo bona generis humani praecedunt, ſed quae ad deorum immortalium aeternitatem penitus accedant. Quod enim Xenophon Socraticus dicit, Nihil egere eſt deorum; quam minime autem, proximum a dijs. Quare, cum dona pretioſa neque tibi per animi uirtutem deſint, nec mihi per rei tenuitatem ſuperſint: quodcumq. hoc libri eſt, meis opibus comparatum, Natalicij titulo tibi miſi. In quo non, ut pleriſque mos eſt, aut ex Ethica parte philoſophiae praecepta ad beate uiuendum, quae tibi ſcriberem, mutuatus ſum; aut ex artibus rhetorum locos laudibus tuis celebrandis perſecutus, (ad id enim uirtutum omnium faſtigium adſcendiſti, ut cuncta iſta, quae uel ſapienter monentur, uel facunde praedicantur, uita, moribusq. ſuperaueris) ſed ex philologis commentarijs quaſdam quaeſtiunculas delegi, quae congeſtae poſſent aliquantulum uolumen efficere. idq. a me docendi ſtudio, uel oſtentandi uoto non fieri praedico, ne in me, ut uetus adagium eſt, iure dicatur, Sus Mineruam. Verum, cum tuo collatu ſcirem me plura didiciſſe; ne beneficijs tuis uiderer ingratus, noſtrorum ueterum ſanctiſſimorum hominum exempla

ſum ſecutus. illi enim, quod alimenta, patriam, lucem, ſe denique ipſos deorum dono habebant: ex omnibus aliquid dijs ſacrabant. magis adeo ut ſe non ingratos approbarent, quam quod deos arbitrarentur hoc indigere. itaque, cum perceperant fruges, ante quam ueſcerentur, deis libare inſtituerunt. & cum agros, atque urbes deorum munere poſſiderent; partem quandam templis, ſacellisque, ubi eos colerent, dicauere. Quidam etiam pro cetera bona corporis ualetudine crinem deo paſcebant. ita ego, a quo plura in litteris percepi, tibi haec exigua reddo libamina.

Nunc, quoniam liber de die Natali inſcribitur, a uotis auſpicia ſumantur. Itaque hunc diem, ut ait Perſius, Numera meliore lapillo. idq. quam ſaepiſſime facias, exopto: &, quod idem ſubiungit, Funde merum Genio. Hic forſitan quis quaerat, quid cauſſae ſit, ut merum fundendum Genio, non hoſtiam faciendam, putauerit? quod ſcilicet, ut Varro teſtatur in eo libro, cui titulus eſt Atticus, & eſt de Muneribus, id moris, inſtitutiq. maiores noſtri tenuerunt, ut, cum die natali munus annale Genio ſoluerent, manum a caede, ac ſanguine abſtinerent; ne die, qua ipſi lucem accepiſſent, alijs demerent. Denique Deli, ad Apollinis genitoris aram, ut Timaeus auctor

eſt, nemo hoſtiam caedit. Illud etiam in hoc die obſeruandum, quod Genio facta neminem oporteat ante guſtare, quam eum, qui fecerit. Sed & hoc, a quibuſdam ſaepe quaeſitum, ſoluēdum uidetur; quid ſit Genius, curue eum potiſſimum ſuo quiſque natali ueneremur.

De Genio, & Lare. *Cap. I.*

GENIVS eſt deus, cuius in tutela ut quiſque natus eſt, uiuit. hic, ſiue, quod, ut generemur, curet; ſiue quod una gignatur nobiſcum; ſiue etiam, quod nos genitos ſuſcipiat, ac tueatur: certe a Gignendo Genius appellatur. Eundem eſſe Genium, & Larem, multi ueteres memoriae prodiderunt. In queis etiam Granius Flaccus in libro, quem ad Caeſarem de Indigitamentis reliquit ſcriptum. Hunc in nos maximam, quinimmo omnem habere poteſtatem, creditum eſt. Nonnulli binos Genios in his dumtaxat domibus, quae eſſent maritae, colendos putauere. Euclides autem Socraticus duplicem omnibus omnino nobis Genium dicit appoſitum: quam rem apud Lucilium in libro ſatyrarum XVI. licet cognoſcere. Genio igitur potiſſimum, per omnem aetatem quotannis ſacrificamus. quamquam

non ſolum hic, ſed & alij ſunt dij complures; hominum uitam, pro ſua quiſque portione, adminiculantes. quos uolentem cognoſcere, Indigitamentorum libri ſatis edocebunt. ſed omnes hi ſemel in unoquoque homine numinum ſuorum effectum repraeſentant. quocirca non per omne uitae ſpatium nouis religionibus arceſſuntur. Genius autem ita nobis aſſiduus obſeruator appoſitus eſt, ut ne puncto quidem temporis longius abſcedat; ſed, ab utero matris exceptos, ad extremum uitae diem comitetur. Sed, cum ſinguli homines ſuos tantummodo proprios colant natales; ego tamen duplici quotannis officio huiuſce religionis adſtringor. nam, cum ex te, tuaq. amicitia honorem, dignitatem, decus, atque praeſidium, cuncta denique uitae praemia recipiam: nefas arbitror, ſi diem tuum, qui te mihi in hanc lucem edidit, meo illo proprio negligentius celebrauero. ille enim mihi uitam, iſte fructum uitae, atque ornamentum peperit. At, quoniam aetas a die natali initium ſumit, ſuntq. ante hunc diem multa, quae ad hominum pertinent originem: non alienum uidetur de his dicere prius, quae ſunt natura priora. Igitur, quae ueteribus de natura humana fuerint opiniones, ex his quaedam breuiter exponam.

Variae opiniones ueterum Philosophorum de Generatione, Cap. II.

PRIMA, & generalis quaestio inter antiquos sapientiae studiosos uersata est; quod, cum constet, homines singulos ex parentum seminibus esse procreatos, successioneq. prolis multa saecula prorogare; alij, semper homines fuisse, nec umquam nisi ex hominibus natos, atque eorum generi caput, exordiumq. nullum exstitisse arbitrati sunt; alij uero, fuisse tempus, cum homines non essent, & his ortum aliquando, principiumq. natura tributum. sed prior illa sententia, qua semper humanum genus fuisse creditur, auctores habet, Pythagoram Samium, & Ocellum Lucanum, & Architam Tarentinum, omnesq. adeo Pythagoricos. Sed & Plato Atheniensis, & Xenocrates, & Dicaearchus Messenius, item antiquae Academiae Philosophi non aliud uidentur opinati. Aristoleles quoque Stagirites, & Theophrastus, multiq. praeterea non ignobiles Peripatetici, idem scripserunt. eiusq. rei exempla dicunt, quod negenr omnino posse reperiri, aues ne ante, an oua generata sint; cum & ouum sine aue, & auis sine ouo gigni non possit. itaq. & omnium, quae in sempiterno

isto

isto semper fuerunt, futuraq. sunt, aiunt principium fuisse nullum; sed orbem esse quendam generantium, nascentiumque, in quo uniuscuiusque geniti initium simul, & finis esse uideatur. Qui autem homines aliquos primigenios diuinitus, natura ue factos crederent, multi fuerunt, sed aliter atque aliter in hac existimatione uersati. nam, ut omittam, quod fabulares poetarum historiae fecerunt, homines primos aut Promethei molli luto esse formatos, aut Deucalionis, Pyrrhaeq. duris lapidibus esse natos, ut Virgilius,

Hic lapides Pyrrhae iactos Saturnia regna:

Et alibi,

quo tempore primum
Deucalion uacuum lapides iactauit in orbem:
Vnde homines nati durum genus:

Quidã ex ipsis sapientiae professoribus nescio an magis monstrosas, certe non minus incredibiles rationum suarum proferunt opiniones. Anaximander Milesius uideri sibi ex aqua, terraq. calefactis exortos esse siue pisces, siue piscibus similia animalia. in his homines concreuisse, fetusq. ad pubertatem intus retentos, tum demum, ruptis illis, uiros, mulieresque, qui iam se alere possent, processisse. Empedocles autem egregio suo

carmine, quod eiuſmodi eſſe praedicat Lucretius,

Vt uix humana uideatur ſtirpe creatus, tale quiddam confirmat. Primo membra ſingula ex terra quaſi praegnante paſſim edita, deinde coijſſe, & effeciſſe ſolidi hominis materiam, igni ſimul, & humori permiſtam. Cetera quid neceſſe eſt perſequi? quae non capiant ſimilitudinem ueritatis. Haec eadem opinio etiam in Parmenide uel inſerta fuit, pauculis exceptis ab Empedocle diſſentiente. Democrito uero Abderitae ex aqua limoq. primum uiſum eſſe homines procreatos. nec longe ſecus Epicurus. is enim credidit limo calefactos uteros neſcio quos radicibus terrae cohaerentes primum increuiſſe, & infantibus ex ſe editis ingenium lactis humorem natura miniſtrante praebuiſſe. quos ita educatos, & adultos genus hominum propagaſſe. Zenon Citiaeus, Stoicae ſectae conditor, principium humano generi ex nouo mundo conſtitutum putauit, primoſq. homines ex ſolo adminiculo diuini ignis, id eſt Dei prouidentia, genitos. Denique etiam uulgo creditum eſt, ut plerique genealogiae auctores ſunt, quarundam gentium, quae ex aduenticia ſtirpe non ſint, principes terrigenas eſſe, ut in Attica, & Arcadia, Theſſaliaque: eoſq. αὐτόχθονας uo-

citari: ut, in Italia, poeta cecinit, Nymphas, Indigenasq. Faunos nemora quaedam tenuiſſe, non difficile rudis antiquorum credulitas recepit. Nunc uero eo licentiae poeticae proceſſit libido, ut uix auditu ferenda confingat. Poſt hominum memoriam progeneratis iam gentibus, & urbibus conditis, homines e terra diuerſis modis editos. ut in Attica fertur regione Erichthonius ex Volcani ſemine homo exortus: & in Colchide, uel Boeotia conſitis anguis dentibus armati partus, e quibus mutua inter ſe caede necatis pauci ſuperaſſe traduntur, qui in conditu Thebarum Cadmo fuerint adiumento. necnon in agro Tarquinienſi puer dicitur diuinitus exortus, nomine Tages, qui diſciplinam cecinerit extiſpicij: quam Lucumones, Etruriae potentes, exſcripſerunt.

De generatione hominum, & eorum ſemine. *Cap. III.*

HACTENVS de prima hominum origine. Ceterum, quod ad praeſentes noſtros pertinet natales, eorumq. initia, quam potero compendio dicam. Igitur, ſemen unde exeat, inter ſapientiae profeſſores non cōſtat. Parmenides enim

tum

tum ex dextris, tum ex laeuis partibus adoriri putauit. Hipponi uero Metapontino, ſiue, ut Ariſtoxenus auctor eſt, Samio, ex medullis profluere ſemen uidetur. idq. eo probari, quod poſt amiſſionem pecudum, ſi quis mares perimat, medullas utpote exhauſtas non reperiat. ſed hanc opinionem nonnulli refellunt, ut Anaxagoras, Democritus, & Alcmaeon Crotoniates. hi enim poſt graecam contentionem non medullis modo, uerum & adipe, multaq. carne mares exhauriri reſpondēt. Illud quoque ambiguam facit inter auctores opinionem, utrum ne ex patris tantummodo ſemine partus naſcatur, (ut Diogenes, & Hippon, Stoiciq. ſcripſere) an etiam ex matris, ut Anaxagorae, & Alcmaeoni, necnon Parmenidi, Empedoclique, & Epicuro uiſum. Quae differens, nō definite ſe ſcire, Alcmaeon confeſſus eſt; ratus neminem poſſe perſpicere.

Quid primum in infante formatur.
Cap. IV.

EMPEDOCLES, quem in hoc Ariſtoteles ſecutus eſt, ante omnia cor iudicauit increſcere, quod hominis uitam maxime contineat. Hippon uero, caput, in quo eſt animi principale cerebrum.

brum. Democritus aluum cum capite, quae plurimum habent ex inani. Anaxagoras cerebrum, unde omnes ſuut ſenſus. Diogenes Apolloniates ex humore primum carnem fieri exiſtimauit, tum ex carne neruos, & oſſa, & ceteras partes enaſci. At Stoici una totum infantem figurari dixerunt, ut una naſcatur, alaturque. ſunt, qui id opinentur ipſa fieri natura, ut Ariſtoteles, atque Epicurus. ſunt, qui potentia ſpiritus ſemen comitantis, ut Stoici ferme uniuerſi. ſunt, qui aetherium calorem ineſſe arbitrentur, qui membra diſponat, Anaxagoram ſecuti. Vtcumque tamen formatur infans, quemadmodum in matris utero alatur, duplex opinio eſt. Anaxagorae enim, ceterisq. compluribus per umbilicum cibus adminiſtrari uidetur. at Diogenes, & Hippon exiſtimauere eſſe in aluo prominens quiddam, quod infans ore apprehendat; ex eo alimentum ita trahat, ut, cum editus eſt, ex matris uberibus. Ceterum, ut mares, feminaeue naſcantur, quid cauſſae eſſet, uarie ab eiſdem philoſophis proditum eſt. Nam, ex quo parente ſeminis amplius fuit, eius ſexum repraeſentari dixit Alcmaeon. Ex ſeminibus autem tenuioribus feminas, ex denſioribus mares fieri Hippon affirmat. Vtrius uero parentis ſedem prius occupauerit, eius

reddi

reddi naturam Democritus retulit. At, inter se certare feminas, & mares, &, penes utrum uictoria sit, eius habitum referri, auctor est Parmenides. Ex dextris partibus profuso semine mares gigni, at laeuis feminas, Anaxagoras, Empedoclesq. consentiunt. Quorum opiniones ut de hac specie congruae, ita de similitudine liberorum dispariles. Super qua re Empedoclis disputata ratio talis profertur. Si par calor in parentum seminibus fuerit, patri similem marem procreari; si frigidus, feminam matri similem. quod si patris calidus erit, & frigidus matris, puerum fore, qui matris uultum repraesentet; at, si calidus matris, patris autem frigidus, puellam futuram, quae patris reddat similitudinem. Anaxagoras autem eius parentis faciem referre liberos iudicauit, qui seminis amplius contulisset. Ceterum Parmenidis sententia est, cum dexterae partes dederint, tunc filios patri consimiles; cum laeuae, tunc matri. Sequitur uero de geminis. qui ut aliquando nascantur, modo seminis fieri Hippon ratus. id enim cum amplius est, quam uni satis fuerit, bifariam diduci. id ipsum ferme Empedocles uidetur sensisse. nam, caussas quidem, cur diuideretur, non posuit: partum tantummodo ait. &, si utrumque sedes aeque cali-

das occupauerit, utrumque marem nasci; si frigidas aeque, utramque feminam; si uero alterum calidiorem, alterum frigidiorem, dispari sexu partum futurum. De conformatione autem partus nihilominus in prima hebdomade dentes homini cadere; in secunda, pubem apparere; in tertia, barbam nasci; in quarta, uires; in quinta, maturitatem ad stirpem relinquendam; in sexta, cupiditatibus tẽtari; in septima, prudentiam linguamq; consummari; in octaua, eadem manere; in nona, illa declinare; in decima, hominem fieri morti maturum. Tamen in secunda hebdomade, uel incipiente tertia, uocem crassiorem, & inaequabilem, fieri: quod Aristoteles appellat τραγίζειν, antiqui nostri Hirquitallire; & inde ipsos putant Hirquitallos appellari, quod tum corpus hircum olere incipiat. De tertia autem aetate adolescentulorum tres gradus esse factos in Graecia prius quã ad uiros perueniatur, quod uocent annorum XIV. παῖδα; μελλήφηβον autem XV; deinde XVI. ἔφηβον; tum XVII. ἐξέφηβον. Praeterea multa sunt de his hebdomadibus, quae medici, ac philosophi libris mandauerunt. unde apparet, ut in morbis dies septimi suspecti sint, & κρίσιμοι dicuntur, ita per omnem uitam septimum quemque annum periculosum, & uel-

ut

ut κρίσιμον, esse, & κλιμακτηρικὸν uocari. Sed ex his Genethliaci alios aliis difficiliores esse dixerunt. Et nonnulli, eos potissimum, quos ternae hebdomades conficiunt, putant obseruandos, hoc est unum & uicesimum, alterum & quadragesimum, deinde LXIII. postremum XXCIV. in quo Staseas terminū uitae defixit. Alii autē nō pauci omniū difficillimū κλιμακτῆρα prodiderunt, anno scilicet undequinquagesimo, quē complent anni septies septeni: ad quam opinionem plurimorum consensus inclinat. nam quadrati numeri potentissimi dicuntur. Denique Plato ille, (uenia ceterorum) philosophiae sanctissimus, quadrato numero annorum uitam humanam consummari putauit, scilicet nouenario, qui complet annos XXCI. Fuerunt etiam, qui utrumque reciperent numerum, unumdequinquaginta, & XXCI. & minorem nocturnis genesibus, maiorem diurnis adscriberent. Plerique, aliter moti, duos istos numeros subtiliter discrēuere, dicentes, Septenarium ad corpus, Nouenarium ad animum pertinere. hunc medicinae corporis, & Apollini attributum; illum Musis, quia morbos animi, quos appellant πάθη, musica lenire, ac sanare consueuerit. itaque primum κλιμακτῆρα annum XLIX. esse prodiderunt; ultimum autem XXCI; medium

uero, ex utroque permiſtum, anno tertio & ſexageſimo, quē uel hebdomades IX, uel VII. enneades conficiunt. Hunc licet quidam periculoſiſſimum dicant, quod & ad corpus, & ad animum pertineat; ego tamen ceteris non duco infirmiorem. nam utrumque quidem ſu prădictum continet numerum, ſed neutrum quadratum: &, ut eſt ab utroque non alienus, ita in neutro potens. nec multos ſane, quos uetuſtas claro nomine celebrat, hic annus abſumpſit. Ariſtotelem Stagiritam reperit: ſed hunc ferunt naturalem ſtomachi infirmitatem, crebraſq. morbidi corporis offenſiones adeo uirtute animi diu ſuſtentaſſe; ut magis mirum ſit, ad annos LXIII. eum uitam pertuliſſe, quam ultra non protuliſſe. Quare, ſanctiſſime Caerelli, cum iſtum annum, qui maxime fuerat formidoloſus, ſine ullo incommodo tranſieris: ceteros, qui leuiores ſunt, κλιμακτῆρας, minus tibi extimeſco. praeſertim cum in te animi potius, quam corporis, naturam ſciam dominari: eoſq. uiros, qui tales fuerunt, non prius uita exceſſiſſe, quam ad annum illum XXCI. peruenerint. in quo Plato finem uitae & legitimum eſſe exiſtimauit, & habuit. Hoc anno Dionyſius Heracleotes, ut uita abiret, cibo abſtinuit. & contra Diogenes Cynicus cibi crudi-

tate in choleram solutus est. Eratosthenes quoque, ille orbis terrarum mensor, & Xenocrates Platonicus, ueteris Academiae princeps, ad eũdem annum uixerunt. Non pauci etiam, per animi spiritum, molestijs corporis superatis, limitem istum transgressi sunt, ut Carneades, a quo tertia Academia est, quae dicitur Noua; uel Cleanthes, qui uno minus centum expleuit. At Xenophanes Colophonius maior annorum centum fuit. Democritum quoque Abderitem, & Isocratem rhetorem prope ad id aetatis peruenisse, quo Gorgiam Leontinum, quem omnium ueterum maxime senem fuisse, & octo supra centum annos habuisse constat. Quod si cultoribus sapientiae, siue per animi uirtutem, seu lege fati, diutina obtigit uita: non despero, quin te quoque, diu corpore, atque animo ualentem, longior maneat senectus. Quem enim ueterum, quos nunc memoria suscepimus, prudentia, uel temperantia, uel iustitia, uel fortitudine tibi antestare dicemus? quis eorum, si adesset, non in te omnium uirtutum praedicationem conferret? quis tuis laudibus se postponi erubesceret? Illud certe, ut arbitror, dignum est praedicatione. quod, cum illis ferme omnibus, quamuis prudentissimis, & procul a rep. motis, non contigerit sine of

fensione,

ſenſione, & odio plerumque capitali uitam degere: tu tamen, officijs municipalibus functus, honore ſacerdotij in principibus tuae ciuitatis conſpicuus, ordinis etiam equeſtris dignitate gradum prouincialium ſupergreſſus, non modo ſine reprehenſione, & inuidia ſemper fuiſti: uerum etiam omnium omnino amorem cum maxima gloria conſecutus es. Quis a te noſci, aut ex ampliſſimo Senatus ordine non expetiuit, aut ex humiliore plebe non exoptauit? Quis mortalium uel te uidit, uel de tuo nomine accepit, quin & loco fratris germani diligat, & uice parentis ueneretur? Quis ignorat, probitatem primam, fidem ſummam, benignitatem incredibilem, modeſtiam, uerecundiamq. ſingularem, ceteraq. humanitatis officia penes te unum eſſe? & quidem maiora, quam poſſint digne a quoquam referri? Quare & ego his nunc commemorandis ſuperſedebo. De eloquentia quoque ſileo, quam omnia noſtrarum prouinciarum tribunalia, omnes praeſides nouere. quam denique urbs Roma, & auditoria ſacra mirata ſunt. haec ſe & ad praeſens, & in futura ſaecula ſatis ipſa nobilitat. Nunc uero, quatenus de die Natali ſcribo, meum munus implere conabor. tempus quoq. hodiernum, quo maxime flores, quam potero luciduſſi-

mis notis ſignabo. ex quo etiam primus ille tuus natalis liquido noſcetur. Tempus autem non diem tantummodo, uel menſem, uel annum uertentem appello; ſed & quod quidam luſtrum, aut annum magnum uocant, & quod ſaeculum nominant. Ceterum, de aeuo (quod eſt tempus unum & maximum) non multum eſt quod in praeſentia dicatur. eſt enim immenſum, ſine origine, ſine fine, quod eodem modo ſemper fuit, ſemper futurum eſt, neque ad quemquam hominum magis, quam ad alterum, pertinet. hoc in tria diuiditur tempora, praeteritum, praeſens, futurum. Ex quibus praeteritum initio caret, exitu futurum. Praeſens autem, quod medium eſt, adeo exiguum, & incomprehenſibile eſt; ut nullam accipiat longitudinem, neque aliud eſſe uideatur, quam tranſacti, futuriq. coniunctio. adeo porro inſtabile, ut ibidem ſit numquam; &, quidquid tranſcurrit, a futuro decerpat. Haec inter ſe tempora (anteactum dico, & futurum) neque propria ſunt, neque ita, ut alterum altero longius, breuius ue uideatur. quidquid enim non habet finem, collationem menſurae non recipit. quapropter aeuum neque annorum, neque ſaeculorum, numero, nec denique ullo finito temporis modulo metiri conabor. haec enim ad aetatem

infinitam

infinitam non ſunt brumalis unius inſtar horae. Itaque, ut ſaecula poſſim percurrere, & hoc noſtrum praeſens deſignare, omiſſis aureis, argenteiſque, & hoc genus poeticis, a conditu Vrbis Romae, patriae noſtrae communis, exordiar.

De Saeculo. Cap. V.

SAECVLVM eſt ſpatium uitae humanae longiſſimum, partu, & morte definitum. quare, qui annos XXX. ſaeculum putarunt, multum uidentur erraſſe. hoc enim tempus γενεὰν uocari Heraclitus auctor eſt, quia orbis aetatis in eo ſit ſpatio. Orbẽ autẽ uocant aetatis, dũ natura humana ad ſementem reuertitur. hoc quidem γενεᾶς tempus alij aliter definierunt. Heraclitus annos V. & XX. ſcribi dicit γενεὰν, Zenon XXX. Saeculum autem quid ſit, uſque adhuc arbitror ad ſubtile examinatum non eſſe. Poetae quidem multa incredibilia ſcripſerunt, nec minus hiſtorici Graeci: quamuis a uero par non fuit decedere. ut Herodotus: apud quem legimus, Argathonium, Tarteſſiorum ragem, C. & L. annorum fuiſſe. ut Ephorus: qui tradit, Arcadas dicere apud ſe reges antiquos aliquot ad trecentos uixiſſe annos. Ve-

rum haec, ut fabuloſa, praetereo. Sed inter ipſos Aſtrologos, qui in ſtellarum, ſignorumq. ratione uerum ſcrutantur, nequaquam etiam conuenit. Epigenes CXII. annis longiſſimam uitam conſtituit; Beroſus CVI; alij ad CXX. annos produci poſſe, quidam etiam ultra credidere. Fuere, qui non idem putarent ubique obſeruandum, ſed uarie per diuerſas regiones, prout in ſingulis ſit caeli ad circulum finitorem inclinatio, quod uocatur κλίμα. Sed, licet ueritas in obſcuro lateat, tamen in unaquaque ciuitate quae ſint naturalia ſaecula, Rituales Etruſcorum uidentur docere: in quibus ſcriptum eſſe fertur, initia ſic poni ſaeculorum: Quo die urbes, atque ciuitates conſtituerentur, de ijs, qui eo die nati eſſent, eum, qui diutiſſime uixiſſet, die mortis ſuae primi ſaeculi modulum finire. eoq. die, qui eſſent reliqui in ciuitate, de his rurſus eius mortem, qui quam longiſſimam egiſſet aetatem, finem eſſe ſaeculi ſecundi: ſic deinceps tempus reliquorum terminari. ſed ea quod ignorarent homines, portenta mitti diuinitus, quibus admonerentur, unumquodque ſaeculum eſſe finitum. haec portenta Etruſci, pro haruſpicij, diſciplinaeq. ſuae peritia, diligenter obſeruata in libros ſuos retulerunt. Quare in Tuſcis hiſtorijs, quae octauo

eorum

eorum ſaeculo ſcriptae ſunt, (ut Varro teſtatur) & quot numero ſaecula ei genti data ſint, & tranſactorum ſingula quanta fuerint, quibus ue oſtentis eorum exitus deſignati ſint, continetur. itaque ſcriptum eſt, Quattuor prima ſaecula annorum fuiſſe CV; quinctum CXXIII; ſextum unum de uiginti, & C; ſeptimum totidem; octauum tum demum agi; nonum, & decimum ſupereſſe. quibus tranſactis finem fore nominis Etruſci. Romanorum autem ſaecula quidam ludis ſaecularibus putant diſtingui. cui rei fides ſi certa eſt, modus Romani ſaeculi eſt incertus. temporum enim interualla, quibus ludi iſti debeant referri, non modo quanta fuerint retro, ignoratur, ſed ne quidem, quanta eſſe debeant, ſcitur. nam ita inſtitutum eſſe, centeſimo quoque anno fierent, id tum Antias, alijq. hiſtorici auctores ſunt: tum Varro de Scenicis originibus lib. I. ita ſcriptum reliquit: Cúm multa portenta fierent, & murus, & turris, quae ſunt inter portam Collinam, & Eſquilinam, de caelo eſſent tacta, & ideo libros Sibyllinos decemuiri adiſſent: renunciauerunt, uti Diti patri, & Proſerpinae ludi Terentini in campo Martio fierent tribus noctibus, & hoſtiae furuae immolarentur, utiq. ludi centeſimo quoque anno fierent. Item T. Liuius

lib. CXXXVI: Eodem anno ludos saeculares Caesar ingenti apparatu fecit: quos centesimo quoque anno (is enim terminus saeculi) fieri mos. Vtq. contra CX. quoque anno repetantur, tam commentarij XV. uirorum, quam D. Augusti edicta testari uidentur. adeo ut Horatius Flaccus in carmine, quod saecularibus ludis cantatum est, id tempus hoc modo designauerit:

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatq. ludos
Ter die clara, totidemq. grata
Nocte frequentes.

At enim, temporum ueterum si reuoluantur annales; longe magis in incerto inuenietur. Primos enim Ludos saeculares exactis regibus cum post Romam conditam annis CCLV. * a Valerio Poplicola institutos esse, esse ad XL. * uirorum commentarios, ante CCLXXXIX. M. Valerio, Sp. Virginio cos. anno post urbem conditam VII. & XL. ut uero in commentarijs XII uirum scriptum est, anno CCCCX. M. Valerio Coruo II. C. Poetelio cos. Tertij ludi fuerunt, Antiate, Liuioq. auctoribus, P. Claudio Pulchro, L. Iunio Pullo cos. anno D duodeuicesimo, P. Cornelio Lentulo, C. Liuio Varro cos. De quartorũ ludorum anno triplex opinio est. Antias enim, & Varro, &

Liuius

Liuius relatos eſſe prodiderunt L. Marcio Cenſorino, M' Manilio cos. poſt Romam conditam anno DCV. At Piſo Cenſorius, & Cn. Gellius, ſed et Caſſius Hemina, qui illo tempore uiuebat, poſt annum factos tertium affirmant, C. Cornelio Lentulo, L. Mummio Achaico cos. id eſt DC. anno III. In XV uirorum autem commentarijs notantur ſub annis DCXXIX. Aemilio Lepido, L. Aurelio Oreſte cos. Quinctos ludos Furnio, C. Iunio Silano cos. DCCXXXVII. Caeſar Auguſtus, & Agrippa fecerunt. Sextos autem fecit T. Claudius Caeſar, ſe III. & L. Vitellio II. cos. anno DCCXLI. Septimos Domitianus, ſe XIV. & L. Minucio Rufo cos. anno CC∞XLI. Octauos Imp. L. Septimius, & inde Aurelius Antoninus Cilone, & Iubeno cos. anno CC∞LXVII. Hinc animaduertere licet, neq. poſt centum annos (uti referuntur ludi) ſtatutum eſſe ſaeculum, neq. poſt CX. Quorum etiam ſi alterutrum retro fuiſſet obſeruatum: non tamen ſatis id argumenti eſſet, quo quis his ludis ſaecula diſcerni conſtanter affirmet. praeſertim cum ab Vrbis primordio ad reges exactos annis CCXLIV. factos eſſe, auctor ſit nemo. quod tempus proculdubio naturali maius eſt ſaeculo. Quod ſi quis credit ludis ſaecularibus, ſola nominis

origine inductos : ſciat ſaeculares dici potuiſſe, quod plerumq . ſemel fiant hominis aetate. ut multa alia, quae rara ſunt, poſt ſaeculum euenire, loquentium conſuetudo uſurpat. Sed noſtri maiores, quod, naturale ſaeculum quātum eſſet, exploratum non habebant, ad certum annorum modulum annorum C. ſtatuere. teſtis eſt Piſo, in cuius annali ſeptimo ſic * ſcriptum eſt : A Roma condita anno D V I I. * ſaeculum accipit his conſulibus, qui proximi * ſunt conſules, M. Aemilius M. F. Lepidus, C. Popillius I I . abſens . ſed, ut hunc annorum numerum conſtituerent noſtri, non nihil cauſſae fuit ; primum, quod multos ſuorum ciuium ad hanc aetatem producere uidebant; deinde, quod Etruſcos, quorum prima ſaecula centum fuere annorum, etiam hic, ut in alijs plerumque, imitari uoluerunt. Praeterea fieri poteſt, quod refert Varro, quod Dioſcorides aſtrologus ſcripſit: Alexandriae, inter eos, qui mortuos ſolent conſeruare, hominem plus centum annis uiuere non poſſe. id cor humanum declarare eorum, qui integri perierint ſine corporis tabe. ideo quod multis annis pependit cor hominis, incrementa aetatis, & deminutiones conſeruent. Et anniculi pendere duas drachmas, bimi quattuor, & ſic in annos ſingulos uſq . ad L. accedere binas.

Ab his C. drachmis ab anno L. item decedere in unoquoque binas. Ex quo perſpicuum ſit, centeſimo anno redire ad anni primi pondus, nec longius uitam poſſe produci. Quoniam igitur ciuile Romanorum ſaeculum centum annis tranſigitur, ſcire licet in x ſaeculo & primum Natalem tuum fuiſſe, & hodiernum eſſe. Quod autem ſaecula urbi Romae debeantur, dicere meum non eſt: ſed, quid apud Varronem legerim, non tacebo. qui libro Antiquitatum duodeuiceſimo ait, fuiſſe Vettium Romae in augurio non ignobilem, ingenio magno, cuiuis doctori in diſceptando parem: eum ſe audiuiſſe dicentem, ſi ita eſſet, ut tradebant hiſtorici, de Romuli Vrbis condendae augurijs, ac x i i. uultu ribus: quoniam cxx. annos incolumis praeterijſſet populus R. ad mille & ducentos peruenturum.

De Annis Maioribus. Cap. VI.

HACTENVS dictum de ſaeculo. Nunc de annis maioribus dicam. Quorum magnitudo adeo diuerſa etiam gentibus obſeruata, quam auctoribus tradita eſt: ut alij unum annum Magnum eſſe in annis uertentibus duobus, alij in multis millibus

millibus annorum arbitrati sint. quod quale sit, iam hinc conabor absoluere.

VETERES in Graecia ciuitates cum animaduerterent, dum Sol annuo cursu orbem suum circuit, Lunam nouam interdum terdecies exoriri, idq. saepe alternis fieri: arbitrati sunt, Lunares XII. menses, & dimidiatū ad annū naturalē cōuenire. itaq. annos ciuiles sic statuerūt, ut interkalando facerent alternos XII. mēsiū, alternos XIII. utrumq. annū separatū, Vertentem; iunctos ambo, annum Magnum uocantes. idq. tempus τριετηρίδα appellabāt, quod tertio quoque anno interkalabatur, quamuis biennij circuitus, & reuera διετηρὶς esset. unde Mysteria, quae Libero alternis fiunt annis, Trieterica a poetis dicūtur. postea, cognito errore, hoc tempus duplicarunt, & τετραετηρίδα fecerunt. sed & eam, quod quincto quoq. anno redibat, πεντετηρίδα nominabant. Qui annus Magnus ex quadriennio commodior uisus est. Solis annum constare ex diebus CCCLXV, & diei parte circiter quarta, quae unum in quadriennium diem conficeret. Quare Agon & in Elide Ioui Olympio, & Romae Capitolino quincto quoq. anno redeunte celebratur. Hoc tempus, quoniam ad Solis modo cursum, nec ad Lunae, congruere uidebatur, duplicatum est,

&

& ὀκταετηρὶς facta, quae tunc ἐννεαετηρὶς uocitata. quia primus eius annus nono quoq. anno redibat. Hunc circuitum uere annum Magnũ esse, pleraq. Graecia existimauit: quod ex annis uertentibus solidis constaret, ut proprie in anno Magno fieri par est. Nam dies sunt solidi uno minus centum, anniq. uertentes solidi octo. ὀκταετηρίδα uulgo creditum est ab Eudoxo Gnidio institutam. sed hanc Cleostratum Tenedium primum ferunt composuisse. & postea alij aliter. qui mẽsibus uariae interkalãdis suas ὀκταετηρίδας protulerũt. ut fecit Harpalus, Nautelis, Mnesistratus, itẽ alij, in quibus Doxitheus, cuius maxime ὀκταετηρὶς, Eudoxi inscribitur. ob hoc multae in Graecia religiones hoc interuallo temporis summa caerimonia coluntur. Delphis quoq. ludi, qui uocantur Pythia, post annum octauum olim conficiebantur. proxime hanc magnitudinem est, quae uocatur δωδεκαετηρὶς, ex annis uertentibus XII. Huic anno Chaldaico nomen est, quem Genethliaci non ad Solis, Lunaeq. cursus, sed ad obseruationes alias habent accommodatum: quod in eo dicunt tempestates, frugumq. prouentus, sterilitates item, morbosq. circumire. Praeterea sunt anni Magni complures: ut Metonicus, quem Meton Atheniensis ex annis undeuiginti constituit,

eoq. δεκαεννεατηρὶς appellatur, & interkalatur ſepties; in eoq. anno ſunt dierũ ſex millia, & C C C X L. Eſt & Philolai Pythagorici annus, ex annis L I X. in quo ſunt menſes interkalares uiginti & unus. Item Callippi Cyziceni, ex annis L X X V I. ita ut menſes duodetriginta interkalarentur. Et Democriti, ex annis X X C I I. cum interkalares ſint X X I I X. ſed & Hipparchi ex annis C C C I V. in quo interkalantur centies decies bis. Haec annorum magnitudo eo diſcrepat, quod inter aſtrologos nõ conuenit, quanto uel Sol plus quam C C C L X V. dies in anno conficiat, uel Luna minus quam X X X. in menſe. Ad Aegyptiorum uero Magnum annum Luna non pertinet, quem Graece κυνικὸν, Latine canicularem uocamus. propterea quod initium eius ſumitur cum primo die eius menſis, quem uocant Aegypti θώθ, caniculae ſidus exoritur. nam eorum annus Ciuilis ſolus habet dies C C C L X V. ſine ullo interkalari. itaq. quadriennium apud eos uno circiter die minus eſt, quam naturale quadriennium. eoq. fit, ut anno M C C C C L X I. ad idem reuoluatur principium. Hic annus etiam ἡλιακὸς a quibuſdam dicitur; ab alijs θεοῦ ἐνιαυτὸς. Eſt praeterea annus, quem Ariſtoteles Maximum potius, quã Magnum, appellat. quem Solis, & Lunae, uagarumq.

garumq. quinq . ſtellarum orbes conficiunt, cum ad idem ſignum, ubi quondam ſimul fuerunt, una referuntur. cuius anni hiems ſumma eſt κατακλυσμὸς, quam noſtri diluuionem uocant. aeſtas autem ἐκπύρωσις, quod eſt mundi incendium. nam in his alternis temporibus mundus tum exigneſcere, tum exaqueſcere uidetur. hunc Ariſtarchus putauit eſſe annorum uertentiũ duum millium CDXXCIV. Aretes Dyrrhachinus quinq. millium DLII. Heraclitus, & Linus X. millium CC∞. Dion X. M. C∞XXCIV. Orpheus centum XX. Caſſandrus tricies ſexies centum millium. Alij uero infinitum eſſe, nec in ſe umquam reuerti exiſtimauerunt. Sed horum omnium πεντετηρίδας maxime notandis temporibus Graeci obſeruant. id eſt, quatternorum annorum circuitus, quos uocat Olympiadas. & nunc apud eos ducenteſima quinquageſima quarta Olympias numeratur, eiuſq. annus hic ſecundus. Idem tempus anni Magni Romanis fuit, quod Luſtrum appellabant; ita quidem a Ser. Tullio inſtitutum, ut, quinto quoque anno cenſu ciuium habito, Luſtrum conderetur; ſed non ita a poſteris ſeruatum. nam, cum inter primum a Seruio Rege conditum luſtrum, & id, quod ab Imperatore Veſpaſiano V. & Caeſare III. cos. fa-

ctum

ctum eſt, anni interfuerint paullo minus DCL. luſtra tamen per ea tempora non plura, quam LXXV. ſunt facta. & poſtea plane fieri deſierũt. Rurſus tamen annus idem Magnus per Capitolinos Agonas coeptus eſt diligentius ſeruari. Quorum Agonum primus a Domitiano inſtitutus fuit die duodecimo eius, & Ser. Cornelij Dolabellae conſulatu. itaq. hoc nunc anno, quo celebratus eſt Agon, undequadragint numeratur. Quod ad annos pertinet Magnos, in praeſentia ſatis dictum eſt. Nunc de annis uertentibus dicendi locus uidetur.

De Annis Vertentibus. *Cap. VII.*

ANNVS Vertẽs eſt natura, dum Sol, percurrens XII. ſigna, eodem, unde profectus eſt, redit. hoc tempus quot dierum eſſet, ad certum nondum aſtrologi reperire potuerunt. Philolaus annũ naturalẽ dies habere prodidit CCCLXIV, & dimidiatum. Aphrodius CCCLXV, & partem diei octauam. Callippus autem CCCLXV. & Ariſtarchus Samius tantundem, & praete- * rea diei partem MDXXXII. ſuper. Meton uero CCCLXV, & dierum quinque undeuigeſimam partem. Venopides CCCLXV, & dierum duorum & uiginti partem undeſexageſi-

mam. Harpalus CCLXV, & horas aequinoctiales XIII. At nosterEnnius CCCLXVI. Pleriq. praeterea incomprehensibilem quidem, & innumerabilem esse existimauerunt. sed pro uero, quod proximum putabant, am plexi sunt dies scilicet CCCLXV. Igitur, cum tanta inter uiros doctissimos fuerit dissensio: quid mirum, si anni ciuiles, quos diuersae ciuitates rudes etiamtum sibi quaeque statuebant, & tam inter se discrepent, quam cum illo naturali non congruant? Et in Aegypto quidem antiquissimum ferunt annum bimestrem fuisse; post deinde a Pisone Rege quadrimestrem factum; nouissime annum ad XIII. menses, & dies quinq. produxisse. Item in Achaia Arcades trimestrem annum primum habuisse dicuntur, & ob id προσέλινοι appellantur: non, ut quidam putant, quod ante sint nati, quam Lunae astrũ caelo esset, sed quod prius habuerint annum, quam is in Graecia ad Lunae cursum constitueretur. sunt, qui tradant, hunc trimestrem Horum instituisse. eoq. uer, aestatem, autumnum, hiemem ὥρους & annum dici, & Graecos annales ὥρους, eorum scriptores ὡρογράφους. Itaq. quattuor annorum circuitu in modum πενταετηρίδος annum Magnum dicebant. Cares autem, & Acarnanes semestres habuerunt

annos

annos inter ſe diſſimiles, quibus alternis die augeſcerent, aut ſeneſcerent: eoſq. coniunctos ueluti τριετηρίδα annum Magnum. Sed, ut hos annos omittam, caligine iam profundae uetuſtatis obductos: in his quoque, qui ſunt recentiores memoria, & ad curſum Lunae, uel Solis inſtituti, quanta ſit uarietas, facile eſt cognoſcere, ſi quis uel in unius Italiae gentibus, ne dicam peregrinis, uelit inquirere. nam, ut alium Ferentini, alium Lauinij, item Albani, uel Romani habuerunt annum, ita & aliae gentes. omnibus tamen fuit propoſitum, ſuos ciuiles annos, uarie interkalandis mēſibus, ad unum uerum illum, naturalemq. corrigere. De quibus omnibus quoniam diſſerere longum eſt, ad Romanorum annum tranſibimus.

De Annis Romanis. *Cap.* *IIX.*

ANNVM Vertentem Romae Licinius quidem Macer, & poſtea Feneſtella ſtatim ab initio XII. menſium ſcripſerunt. ſed magis Iunio Graccho, & Fuluio, & Varroni, & Suetonio, alijſq. credendum eſt, qui X. menſium putauerunt fuiſſe: ut tunc Albanis erat, orti unde Romani. IIX. menſes dies XXXIV. hoc modo habebant,

Mar-

	Martius	XXXI.
	Aprilis	XXX.
	Maius	XXXI.
	Iunius	XXX.
	Quinctilis	XXXI.
Sextilis, &	September	tricenos.
	October	XXXI.
Nouember, &	December	XXXI.

Quorum quattuor maiores pleni, ceteri sex caui uocabantur. postea, siue a Numa, ut ait Fuluius, siue, ut Iunius, a Tarquinio XII. facti sunt menses, & dies CCCLV. quamuis Luna XII. suis mensibus CCCLIV. dies uideatur explere. sed, ut dies unus abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut, quod magis credo, ea superstitione, qua impar numerus plenus, & magis faustus habebatur. certe ad annum priorem unus & quinquaginta dies accesserunt. qui quia menses duos non implerent, sex his cauis mensibus singuli sunt detracti, & ad eos additi, factiq. sunt dies LVII. & ex his duo menses, Ianuarius undetriginta dierum, Februarius duodetriginta. Atque omnes menses pleni, & impari numero esse coeperunt, excepto Februario, qui solus cauus, & ob hoc ceteris infaustior est habitus. Denique, cum interkalarium mensem XXII, uel XXIII. dierum alternis an-

 nis

nis addi placuiſſet, ut ciuilis annus ad naturalem exaequaretur: in menſe potiſſimum Februario inter Terminalia, & Regifugium interkalatum eſt. idq. diu factum, prius quam ſentiretur, annos ciuiles aliquanto naturalibus eſſe maiores. Quod delictum ut corrigeretur, Pontificibus datum eſt negotium, eorumq. arbitrio interkalandi ratio permiſſa. Sed horum plerique, uel ob odium, uel quo quis magiſtratu citius abiret, diutiusue fungeretur, aut publici redemptores anni magnitudine in lucro, damnoue eſſent: plus minusue, ex libidine, interkalando, rem ſibi ad corrigendum mandatam uitioſe deprauarunt. Adeo aberratum eſt, ut C. Caeſar Pontifex Maximus ſuo III. & M. Aemilij Lepidi conſulatu, quo retro delictum corrigeret, duos menſes interkalares dierum LXIIX. inter menſem Nouembrem, & Decembrem interponeret: cum iam menſe Februario dies III, & XX. interkalaſſet, faceretq. eum annum dierum CDXLV. ſimul prouidens in futurum, ne iterum erraretur. nam, interkalario menſe ſublato, annum ciuilem ad Solis curſum formauit. itaque diebus CCCLV. addidit X. quos per ſeptem menſes, qui dies undetricenos habebant, ita diſtribuit, ut Ianuario, & Sextili, & Decembri bini accederent, ceteris ſinguli:

cosq.

eosq. dies extremis partibus menſium appoſuit: ne ſcilicet religiones ſui cuiuſque menſis a loco ſummouerentur. Quapropter nunc cum in ſeptem menſibus dies ſinguli, & triceni ſint: quattuor tamen illi primitus inſtituti eo dinoſcuntur, quod nonas habent ſeptimanas: ceteri tres omnes quinctanas. Praeterea pro quadrante diei, qui annum uerum ſuppleturus uidebatur, inſtituit, ut, peracto quadriennij circuitu, dies unus, ubi menſis quondam ſolebat, poſt Terminalia interkalaretur: quod nunc Biſſextum uocatur. Ex hoc anno ita a Iulio Caeſare ordinato, ceteri ad noſtram memoriam Iuliani appellantur, ijq. conſurgunt ex I V. Caeſaris conſulatu. qui, etiam ſi non optime, ſoli tamen ad annum naturae aptati ſunt. nam & priores alij, etiam ſi qui decimeſtres fuerunt, nec Romae modo, * uel per Italiam, ſed & apud gentes omnes quãtum ijdem poſtea fuere correcti. itaque, cum de aliquo annorum numero hic dicetur, non alios par erit, quam naturales accipere. Et, ſi origo mundi in hominum notitiam ueniſſet, inde exordium ſumeremus. Nunc uero id interuallũ temporis tractabo, quod ἱϛορικὸν Varro appellat. hic enim tria diſcrimina temporum eſſe tradit. Primum, ab hominum principio ad Cataclyſmũ priorem: Secũdum,

ad Olympiadem primam; quod, quia in eo multa fabuloſa referuntur, μυθικὸν nominatur: Tertium, a prima Olympiade ad nos, quod dicitur ἱϛορικὸν: quia res eo geſtae ueris hiſtorijs continentur. Primum tempus, ſiue habuit initium, ſeu ſemper fuit, certe quot annorum ſit, non poteſt comprehendi: Secundum non plane quidem ſcitur, ſed tamen ad mille circiter, & DC. annos eſſe creditur. a priore ſcilicet Cataclyſmo, quem dicunt Ogygis, ad Inachi regnum annis circiter CD. hinc ad Olympiadē primā paullo plus CD. Quos ſolos, quamuis Mythici temporis poſtremos, tamen quia a memoria ſcriptorum proximos, quidam certius definire uoluere. & quidem Soſibius ſcripſit eſſe CCCXCV. Eratoſthenes autem VII. & CD. Timaeus CDXVII. Orethes DXIV. & praeterea multi diuerſe: quorum etiam ipſa diſſenſio incertum eſſe declarat. De tertio autem tempore fuit aliqua inter auctores diſſenſio, in ſex, ſeptemue tantummodo annis uerſata. ſed hoc, quodcumque caliginis, Varro diſcuſſit: & pro cetera ſua ſagacitate, nunc diuerſarum ciuitatum conferens tempora, nunc defectus, eorumq. interualla retro dinumerans, eruit uerum, lucemq. oſtendit, per quam numerus certus non annorum modo, ſed & dierum per-

ſpici

ſpici poſſit. ſecundum quam rationem, niſi fallor, hic annus, (cuius uelut index, & titulus quidam eſt Vlpij, & Pontiani conſulatus) ab Olympiade prima M. eſt, & XIV. ex diebus dumtaxat aeſtiuis, quibus Agon Olympicus celebratur. A Roma autem condita C ∞ XCI. & quidem ex Parilibus, unde Vrbis anni numerantur. Eorum uero annorum, quibus Iulianis nomen eſt, CCXXCIII. ſed ex die Kal. Ian. unde Iulius Caeſar anni a ſe conſtituti fecit principium. At eorum, qui uocantur anni Auguſtani, CCLXV. perinde Kal. Ian. quamuis in ante diem XVI. Kal. Feb. Imp. Caeſar, D.F. Auguſtus, ſententia Munatij Planci, a ſenatu, ceteriſq. ciuibus appellatus eſt, ſe VII, & M. Vipſanio Agrippa III. cos. ſed Aegyptij, quod biennio ante in poteſtatem, ditionemq. Populi R. uenerunt, habēt Auguſtorum annum CCLXIIX. nam, ut a noſtris, ita ab Aegyptijs, quidam anni in litteras relati ſunt. ut quos Nabonnagarij nominant, quod a primo imperij eius anno conſurgant, quorum hic C ∞ XXCVI. eſt. Item Philippi, qui ab exceſſu Alexandri Magni numerantur, & ad hunc uſque perducti, annos DLXII. conſummant. ſed horum initia ſemper a die primo menſis eius ſumuntur, cui apud Aegyptios nomen eſt θωθ. quiq. hoc an-

no fuit ante diem V I I. Kal. Iul. cum abhinc annos centum, Pio, & Bruttio Praesente cos. iidem dies fuerunt ante diem X I I. Kal. Aug. quo tempore solet Canicula in Aegypto facere exortum. Quare scire etiam licet, anni illius Magni, qui, ut supra dictum est, & Solaris, & Canicularis, & Dei annus uocatur, nunc agi uertentem annum centesimum. Initia autem istorum annorum propterea notaui, ne quis eos aut ex Kalendis Ianuarijs, aut ex aliquo tempore simul putaret incipere: cum his conditorum uoluntates, quae non minus diuersae sunt, quã opiniones philosophorũ, * Iccirco alijs a nouo Sole idest a brumali, ab aestiuo solstitio, plerisq. ab aequinoctio uerno, partim ab autumnali, quibusdam ab ortu Vergiliarum, nonnullis ab earum occasu, multis a Canis exortũ incipere annus naturalis uidetur.

De Mensibus. *Cap. IX.*

MENSIVM duo genera. nam alij sunt naturales, alij ciuiles. Naturalium species duae, quod partim Solis, partim Lunae esse dicantur. Secundum Solem fit mensis, dum Sol unumquodq. in Zodiaco orbe signũ percurrit. Lunaris est au-

tem

tem temporis quoddam ſpatiũ a noua Luna. Ciuiles menſes ſunt numeri quidã dierum, quos unaquaeque ciuitas ſuo inſtituto obſeruat. ut nunc Roma a Kalendis in Kalendas. Naturales & antiquiores, & omnium gentium communes ſunt. Ciuiles, & poſterius inſtituti, & ad unamquamque pertinent ciuitatem. Qui ſunt Caeleſtes, ſeu Solis, ſeu Lunae, nec peraeque inter ſe pares ſunt, nec dies habent totos. quippe Sol in Aquario moratur circiter undexxx. in Piſce fere xxx. in Ariete unum & xxx. in Geminis prope xxxii. & ſic in ceteris inaequabiliter. ſed uſque adeo non totos dies in ſingulis; ut annum ſuum, ideſt dies ccclxv. & portionem neſcio quã adhuc Aſtrologis inexploratam, in xii. ſuos diuidat menſes. Luna autem ſingulos ſuos menſes conficit diebus undetriginta circiter, & dimidiato. ſed & hos inter ſe diſpares, alios longiores, alios breuiores. At ciuitatum menſes uel magis numero dierum inter ſe diſcrepant: ſed dies ubique habent totos. Apud Albanos Martius eſt vi, & xxx. Maius xxii. Sextilis duode xxx. September xvi. Tuſculanorum Quinctilis dies habet xxxvi. October xxxii. idem October apud Aricinos xxxix. Minime uidentur erraſſe, qui ad Lunae curſum menſes ciuiles accommoda-

 runt.

runt: ut in Graecia plerique, apud quos alterni menses ad XXX. dies sunt facti. Maiores quoq. nostri idem sunt aemulati: cum annum dierum CCCLV. haberent. Sed D. Iulius, cum uideret hac ratione nec ad Lunam menses, ut oportebat, neq. annum ad Solem conuenire: maluit annum corrigere: ut sic etiam menses, uel cum ueris illis solaribus etsi non singuli, tamen uniuersi ad anni finem necessario concurrerent. Nomina decem mensibus antiquis Romulum fecisse, Fuluius, & Iunius auctores sunt: & quidem duos primos a parentibus suis nominasse, Martium a Marte patre, Aprilem ab Aphrodite Venere, unde maiores eius oriundi dicebantur. proximos duos a populo, Maium a Maioribus natu; Iunium a Iunioribus; ceteros ab ordine, quo singuli erant; Quinctilem usq. ad Decembrem perinde a numero. Varro autem Romanos a Latinis nomina mensium accepisse arbitratur. auctores eorum antiquiores fuisse, quam Vrbem, satis ἀρχὴ docet. itaque Martium mensem a Marte quidem nominatum credit, non quod Romuli fuerit pater, sed quod gens Latina bellicosa. Aprilem autem, non ab Aphrodite, sed ab Aperiendo: quod tunc fere cuncta gignantur, & nascendi claustra aperiat natura. Maium uero non a Maioribus, sed a Maia

nomen accepiſſe: quod eo menſe tam Romae, quam antea in Latio res diuina Maiae fiat, & Mercurio. Iunium quoq. a Iunone potius, quam Iunioribus: quia illo menſe maximi Iunoni habentur honores. Quinctilem, quod loco apud Latinos fuerit quincto. Item Sextilem, ac deinceps ad Decembrem, numeris appellatos. Ceterum, Ianuarium, & Februarium, poſtea quidem additos, ſed nominibus iam ex Latio ſumptis. Ianuarium a Iano, cui attributus eſt, nomen traxiſſe; Februarium a Februo. eſt Februum quidquid expiat, purgatque: & Februamenta, purgamenta. item Februare, purgare, & putum facere. Februum autem non idem uſquequaq. dicitur. nam aliter in alijs ſacris februatur; hoc eſt purgatur. In hoc autem menſe Lupercalibus, cum Roma luſtratur, ſalem calidum ferunt, quod Februum appellant. unde dies Lupercalium proprie Februatus, & ab eo porro menſis Februarius uocitatus eſt. Ex his XII. menſibus duorum tantum nomina mutata. nam Quinctilis Iulius cognominatus eſt, C. Caeſare V, & M. Antonio cos. anno Iuliano ſecundo. Qui autem Sextilis fuerat, C. Marcio Cenſorino, C. Aſinio Gallo cos. in Auguſti honorem dictus eſt Auguſtus, anno Auguſtio XX. Quae nomina etiam nunc ad hanc permanent memoriã.

Poſtea

Poſtea uero multi Principes nomina quaedam menſium mutauerę, ſuis nuncupando nominibus. quod aut ipſi poſtmodum mutauerũt, aut poſt obitum eorum illa nomina priſtina ſuis reddita menſibus.

De Diebus. Cap. X.

SVPEREST pauca de Die dicere: qui ut menſis, & annus, partim naturalis, partim ciuilis eſt. Naturalis dies, tempus ab exoriente Sole ad Solis occaſum. Cuius contrarium eſt tempus, nox ab occaſu Solis ad ortum. Ciuilis autem dies uocatur tempus, quod fit uno caeli circuitu. quo dies uerus, & nox continetur. ut cum dicimus, aliquem dies triginta tantum uixiſſe: relinquitur enim etiam noctes intelligere. huiuſmodi dies ab Aſtrologis, & Ciuitatibus quattuor modis definitur. Babylonij quidem a Solis exortu ad exortum eiuſdem aſtri diem ſtatuerunt. At in Vmbria pleriq. a meridie ad meridiem. Athenienſes autem ab occaſu Solis ad occaſum. Ceterum Romani a media nocte ad mediam noctem diem eſſe exiſtimauerunt. Indicio ſunt ſacra publica, & auſpicia etiam magiſtratuum. quorum ſi quid ante medium noctis eſt actum; diei, qui praeterijt, adſcribitur.

tur . ſi quid autem poſt mediam noctem, & ante lucem factum eſt; eo die geſtum dicetur, qui eam ſequitur noctem . idem ſignificat, quod, qui a media nocte ad proximam mediã noctem in his horis quattuor & uiginti naſcũtur, eundem diem habent natalem. In horas XII.diuiſum eſſe diem,noctemq. in totidem, uulgo notum eſt. ſed hoc credo Romae poſt reperta ſolaria obſeruatum. Quorũ antiquiſſimum quod fuerit; inuentu difficile eſt. Alij enim apud aedem Quirini primum ſtatutum dicunt. alij in Capitolio. nonnulli ad aedem Dianae in Auentino. Illud ſatis conſtat, nullum in foro prius fuiſſe, quam id, quod M. Valerius ex Sicilia aduectum ad Roſtra, in columna poſuit. quod cum a climate Siciliae deſcriptum,ad horas Romae non conueniret: L. Philippus cenſor aliud iuxta conſtituit. deinde aliquanto poſt P. Cornelius Naſica cenſor ex aqua fecit horarium: quod & ipſum, ex conſuetudine noſcendi a Sole horas, Horarium coeptum uocari.Horarium nomen non minus annos CCC. Romae ignoratum eſſe, credibile eſt. nam in XII.tabulis nuſquã nominatas horas inuenies, ut in alijs poſtea legibus, ſed ante meridiem. Eo uidelicet, quod partes diei bifariam tum diuiſi meridies diſcernebat. Alij diem quadripartito, ſed &

noctem

noctem ſimiliter, diuidebant. id ſimilitudo teſtatur militaris, ubi dicitur, Vigilia prima, item ſecunda, & tertia, & quarta. Sunt etiam plura noctis, & diei tempora ſubnotata, proprijsq. diſcreta nominibus, quae apud ueteres poetas paſſim ſcripta inueniuntur. ea omnia ordine ſuo exponam. Incipio a Nocte media, quod tempus principium, & poſtremum eſt diei Romani. Tempus, quod huic proximũ eſt, uocatur De media nocte. ſequitur Gallicinium, cum galli canere incipiunt. deinde Conticinium, cum conticuere. tunc Ante lucem. & ſic Diluculum, cum, Sole orto, iam lucet. ſecundum Diluculum uocatur Mane, cum lux uidetur. Sol poſt hoc ad meridiem. tunc Meridies, quod eſt medij diei nomen. inde De meridie. hinc Suprema. quamuis plurimi Supremam poſt occaſum Solis eſſe exiſtiment: quia eſt in XII. tabulis ſcriptum ſic: SOLIS OCCASVS. SVPREMA. TEMPESTAS. ESTO. Sed poſtea M. Plaetorius tribunus plebiſcitum tulit, in quo ſcriptũ eſt: PRAETOR. VRBANVS QVI. NVNC. EST. QVI. QVE. POSTHAC. ERIT DVOS. LICTORES. APVD. SE. HABETO. IIS. QVE SVPREMAM. AD SOLEM. OCCASVM. IVS. INTER CIVES. DICITO. Poſt ſupremã dicitur Veſper, ante ortum ſcilicet eius ſtellae, quam Plautus Veſperuginem, Ennius Veſperum, Virgilius

Heſperon

Heſperon appellāt. inde porro Crepuſculum, ſic fortaſſe appellatum, quia res incertae Creperae dicuntur. idq. tempus noctis ne ſit, an diei, incertum eſt. Poſt ſequitur tempus, quod dicimus Luminibus accenſis, antiqui Prima face dicebant. deinde Concubium, cum itum eſt cubitum. exinde Intempeſta, id eſt multa nox: quia nihil agi tempeſtiuum eſt. tum, Ad mediam noctem, dicitur: & ſic Media nox.

De temporibus, ad pariendum aptis. *Cap. XI.*

SVPEREST dicere de Temporibus, quibus partus ſoleant eſſe ad naſcendum maturi. Qui locus eo mihi cura maiore tractandus eſt, quod quaedam neceſſe ſit de aſtrologia, muſicaque, & arithmetica attingere. Iam primum, quoto poſt conceptionem menſe infantes edi ſoleat, frequenter agitatum inter ueteres, nondum conuenit. Hippon Metapontinus a ſeptimo ad decimum menſem naſci poſſe exiſtimauit. nam ſeptimo partum iam eſſe maturum, eo quod in omnibus numeris ſeptenarius plurimum poſſit. ſiquidem ſeptimis formentur dentes menſibus, additisq. alteris, recti conſiſtere incipiamus,

&, cum poſt ſeptimum menſem dentes nobis innaſcantur, ijdem quoq. poſt ſeptimum cadant annum. quartodecimo autem pubeſcere ſoleamus. ſed hanc a ſeptem menſibus incipientem maturitatem, uſq. ad decimum perductam. ideo quod in alijs omnibus haec eadem natura eſt, ut VII. menſibus, annis ue, tres aut menſes, aut anni ad conſummationem accedant. nam dentes ſeptem menſium infanti naſci, & maxime decimo perfici menſe. ſeptimo anno primos eorum excidere, decimo ultimos: poſt quartumdecimum annum non nullos, ſed omnes intra ſeptimumdecimum annum pubeſcere. Huic opinioni in parte aliqui repugnant, alij in parte conſentiunt. nam ſeptimo menſe parere mulierem poſſe, plurimi affirmāt, ut Theano Pythagorica, Ariſtoteles Peripateticus, Diocles, Euhenus, Straton, Empedocles, Epigenes, multiq. praeterea, quorum omnium conſenſus Euthyphronem Cnidium non deterret, id ipſum intrepide pernegantem. contra eum ferme omnes, Epicharmum ſecuti, octauo menſe naſci negauerunt. Diocles tamen Caryſtius, & Ariſtoteles Stagirites aliter ſentiunt. Nono autem, & decimo mēſe tum Chaldaei plurimi, & idem Ariſtoteles edi poſſe partum putauerunt. Neque Epigenes Byzantius nono fieri poſſe contendit.

nec Hippocrates Cous decimo. Ceterum XI. menſe Ariſtoteles ſolus recipit, ceteri uniuerſi improbarũt. Sed nunc Chaldaeorũ ratio breuiter tractanda eſt, explicãdũque, cur VII. mẽſe, & IIX. tãtũ, poſse naſci homines arbitrẽtur.

Rationes Chaldaeorum de tempore Partus.

ANTE omnia igitur dicunt actum, uitamq. noſtrã ſtellis tã uagis, quã ſtaribus, eſſe ſubiectã. earumq. uario, multipliciq. curſu genus humanum gubernari, ſed ipſarum motus, ſchemataque, & effectus a Sole crebro immutari: nam, ut aliae occaſum, nonnullae ſtationem faciant, nosq. omnes hac ſua diſparilitate pariter afficiant; Solis fieri potentia. itaq. cum, qui ſtellas ipſas, quibus mouemur, permouet, animã nobis dare, qua regamur; potentiſſimũq. in nos eſſe; moderariq. quãdo poſt conceptionẽ ueniamus in lucẽ. ſed hoc per tres facere conſpectus. Quidquid autem ſit Conſpectus, & quot eius genera, ut liquido perſpici poſſit, pauca praedicam.

De circulo Zodiaci, & de adſpectibus.

CIRCVLVS eſt, ut ferunt, ſignifer, quem Graeci uocant ζωδιακὸν: in quo Sol, & Luna, ceteraeq. ſtellae

uagae

uagae feruntur. hic in XII. partes totidem signis redditas aequabiliter diuisus est. eum Sol annuo spatio metitur: ita in unoquoq. signo ferme unum mensem moratur. sed signum quodlibet cum ceteris singulis habet mutuum conspectum, non tamen uniformem cum omnibus. nam ualidiores alij, infirmiores alij habentur. igitur, quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo signo sit, necesse est; in aliqua eius particula, quem locum conceptionis proprie appellant. Sunt autem hae particulae in unoquoq. signo tricenae; totius uero Zodiaci, numero CCCLX. has μοίρας Graeci cognominant: eo uidelicet, quod deas Fatales uocant μοίρας. & hae particulae nobis ueluti fata sunt. nam, qua potissimum Oriente nascantur, plurimum refert. Sol ergo cum in proximum signum transcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo uidet conspectu, aut etiam nec conspicit. nam plures proximantia sibimet zodia inuicem se uidere omnino negauere. at, cum in tertio est signo, (hoc est uno medio interposito) tum primum illum locum, unde profectus est, uidere dicitur, sed ualde obliquo, & inualido lumine; qui conspectus dicitur καθ' ἑξάγωνον, qui sextam partem circuli succidit. natura cuius a primo zodio ad tertium, sic a tertio ad quin-

ctum, inde porro ad ſeptimum, ac deinceps alternae lineae emittantur hexagoniae, quae lateralis forma in eodem ciculo ſcriberetur. hunc quidam conſpectum non uſquequaque receperunt, quod minimum ad maturitatem partus uideatur conferre. cũ uero in quartum ſignum peruenit, & media duo ſunt, uidelicet κατὰ τετράγωνον. quoniam illa linea, qua uiſus pertendit, quartam partem orbis abſcidit. cum autem in quincto eſt, tribus interiacentibus medijs, κατὰ τρίγωνον adſpicit. nam tertiam ſigniferi partẽ uiſus ille metitur. quae duae uiſiones τετράγωνι, καὶ τρίγωνι perquam efficaces incrementum partus multum adminiculant. ceterum a loco ſexto conſpectus omni caret efficientia. eius enim linea nullius polygoni efficit latus. at a ſeptimo zodio, quod eſt contrarium, pleniſſimus, potentiſſimuſq. conſpectus quoſdam iam maturos infantes educit, qui ſeptimeſtres appellantur, quia ſeptimo mẽſe naſcuntur. at, ſi intra hoc ſpatium matureſcere uterus non potuerit, octauo menſe non editur, (ab octauo enim ſigno, ut a ſexto, inefficax uiſus) ſed uel nono menſe, uel decimo. Sol enim a nono zodio particulam conceptionis rurſum conſpicit κατὰ τρίγωνον, & a decimo κατὰ τετράγωνον. qui conſpectus, ut ſupra iam dictum eſt, perquam efficaces

sunt. Cererum undecimo non putant nasci, quia languido iam radio infirmum lumen καθ' ἑξάγωνον mittatur. Multo minus duodecimo, unde conspectus pro nullo habetur. itaq. secundum rationem hanc ἑπτάμηνοι nascuntur κατὰ διάμετρον. ἐννεάμηνοι autem κατὰ τρίγωνον. δεκάμηνοι uero κατὰ τετράγωνον.

Opiniones Pythagoricae de Partu.

HAc Chaldaeorum sententia explicata, transeo ad opinionem Pythagoricam, Varroni tractatam in libro, qui uocatur Tubero, & intus inscribitur De origine humana. quae quidem ratio praecipue recipienda ad ueritatem proxime uidetur accedere. alij enim pleriq. cum omes partus non uno tempore fiant maturi, una tamen eademq. tempora omnibus conformandis dederunt. ut Diogenes Apolloniates, qui masculis ait corpus quattuor mensibus formari, at feminis quinque. ut Hippon, qui diebus LX. infantem scribit formari; & quarto mense carnem fieri concretam; quincto ungues, capillos ue nasci; septimo iam hominem esse perfectum. Pythagoras autem (quod erat credibilius) dixit partus esse genera duo, alterum VII. mensium, alterum X. sed priorem

alijs

alijs dierum numeris conformari, alijs posteriorem. eos uero numeros, qui in unoquoq; partu aliquid ferunt mutationis, dum aut semen in sanguinem, aut sanguis in carnem, aut caro in hominis figuram conuertitur, inter se collatos rationem habere eam, quam uoces habent, quae in Musica σύμφωνοι uocantur. Sed, haec quo sint intellectu apertiora, prius aliqua de Musicae regulis huic loco necessaria dicentur: eo quidem magis, quod ea dicam, quae ipsis Musicis ignota sunt. nam sonos scienter tractauere, & congruenti ordine reddidere illos. ipsis autem sonis motuum modum, mensuramq. inuenere Geometrae magis, quam Musici.

De Musica.

MUSICA igitur est scientia bene modulandi. haec autem in uoce. sed uox alias grauior innititur, alias acutior. singulae tamen uoces simplices, & utcũq; emissae φθόγγοι uocantur. discrimen uero, quo alter φθόγγος acutior est, alter grauior, appellatur διάστημα. Inter infimam, summamq; uocem multa esse possunt in ordine posita: quare διαστήματα alia alijs maiora, minora ue. ut est illud, quod τόνον appellant, uel

hoc minus ἡμιτόνιον, uel duorum, trium ue, ac deinceps aliquot tonorum interuallum. ſed non permixtae uoces omnes cum alijs ut libet iunctae concordabiles in cantu reddunt effectus. ut litterae noſtrae, ſi inter ſe paſſim iungantur, & non congruenter, ſaepe nec uerbis, nec ſyllabis copulandis concordabunt: ſic in muſica certa quaedam ſunt interualla, quae ſymphonias poſſint efficere. Eſt autem ſymphonia duarum uocum diſparium inter ſe iunctarum dulcis concentus. Symphoniae ſimplices, ac primae ſunt tres, quibus reliquae conſtant: una duorum tonorum, & hemitonij, habens διάστημα; quae uocatur διὰ τεσσάρων: altera trium, & hemitonij, quam uocant διὰ πέντε: tertia eſt διὰ πασῶν: cuius διάστημα continet duas priores: eſt enim ſex tonorum, ut Ariſtoxenus, Muſiciq. aſſeuerant; uel quinque, & duorum hemitoniorum, ut Pythagoras, Geometraeq. demonſtrant tria hemitonia tonum complere non poſſe. quare etiam huiuſmodi interuallũ Plato abuſiue ἡμιτόνιον, proprie δίεσιν uel λεῖμμα appellat. Nũc uero, ut liquide appareat, quemadmodũ uoces, nec ſub oculos, nec ſub tactũ cadentes, habere poſſint menſuras: admirabile Pythagorae referam commentum: qui, ſecreta naturae ſcrutando, reperit phthongos mu-

ſicorum

ſicorum conuenire ad rationem numerorum: nam chordas aeque craſſas, pariq. longitudine diuerſis ponderibus tetendit. quibus ſaepe pulſis, phthongis ad ullam ſymphoniam concordantibus, pondera mutabat inter ſe collata: &, identidem frequenrer expertus, poſtremo deprehendit, tunc duas chordas concinere id, quod eſt διὰ τεσσάρων, cum earũ pondera inter ſe collata rationem haberent, quam tria ad quattuor. quem Phthongum Arithmetici, Graeci Επίτριτον uocant, Latini Super tertium. At eam ſymphoniam, quae diapente dicitur, ubi inuenitur ponderum diſcrimen in ſesquitertia proportione, quam duo faciunt ad tria collata, quod ἡμιόλιον appellant. cum altera chorda, duplo maiore pondere, quam altera, tenderetur, & eſſet διπλασίῳ locus, διὰ πασῶν ſonabat. hoc & in tibijs an conueniret, tentauit: nec aliud inuenit. nam quattuor tibias pari cano parauit, impares longitudine. Primam (uerbi cauſſa) longam digitos ſex: ſecundam, tertia parte addita, ideſt digitorum octo: tertiam digitorum nouem, longiorem, quam primam: quartam uero duodecim digitorum, quae primam longitudine duplicaret. His itaque inflatis, & binarum facta collatione, omnium muſicorum auribus approbauit, primam, & ſecundam red-

dere eam conuenientiam, quam reddit diateſſaron ſymphonia. ibiq. eſſe proportionem ſupertertiam. Inter primam uero, ac tertiam tibiam, ubi ſeſcupla proportio eſt, reſonare diapente. Primae autem, & quartae interuallum, quod habet duplam proportionem, διάστημα facere διὰ πασῶν. ſed inter tibiarum, chordarumq. naturã hoc intereſt, quod tibiae incremẽto longitudinis fiunt grauiores; chordae autem, augumento additi ponderis, acutiores. utrobique tamen eſt eadem proportio.

Pythagorae opinio de Partu.

His expoſitis, forſitan quidem obſcure, ſed quam potui lucidiſſime, redeo ad propoſitum: ut doceam, quid Pythagoras de numero dierum ad partus pertinentium ſenſerit. Primum, ut ſupra memoraui, generaliter eſſe partus omnino duós dixit: alterum minorem, quem uocant ſeptimeſtrem, qui decimo, & ducenteſimo die poſt conceptionem exeat ab utero; alterum maiorem decimeſtrem, qui edatur die CCLXXIV. quorum prior, ac minor ſenario maxime continetur numero. nam, quod ex ſemine conceptum eſt, ſex, ut ait, primis diebus humor eſt lacteus: deinde, pro-

ximis

ximis octo, ſanguineus: qui octo, cum ad primos ſex acceſſerunt, faciunt primam ſymphoniam diateſſaron: tertio gradu nouem dies accedunt, iam carnem facientes. hi, cum ſex illis primis collati, ſeſcuplam faciunt rationem, & ſecundam ſymphoniam diapente. tum deinceps ſequentibus duodecim diebus, fit corpus iam formatum. horum quoq. ad eoſdem ſex collatio, tertiam diapaſon reddit, ſymphoniam duplici ratione ſubiectam. hi quattuor numeri, VI, IIX, IX, XII, coniuncti faciunt dies XXXV. nec immerito ſenarius fundamentum gignendi eſt. nam cum τέλειον Graeci, nos autē perfectum uocamus: quod eius partes tres, ſexta, & tertia, & dimidia, ideſt, unus, duo, tres, eundem ipſum perficiant. ſed, ut initia ſeminis, & lacteum illud conceptionis fundamētum primitus hoc numero abſoluitur: ſic hoc initium formati hominis, & uelut alterum matureſcendi fundamentum, quod eſt quinque, & triginta dierum ſexies ductum, cum ad diem CCX. peruenerit, maturum procreatur. Alter autem ille partus, qui maior eſt, maiore numero continetur, ſeptenario ſcilicet, quo tota humana finitur, & ut Solon ſcribit, & Iudaei in dierum omnium numeris ſequuntur, & Etruſcorum libri Rituales uidentur indicare,

Hippocrates quoque, alijq. medici in corporum ualetudinibus non aliud ostendunt. nam septimum quemq. diem κρισιμὸν obseruant. itaque, ut alterius partus origo in sex est diebus, post quos semen in sanguinem uertitur: ita huius in septem. &, ut ibi quinque, & xxx. diebus infans membratur: ita hic proportio est diebus fere quadtaginta. quare in Graecia dies habent quadragesimos insignes. namq. praegnans, ante diem xl. non procedit in fanum. & post partum xl. diebus pleraeq. fetae grauiores sunt, nec sanguinem interdum continent. & paruuli ferme per hos morbidi sine risu, nec sine periculo sunt. ob quam caussam, cum is dies praeterijt, diem festum solent agitare. quod tempus appellant τεσσαρακοστόν. Hi igitur dies xl per septem illos initiales multiplicati, fiunt dies ccxxc, idest hebdomades xl. Sed, quoniam ultimae illius hebdomadis primo die editur partus, sex dies decedunt, & cclxxiv. obseruantur. qui numerus dierum ad tetragonum illum Chaldaeorum conspectum subtiliter congruit. nam cũ signiferum orbẽ dies ccclxv, & aliquot horis Sol circumeat: quarta necesse est parte dempta, idest diebus lxxii, aliquotq. horis, tres quadras, reliquis diebus cclxxiv. non plenis, percurrat usque

dum

dum perueniat ad id loci, unde conceptionis initium quadratus adſpiciat. Vnde autē mens humana dies iſtos commutationis ſpeculari, & arcana naturae rimari potuerit: nemo miretur. haec enim frequens medicorum experientia peruidit: qui, cum multas animaduerterent ſemen non retinere conceptum: compertum habuerunt, id, quod intra ſex dies, ſeptemue eijciebatur, eſſe lacteum, & uocari ἔκρυσιν; quod poſtea autem, ſanguineum, idq. ἔκτρωμα appellatur. Quod uero ambo partus uideantur paribus dierum numeris contineri: Pythagoras in partem laudet: tamen a ſecta non diſcrepat. duos enim impares CCIX, & CCLXXIII. dicit expleri: ad quorum conſummationem aliquid ex ſequentibus accedere, quod tamen diem ſolidum non afferat. cuius exemplum uidemus tam in anni, quam menſis ſpatio ſeruaſſe numerum. cum & anni imparem dierum CCCLXV. numerum aliquanto cumulauerit; & menſi lunari ad dies unde XXX. aliquid addiderit. Nec uero incredibile eſt, ad noſtros Natales muſicam pertinere. haec enim, ſiue in uoce tantummodo eſt, ut Socrates ait; ſiue, ut Ariſtoxenus, in uoce, & corporis motu; ſiue in his, & praeterea in animi motu, ut putat Theophraſtus: certe multum obtinet diuinitatis, & animis permouen-

dis

dis plurimum ualet. nam, nisi grata esset immortalibus dijs, qui ex anima constant diuina: profecto ludi scenici placandorum deorum caussa instituti non essent: nec tibicen omnibus supplicationibus, in sacris aedibus adhiberetur: nõ cum tibicine triumphus ageretur Marti: non Apollini cythara, non musis tibiae, ceteraq. id genus essent attributa: non tibicinibus, per quos numina placantur, esset permissum, ut ludos publice facere, aut uesci in Capitolio, aut Quinquatribus Minusculis, idest idibus Iunijs, Vrbes, uestitu quo uellent, personatis, temulẽtisq. peruagari. Hominũ quoque mẽtes, & ipsae (quamuis Epicuro reclamãte) diuinae, suam naturã per cantus agnoscunt. denique, quo facilius ferant laborem, uel in nauis metu a uectore symphonia adhibetur. legionibus quoque in acie dimicantibus etiam metus mortis classico depellitur. ob quam rẽ Pythagoras, ut animũ sua semper diuinitate imbueret, prius quã se somno daret, & cũ esset experrectus, cythara, ut ferũt, cantare cõsueuerat. & Asclepiades medicus phreneticorum mẽtes, morbo turbatas, saepe per symphoniã suae naturae reddit. Herophilus autẽ, artis eius professor, uenarum pulsus rhythmis musicis ait moueri. itaque, si & in corporis, & animi motu est harmonia: proculdubio a na-

talibus

talibus nostris Musica non est aliena.

De spatio terrae, & siderum distantia.

AD HOC accedit, quod Pythagoras prodidit, hunc totum mundum Musica factum ratione: septemq. stellas inter caelum, & terram uagas, quae mortalium geneses moderantur, motum habere ἔυρυθμον, & interualla Musicis diastematis habere congrua, sonitusq. uarios reddere, pro sua quaeque altitudine, ita concordes, ut dulcissimam quidem concinant melodian, sed nobis inaudibilem, propter uocis magnitudinem, quam non caperent aurium nostrarum angustiae. nam, ut Eratosthenes Geometrica ratione colligit, maximum terrae circuitum esse stadiorum C C L I I. millium: ita Pythagoras, quot stadia inter terram, & singulas stellas essent, iudicauit. Stadium autem in hac mundi mensura id potissimum intelligendum est, quod Italicum uocant, pedũ DCXXV. nam sunt praeterea & alia, longitudine discrepantia. ut Olympicum, quod est pedum D C; item Pythicum, pedum ∞. Igitur a terra ad Lunam Pythagoras putauit esse stadiorum circiter C X X V I. millia. idq. esse toni interuallum. a Luna autem ad Mercurij stellam, quae

στίλβων uocatur, dimidium eius, uelut ἡμιτόνιον. hinc ad φώσφορον, quae est Veneris stella, fere tantundem, hoc est aliud ἡμιτόνιον. inde porro ad Solem, ter tantum, quasi tonum, & dimidium. itaq. Solis astrum abesse a terra tonos tres, & dimidium, quod uocatur diapente; a Luna autem duos, & dimidium, quod est diatessaron; a Sole uero ad stellam Martis, cui nomen est Πυρόεις, tantundem interualli esse, quantum a terra ad Lunam, idq. facere τόνον. hinc ad Iouis stellam, quae φαέθων appellatur, dimidium eius, quod facit ἡμιτόνιον. tantundem a Ioue ad Saturni stellã, cui φαίνων nomen est, idest aliud ἡμιτόνιον. inde ad summum caelum, ubi signa sunt, perinde ἡμιτόνιον. itaq. a caelo summo ad Solem diastema esse diatessaron, idest duorum tonorum, & dimidij. ad terrae autem summitatem ab eodem caelo tonos esse sex, in quibus sit διὰ πασῶν symphonia. Praeterea multa, quae Musici tractant, retulit. Stellas, & hunc omnem mũdum ἐναρμόνιον esse ostendit. quare Dorylaus scripsit, esse mundum organum Dei. alij addidere, esse idem azonion, quia septem sint uagae stellae, quae plurimum moueantur. Sed his omnibus subtiliter tractandis hic locus non est. quae si uellem in unum librum separatum congerere: tamen in angustijs uersarer.

ſarer. Quin potius (quoniam me longius dul cedo Muſicae abduxit) ad propoſitum reuertor.

Diſtinctiones aetatum hominis, ſecundum opiniones multorum. Cap. XII.

IGITVR, expoſitis his, quae ante diem Natalem ſunt: nunc, ut climacterici anni noſcantur, quid de gradibus aetatis humanae ſenſum ſit, dicam. Varro quinque gradus aetatis putat aequabiliter eſſe diuiſos. unumquemque ſcilicet, praeter extremum, in anno XV. itaque primo gradu uſque ad annum XV. Pueros dictos, quod ſint Puri, ideſt impubes. Secundo ad XXX. annũ Adoleſcentes, ab Adoleſcendo ſic nominatos. In tertio gradu, qui erat uſque ad quinque, & quadraginta annos, Iuuenes appellatos, eo quod remp. in re militari poſſent iuuare. In quarto autem uſq. ad LX. annum Seniores eſſe uocitatos, quod tunc primum ſeneſcere corpus incipiat. Inde, uſq. in finem uitae uniuſcuiuſque, quinctum gradum factum, in quo qui eſſet, Senex appelletur, quod ea aetate corpus ſenio laboret. Hipprocrates medicus in VII. gradus aetates diſtribuit. finem primae putauit eſſe VII. annum: ſecun-

dae

dae x i v: tertiae duodetrigeſimum: quartae x x x v: quinctae duo & quadrageſimum: ſextae l v i: ſeptimae nouiſſimum annum uitae humanae. Solon autem partes fecit decem: & Hipprocrates gradum tertium, & ſextum, & ſeptimum, ſingulos bifariam diuiſit, ut unaquaeq. aetas annos haberet ſeptenos. Staſeas Peripateticus ad has Solonis decem hebdomadas addidit duas, & ſpatium plenae uitae quattuor & x x c. annorum eſſe dixit. quem terminum uitae ſi quis praeterit, facere idem, quod σταδιοδρόμοι, ac quadrigae faciunt, cum extra finem procurrunt. Etruſciſque libris fatalem aetatem hominis x i i. hebdomadibus deſcribi Varro commemorat. quae ad decies ſeptenos annos poſſet fatalia deprecando rebus diuinis proferre. ab anno autem l x x. nec poſtulari debere, nec poſſe a dijs impetrari. Ceterum poſt annos x x c i v. a mente ſua homines abire, neque his fieri prodigia. Sed ex his omnibus proxime uidentur acceſſiſſe naturam, qui hebdomadibus humanam uitam emenſi ſunt. fere enim poſt ſeptimum quemque annum articulos quoſdam, & in his aliquid noui natura oſtendit: ut & in elegia Solonis cognoſcere datur.

Παῖς μὲν ἄνηβος ἐὼν ἔτι νήπιος, ἕρκος ὀδόντων
Φύσας, ἐκβάλλει πρῶτον ἐν ἑπτ' ἔτεσιν·
Τοὺς δ' ἑτέρους ὅτε δὴ τελέσει θεὸς ἑπτ' ἐνιαυτοὺς
Ἥβης δὲ φανείσης σπέρματα γινομένων.
Τῇ τριτάτῃ δὲ γένειον ἀεξόμενον ἐπὶ γενύων
Λαχνοῦται χροιῆς ἄνθος ἀμειβομένης.
Τῇ δὲ τετάρτῃ πᾶς τις ἐν ἑβδομάδι μέγ' ἄριστος
Ἰσχὺν, ἥντ' ἄνδρες σήματ' ἔχουσ' ἀρετῆς.
Πέμπτῃ δ' ὥριον ἄνδρα γάμου μεμνημένον εἶναι,
Καὶ παίδων ζητεῖν εἰς ὀπίσω γενεήν.
Τῇ δ' ἕκτῃ περὶ πάντα καρτύνεται νόος ἀνδρὸς,
Οὐδ' ἐσιδεῖν ἔθ' ὁμοίως ἔργα μάταια θέλει.
Ἑπτὰ δὲ νοῦν καὶ γλῶσσαν ἐν ἑβδομάσι μέγ' ἄριστος.
Ὀκτὼ δ' ἀμφοτέρων τέσσαρα καὶ δέκ' ἔτη.
Τῇ δ' ἐνάτῃ ἔτι μὲν δύναται, μετριώτερα δ' αὐτοῦ
Πρὸς μεγάλην ἀρετὴν σῶμα τε καὶ δύναμις.
Τῇ δεκάτῃ δ' ὅτε δὴ τελέσῃ θεὸς ἑπτ' ἐνιαυτοὺς,
Οὐκ ἂν ἄωρος ἐὼν μοῖραν ἔχῃ θανάτου.

Quam sic uertit Gregorius Gyraldus:

Impubes & adhuc infans cum septa molaris
Educit primum, septimus annus erit.
Cumq. alios septem Deus huic perfecerit annos,
Apparent pubis mollia signa nouae.
Tertia mox uestit tenera lanugine malas,
Heu nimis aetatis flos cito praeteriens.
Iam iuuenem viresq. facit tibi septima quarta,
Virtutis profert certaq. signa uiri.
Coniugijs aetas maturum quincta ministrat,
Natorum, & quibus est posteritatis amor.
Sexta homini mentem cunctos adducit ad usus,
Qui queat ingenio rebus adesse suis.

Septima

Septima mente ualet, ualet et lingua, et simul isti
Octaua, ambae annis quattuor atque decem.
Nona aetate etiam mage mollia dicere quibit,
Virtutem ad magnam lingua etiam et sophia.
Si quisquam ad decimae mẽsurã exegerit annos,
Intempestiuam non habet ille necem.

Gentianus autem Heruetus sic:

Infans septenos postquam compleuerit annos,
Producti dentes uallus ut oris erunt.
Postquã septẽ alios Deus huic conceßerit annos,
Fit pubes, semenq. huic genitale datur.
Verum septẽ alijs postquã annis creuerit aetas,
Densa seges barbae contegit orta genas.
Additus est illi cum septenarius alter,
Vir tum uirtutis fortia signa dabit.
Sed monet adueniens uxorem ducere quinctus,
Posteritatis & hunc tum meminisse suae.
Sollers ingenium, firma et prudentia sexto est,
Stulta nec hunc deinceps facta uidere iuuat.
Septimus acceßit cum septenarius, atque
Octauus, lingua pollet, & ingenio.
Nono aliquid poßunt, sed iã minuuntur in illo,
Vires, quis peragunt fortia facta uiri.
Sed decimus cũ alios septem perfecerit annos,
Maturam mortem tristia fata dabunt.

De naturali inſtitutione. Cap. XIII.

INITIA rerum eadem elementa, & principia dicuntur. ea Stoici credunt tenorem, atque materiam. Tenorem, qui, rareſcente materia, a medio tendat ad ſummum; eadem concreſcente, rurſus a ſummo referatur ad medium. Thales Mileſius aquam principium omnium rerum eſſe dixit. & alias opiniones ſupra retuli. Stoicorum opinio probanda, qui cum arte compoſitum mundi opus conſiderarent, introduxerunt Naturam prouidam, ac ſapientem, quam ordo impermutabilis oſtenderet: induſtria factum pronunciauerunt. ſiue perpetuus, ſiue longaeuus eſt mundus, & in flammas abit, & uiciſſim ex flammis renouatur, ac reſtituitur, durantibus tamen principijs nec recidere ad nihilum uideri poteſt. Quod in ſe deficit, in ſe regignitur. & conſtat quidem quattuor elementis, terra, aqua, igne, aere. cuius principalem ſolem quidam putant, ut Cleanthes; ut Chryſipus, aethera. cuius motu perenni ſubiecta tenentur, & adminiſtrantur, & ipſe quidem aether nihil patitur. Aera aethera ſupra infra aquam aera ſupra aquam infra terram. Terra ex omnium permixtione progignit, & tempe-

rantia fouetur, intemperantia laeditur. Inuicem porro elementa ſuccedere, & interitu ſingulorum fieri ſempiterna, manifeſtum eſt.

De Caeli poſitione. Cap. XIV.

CAELVM circulis quinque diſtinguitur: quorum duo extremi maxime frigidi: Auſtralis humillimus, & Aquilonius excelſiſſimus. his utrimque proximi παράλληλοι uocantur, ut ita dixerim, aequi diſtantes. ijdem tropici; ijdem ſolſtitiales; alter hibernus, per quem Sol, tranſmittens octauam partem Capricorni, ſolſtitium hibernum facit; alter aeſtiuus, per quem Sol octaua parte Cancri ſolſtitium aeſtiuum facit; medius eſt aequinoctialis, qui octaua parte arietis aequinoctium uernum; octaua librae autummale conſtituit. ut circuli in caelo, ſic in terra zonae uocantur. inhabitales infra frigidos circulos ob rigorem, quo ab alijs longiſſime Sol abeſt. item in radios aequinoctiales, quod ſub uertice Solis eſt. ſub quo quidam habitare putant Cydropiae, & Aethiopiae magnam partem. item plurimas inſulas maris Rubri, alioſq. uertices, eminentiaſq. terrarum noſtris ampliores ſub Tropicis habitare, nihil dubium eſt. noſter ſolſtitialis aeſtiuus eſt

excelsus, atque arduus. diuisi a nobis circulo aequinoctiali Ἀντχθονες nominantur. uidentur humiles, atque depressi. quibusq. Antipodes infra sunt. quod ut posse uideatur, efficiũt flexus, obliquitatesq. terrarũ. Ἀντίχθονες iidem, & Ἀντίσοιχοι, & Ἀντίσκοποι nominãtur.

INCIPIT signifer non ab extremo circulo, nec ad extremum pertenditur: sed ab intimo Tropico australi, brumaliq. eodem per aequinoctialem ad summum solstitialem, eundemq. aestiuum per medium longitudinis, latitudinisq. porrectus in obliquum. Circuli signiferi partes CCCLX. signa XII. partium singula tricenarum: quorum quaedam minora, quaedam ampliora, & poploanaphora dicunt. sed compensatio quinque partes creditur applicare, ut sint omnes signiferi partes CCCLXV. Horum incipientia ab Ariete altera sunt masculina, masculorum natalibus; alia feminina, feminarum conuenientia. item quartum eorum quoque aut tropicum, aut solidum, aut deforme. Incipiet dinumeratio ab Ariete, quod signum tropicum est. Tropicorum duo sunt aequinoctialia, Aries, & Libra: duo solstitialia, Capricornus, & Cancer. Tropicis maxima solida anteposita. his biformia

λείπει.

rantia fouetur, intemperantia laeditur. Inuicem porro elementa ſuccedere, & interitu ſingulorum fieri ſempiterna, manifeſtum eſt.

De Caeli poſitione. Cap. XIV.

CAELVM circulis quinque diſtinguitur. quorum duo extremi maxime frigidi: Auſtralis humillimus, & Aquilonius excelſiſſimus. his utrimque proximi παράλληλοι uocantur, ut ita dixerim, aequi diſtantes. ijdem tropici, ijdem ſolſtitiales; alter hibernus, per quem Sol, tranſmittens octauam partem Capricorni, ſolſtitium hibernum facit; alter aeſtiuus, per quem Sol octaua parte Cancri ſolſtitium aeſtiuum facit; medius eſt aequinoctialis, qui octaua parte arietis aequinoctium uernum, octaua librae autummale conſtituit. ut circuli in caelo, ſic in terra zonae uocantur. inhabitales infra frigidos circulos ob rigorem, quo ab alijs longiſſime Sol abeſt. item in radios aequinoctiales, quod ſub uertice Solis eſt. ſub quo quidam habitare putant Cydropiae, & Aethiopiae magnam partem. item plurimas inſulas maris Rubri, alioſq. uertices, eminentiaſq. terrarum noſtris ampliores ſub Tropicis habitare, nihil dubium eſt. noſter ſolſtitialis aeſtiuus eſt

excelſus,

excelsſus,atque arduus. diuiſi a nobis circulo aequinoctiali Ἀ'ντ χθονες nominantnr . uidentur humiles,atque depreſſi.quibuſq. Antipodes infra ſunt. quod ut poſſe uideatur, efficiũt flexus,obliquitatesq. terrarũ . Ἀ'ντίχθονες iidem,& Ἀ'ντίσοιχοι, & Ἀ'ντίσκοποι nominãtur.

Incipit ſignifer non ab extremo circulo, nec ad extremum pertenditur: ſed ab intimo Tropico auſtrali, brumaliq. eodem per aequinoctialem ad ſummum ſolſtitialem,eundemq. aeſtiuum per medium longitudinis, latitudinisq. porrectus in obliquum. Circuli ſigniferi partes CCCLX. ſigna XII. partium ſingula tricenarum: quorum quaedam minora, quaedam ampliora,& poploanaphora dicunt. ſed compenſatio quinque partes creditur applicare, ut ſint omnes ſigniferi partes CCCLXV. Horum incipientia ab Ariete altera ſunt maſculina,maſculorum natalibus; alia feminina, feminarum conuenientia. item quartum eorum quoque aut tropicum, aut ſolidum, aut deforme. Incipiet dinumeratio ab Ariete, quod ſignum tropicum eſt. Tropicorum duo ſunt aequinoctialia, Aries, & Libra: duo ſolſtitialia, Capricornus, & Cancer. Tropicis maxima ſolida antepoſita. his biformia

λείπει.

De Stellis, & Planetis. Cap. XV.

Stellarum aliae cum caelo ferũtur: ideoque, quod non excedant ſuos locos, Fixae nominantur. aliae contra caelum, & in ortus caeli eunt. ſed mundi celeritate uictae occidere uidentur cum eo, quamuis curſum ſuum peragant. Sol maximum ſidus aetheris medij limite igneſcit ſingulis diebus, & noctibus peragit ſingulas partes. ſigniferum peruadit annum. Luna de Sole flammatur. ambit circuitu breuiſſimo terrae triginta diebus. adeo uicina uertici terrae, iunctaque, ut in umbram eius incidere ſoleat, & uideri deficere. eadem cum ſubijt Solem, & ſubſtitit radijs, facit obſcurationem, quae defectio Solis uidetur. Interim tamen caua, paucioribus, quam XXX. diebus, circulum ſuum tranſit. Saturni ſtella per maximum ambitum fertur. ideoq. tricenis menſibus ſingulis ſignis reſiſtit. Per triginta annos ſigniferũ pertranſit, frigida, & ſterilis, infecunda terris naſcentibus facit aduerſa diuturna, nec ſubita. Iouis ſtella in ſingulis ſignis anno manet, ſigniferum XII. annis euadit. Salutaris, & temperata, & uniuerſis euntibus proſpera. Martis ſtella non eodem ſpatio ſignis ſingulis haeret,

ſed ſigniferum annis fere nouem peruagatur. ignea, intemperans, & in aduerſis, & in mortalibus ſubita, uel perit repentinis morbis, uel ferro perimit. Stellae Mercurij, & Veneris Solem ſequuntur, eademq. ſpatia cuſtodiunt. Mercurij ſtella fit ſimilis illi, quam uidet; Veneris, genitalis, & roſcida, & proſpera, & ſalutaris. Lunam globum ſuum creditum eſt habere, ſed ignem a Sole concipere, &, quantum percutitur, ardeſcere. quantum igitur a Sole diſcedit, augetur. cum uero contra ſtetit, toto feritur aduerſo; &, uelut ſpeculum, non uim, ſed imaginem reddit. hac creſcente uniuerſa gignentia pubeſcunt, tenueſcente tenuantur. humor etiam, & ſpiritus omnis augeſcit, tumeſcit Oceanus, deinde cũ ipſius fulgore conſidit. Diuerſi ergo caeli, & uagantium ſtellarum concurſu quod temperatur, utrimque deteritur, & infra fluit. id excipit Luna, & Soli tradit; quo & animalia uigeſcunt, & humus quodam modo animatur genitali calore, &, ut ita dixerim, uiuo. Plurimum in origine ualent, quae in ortu ſunt: languent in occaſu. ortum facit ſtella, quam Sol praeterit, deinde ſtationem matutinam, cum a quincto loco Solis ſteterit. in eodem manet ſigno, donec ab eodem Sole moueatur. quod contraria eſt Soli, mane occidit, oritur ſimul

nocte, & uocatur ἀκρόνυχος· deinde rurſus altero latere a quincto ſigno deprehenſa, pomeridianam ſtationem facit: donec, ingreſſo Sole, idem ſignum ſub radijs eius deliteſcat, & in totum occidat. adſpiciunt inter ſe ſtellae ex quincto ſigno, quod dicitur trigonum, & habent maximam conſenſionem; item a quarto, quod dicitur tetragonum, & κέντρον uocatur. & in alterutrum, maximũ praeſtant effectum. item ex contrario, quod eſt ſeptimum ſignum, eſtq. maxime aduerſum. cetera diffident, uel leuiter adſpiciunt, ut tertium quodque, quod dicitur hexagonum. Signa Tropica peregrinationibus praeſunt, & omnino mobilibus & in conſilijs ſubinde uariant, atque permutant. Biformia geminatione, rerum omnium repetitionem ſignificant, & iterim dilatione ſolida uehementer, & inſtanter efficiunt; & ad exitum uel proſpera, uel aduerſa perducunt: ſicut adſpiciuntur a ſtellis, uel fauentibus, uel repugnantibus. Multum tamen refert, cuius quaeque ſtellae domus, aliena ne, an ipſius ſit. Domus Solis Leo; Lunae Cancer; Mercurij Virgo, & Gemini; Veneris Libra, & Taurus; Martis Scorpio, & Aries; Iouis Sagittarius, & Piſcis; Saturni Capricornus, & Aquarius. Nocturnis originibus fauent Luna, Mars, Venus. plus die poſſunt Sol, Saturnus, Iuppiter.

Mercu-

Mercurius uarie & quo modo consensit, aut uisus est.

De Terra. Cap. XVI.

TERRA media omnium rerum est, forma globosa, aquis cingitur, in aera prominet. excipit caelum aquae omni uel temperie quantum afficitur, ita, quaecumque sustinet, afficit, & mouet.

POTERAT finem liber, plenus omnibus necessarijs, iam uideri consecutus. Sed, cum & mundi dimensiones, & plurima praeterea in uniuersis rebus ratio Geometrica impleuerit: pauca de numeris, mensiusq. dicemus.

De Geometria. Cap. XVII.

GEOMETRIA est scientia digerendi, cum sui resolutionibus. Numerus est congregatio singulorum finita semper, & infinita natura. Nota est, cuius pars nulla est. Linea, longitudo sine latitudine. Lineae autem finis notae. Recta linea est, quae super se positis notis aequabiliter posita, & summissa est. quod longitudinem tantum habet. summitatis finis, lineae super plana, quae dicitur ἐπίπεδος. summitas est,

quae ſuper ſe poſitis rectis lineis aequabiliter poſita eſt, uel quae ſuis finibus aequaliter poſita eſt. Planus angulus eſt in planitie duarum linearum, non è regione poſitarum, ad unum ſignum contingens curuatio. hae lineae, quae angulum continent, cum recte ſunt, is angulus rectis lineis contineri dicitur. ſi recta linea, ſupra rectam lineam ſtans, continuos angulos inter ſe pares facit; tum uterq; ex paribus angulis rectus dicitur; & ea linea Graece κάθετος, Latine Normalis dicitur. Rectus angulus eſt modicus, & ſibi congruens. hebes, maior recto; auctus, minor.

De Figuris. Cap. XIIX.

FIGVRA eſt, quae aliquo fine, aut aliquibus finibus continentur. Circulus eſt figura plana, una linea comprehenſa, intra quam mediae omnes lineae, omnes inter ſe pares sũt. Κέντρον eſt nota circuli medij. Διάμετρος eſt recta linea, per κέντρον immiſſa, & in utramq; partem ſecans circulum. Hemicyclus eſt circuli dimidium. Εὐθύγραμμοι formae ſunt, quae rectis lineis continentur. Trigonum, trilaterum; tetragonum, quod quattuor; multilaterum, quod pluribus. Triangulum aequilaterum, quod paribus

trinis

trinis lateribus, Ἰσοσχελὲς, quod duo tantum latera paria habet. Σκαληνὸν, quod tria latera inaequalia habet. Ὀρθογώνιον, quod habet omnes rectos angulos. Ἀμβλυγώνιον, quod habet eundem angulum hebetem. Ὀξυγώνιον, quod habet omnes tres acutos angulos.. quadrilaterarum formarum, quadratum eſt, quod omnia quattuor latera habet, & angulos rectos. Ἑτερόμηκες, quod neq. angulos nec latera paria habet, nec ſingulos rectos ſimile ſcutellae: cuius contraria latera,& contrarij anguli inter ſe pares ſunt. ſed quadrilaterum omne quod rectis angulis eſt. Trapezia cetera nominentur. παράλληλοι lineae: quae in eadem planitie poſitae, numquam inter ſe contingant.

De Poſtulatis. Cap. XIX.

POSTVLATA Geometrarum ſunt quinque, ut liceat ab omni ſigno ad omne rectam lineam ducere,& omnem finitam rectam lineam e regione eijcere, & omni modo ſigno & interuallo circulũ ſcribere, & omnes rectos angulos minores duos rectis pares eſſe: ex ſi in lineam rectam lineae duae immiſſae interiores angulos minores duobus rectis fecerint: eiectas lineas concurere *

* λείπει. *

* Si paribus paria adiecta fuerint, omnia paria erunt; &, si paribus paria dempta, reliqua erunt paria. & quae eisdem paria sunt: & inter se paria sunt.

De Musica. Cap. XX.

PRIOR est Musica inuentione metrica. cum sint enim antiquissimi poetarum Homerus, Hesiodus, Pisander. hos secuti elegiarij Callinus, Mimnermus, Euhemerus: mox Archilochus, & Simonides trimetrum iambicũ, choricũ, catalecticũ, tetrametrũ composuere. Archilochus etiã commata uersibus applicãdo uariauit. Eupolis per plurimas species secuit. Alcman numeros etiam minuit in carmen. hinc poeticae melicae ἀτελὴς. illa etiã Argiua minutiores edidit numeros. Quae species cum iam displiceret, & integra breuior diceretur, magnitudine Pindari asserta est, qui etiam libros innumeris modis edidit. Hos secuti Musici, Timotheus, & Pondos, & Hypericles, & Follis, & clarissimus tum peritia, tum eloquentia Aristoxenus modulati protinus cantus. nec tamen an non putes antiquiores cantus esse numeris: sed rusticos, & inconditos, post quos

poetica ualuit, ueluti legitima Musica licentior, magisq. modulata.

De Rhythmo. Cap. XXI.

RHYTHMVS creditur dictus a Rhythmonio, Orphei filio, & Idmoneae nymphae Maricae: ut tradit Niceratus libro, quem composuit de Musico, fratre Rhythmonij: tradit Hymenae, Vatrithonis autem, & Chloridis Tiresiae filiae Pendemũ, & Peridemem, qui primus cecinerit res gestas heroum musicis cantibus.

MVSICA est peritia faciendorum, & canendorum modorum. eius partes, harmonica, rhythmica, crusmatica. crusmata pulsus decori, siue carminis uocantur. Harmonica est con sonantia organica: ῥυθμὸς Graece, Modus dicitur Latine. Nominatur Versus ab eo, quod fluat, seq. ipse circumeat. Modus autem est lex quaedam, & ordo uocalium interuallum, & differentia: uel, ut Aristoxenus definit, non utcumque compositum uocalium temporum interuallum. Carmen est modus uocibus iunctus: cuius discrimina, cantus, modus, motus. Tempus est syllabae spatiũ, huius elementũ. Breuis syllabae diuisio, breuis alia, longa alia, & neutris ratio est.

De Modulatione. Cap. XXII.

MODVLATIO est modorum prudens dispositio. eius tres species τόνος, χρῶμα, ἁρμονία. Genera carminum XIII. ex quibus prima sunt, Dorium, Phrygium, Lydium. His accesserunt grauissimum Hypodorium. Mox duo Hypophrygij, grauior, & acutior: deinde Dorius medius: tum Phrygius grauis, & alter excelsus: totidem Lydij, grauis, & acutus: tum Mixolydij pari diuersitate: postremo Hypermixolydius acutissimus. Organum quondam tres habuit intensiones, grauem, mediam, & acutam. Inde Musae quoque tres olim aestimatae, Hypate, Mese, Nete. Nunc in ampliore numero soni considerantur, ueluti προσλαμβανόμενος ὑππάτη ὑππατων: deĩde παρυπάτυ ὕππατον: deinde λυχανὸς ὕππατον: deinde ὑππάτη: deinde ὑππάτης μέσον: deinde παρ ὑπατε μέσον: deinde λυχανὸς μέσον: deinde πέση: deinde τρίτη συνημμένον: deinde παράνητη συνημμένον: deinde νήτη συνημμένον: deinde παραμέση: deinde τρίτη διέζευγμένον: deinde παράνητη διέζευγμένον: deinde νητη διέζευγμένον: deinde τρίτη ὑπερβόλεον: deinde παράνητη ὑπερβόλεον: deinde νήτη ὑπερβόλεον. Quas animaduertisse cum resonantia sua

uitatis in arcu sororis Apollinem tradũt,& intendisse potius Dytarantium notasse, quod ad strictiora fila neruorum in acumen excitarentur: grauibus responderent remissa. inde fecisse tres primas, de quibus supra dictum est. hanc excepisse intensionem Linum, (quem quidam Apollinis filium tradunt) & nymphae Paramesae Chrysthenidi reliquisse. ab ea adiunctũ modum, qui συνημμένος dicitur. hunc numerum auxisse Terpandrum, adiectione διεζευγμένου, qui primus a grauibus in acumen auertit. deinde Timotheus addidit duos, παραμέσον, & ὑπερβόλεον. Initium modi dicitur δίεσις: dimidium hemitonium: totus tonus. Toni duo, & dimidius διὰ τεσσάρων nominatur. Tres, & dimidius, διὰ πέντε. Sex, διὰ πασῶν. Haec Musicae summa est.

De Metris, & Pedibus. Cap. XXIII.

METRON, Graece; Latine, Numerus, uocatur. Numerus est aequalium pedum legitima ordinatio. huius arsis thesis per partes sunt pedum, syllaba, elementa numerorum, modorum elementa, spatia syllabarum, ac tempora. Pedes componuntur ex syllabis, minimum binis; plurimum, ternis. incipiunt a temporibus binis,

ad

ad ſena perueniunt. Diſſyllaba IV; triſyllaba IIX: plures, quam XII. eſſe non poſſunt. Pyrrhichius, ex duabus breuibus, cuius exemplum, Deus; Choreus, ex longa, & breui, ut, Roma; Iambus, ex breui, & longa, ut, Salus; Spondeus, ex duabus longis, ut, Vates. Duo igitur, quantitate contrarij, Spondeus, & Pyrrhichius: duorum alter, alter quattuor temporum. Duo in ordine, quorum uterq. trinorum temporum, Iambus, & Choreus. ita non plures, quam quattuor, pedes ſunt, nec eſſe poſſunt. Ternarum ſyllabarum primus eſt Dactylus, qui conſtat ex longa, & duabus breuibus, cuius exemplum, Aeolus. Huic contrarius Anapaeſtus ex duabus breuibus, & lõga, ut, Pietas. Amphibrachus, ex breui, lõga, & breui, cuius exemplum, Auarus. Brachyſyllabus, ex tribus breuibus, cuius exemplum, Cicero. Et contrarius Moloſſus, ex tribus longis, cuius exemplum, Maecenas. Item tres quinũm temporum. Bacchius, ex duabus longis, & breui, cuius exemplum, Latona. Huic ordine aduerſus Palimbacchius, ex breui, & duabus longis, ut, Aquinas. Creticus, & Amphimacrus, ex longa, breui, & longa, ut, Sanitas. Duobus, a quantitate contrarijs, Brachyſyllabo, & Moloſſo: quorum alter triũ temporum, alter ſex.: ordine ſex, tres in quat-

ternis,

ternis, tres in quinis temporibus.

De legitimis Numeris. Cap. XXIV.

PRIMVS est, & legitimus maxime numerus, hexameter heroicus. huius pedes aut dactyli sunt, aut spondaei. Raro in uersu extremō reperietur trocheus. eius exemplum,

Auia Pieridum peragro loca, nullius ante.

Totus iste dactylicus fuit, & habuit summum trocheum. sed mixtus ex spondeo hic erit,

Italiam fato profugus Lauinaq. uenit.

Totus ex spondeis,

Ciues Romani tunc facti sunt Campani,

Hoc genus numeri, paucissimarum XII. syllabarum, plurimarum XIX, tempora recipit XXIV. Interea XXIII sedibus tribus tantum conficit, forma excipit XXII. quas enumerare festinantibus longum esset. Pentameter elegiacus habet exemplum,

Dum meus assiduo luceat igne focus.

Recipit Dactylum, Spōdeum, Anapaestos duos, in fine uersus aliquando Brachysyllabum. fit syllabarum, paucissimarum XII, plurimarum XIV. Tertium pedem spondeum semper habet; quartum, & quinctum aliquando brachysyllabum. Trimetros Iambicus Latine Se-

narius

narius dicitur, eius exemplum,

Phaselus ille, quem uidetis, hospites,

XII. syllabarum est. Recipit aliquando praeter ceteros pro Iambo extremo Pyrrhichium. Trimetros tragicus,

Pro ueste pinnis membra textis cōtegit. &,
Aquilonis stridor gelidas molitur niues.

Recipit in parte prima scansionis Spōdeum, & alio loco Dactylum, & Anapaestum: & pro Iambo Chorium, & Tribrachum: fit syllabarum, paucissimarum XII, plurimarū XVII. recipit tempora, plurima XIX, paucissima XVII. Comicus trimetros solet magis in breues minui. Trimetros Hipponactius, pedem nouissimū assumens Spondeum, uel Choreū, talis est.

Calentibusq. lympha fontibus semper.

Eosdem pedes, quos reliqui trimetri, praeter nouissimum, recipit. Tetrametros, qui Latine Quadratus uocatur, choriacus talis est.

Tela famuli, tela ꝓpere. sequitur me thoas.

Recipit eosdem pedes. peruenit ad septem, & semipedem: summum pedem petit aut Creticum, aut Dactylum. Octonarius.

Proinde & abs te regimen Argos, dum-
-est potestas consulendi.

Septenarius:

Haec bellicosis, cui mater pater-
-cluet Minerua.

Constat

Cõſtat ex pedibus eiſdem Ionicus ſeptenarius:

Ibant mala eluere Veneream coronam.

Ionicus maior eſt ille:

Ictus retro recedit in nates ſupinus. Habet uitium in tertia ſyllaba minor:

Metuentis patriae uerbera linguae. Praecipiunt inſerere maxime Pyrrhichium, & Spondeum. Solet diuiſis ſyllabis longis plurimũ ſyllabarũ admittere Ariſtophanius anapaeſtus.

Axena Ponti per freta Colchos-
-denique delatus adhaeſi.

Recipit pedes quatternorum temporum: omnis replet pedes, praeter ſemipedem Anapaeſtus octonarius.

Ore beato lumine uolitans, qui-
-per caelum candidus equitas.

Recipit eoſdem pedes, praeter ſemipedem. Ariſtobulius.

Quaedam terribilis tua pectora tur-
-bat, terrifico ſonitu intulit.

Is circuitus magis, quam uerſus, eſt. Dactylum crebrum habet, rarum Spondeum. Pone duodenarius.

Quis, meum nominans nomen,-
-exciter: quamuis tumultu inuocans-
-incolarum fidem.

Et hic circuitus magis, quam uerſus, eſt. Huic ſuberunt denarius.

Qui repens semipulsus onere graui-
-fores strepitu terrent.

Recipiunt pedes, Creticos, Chorios, Spōdeos, Iambos, Brachysyllabos, Anapaestos.

Vndecim syllabarum Phalaeucius,

Passer, deliciae meae, puellae.

Recipit pedes, Spondeum, Dactylum, Creticum, Palimbacchium.

Angelicus numeros & syllabam coarctat hexametro, ut.

Hectoris Andromache Pyrrhin con-
-nubia seruas.

Anacreontium,

Miseri inuidi uiuimus scientes.

Recipit Pyrrhichium, Chorium, Spondeum, Brachysyllabum, Anapaestum.

Primus est semper Pyrrhichius. Numerus Saturnus,

Magnum triumphat numerum, hostibus deuictis.

Sunt, qui hunc Aristolochion uocant.

Recipit pedes, Spondeum, Iambum, Pyrrhichium, Chorium, Dactylum, Brachysyllabum, Anapaestum.

Priapeius,

Hunc lucum tibi dedico, consecroq. Priape.

Tertium pedem pro dactylo Creticum habet: alioquin hexametron esset.

De Numeris simplicibus. Cap. XXV.

PYRRHICHIVS,

Rapite, agite, ruite, celeripedes.

Contrarius est huic δωδεκασύλλαβος Spondaicus.

Olli crateribus exauratis hauserunt.

Dactylicus,

Puluerulenra patrem sonitu quatit ungula campum.

Amphibrachys non facit numerum.

Anapaestus,

Agilis sonipes rapitur celeri sonitu crepitãs,

Creticus,

Horridi transerunt ad pedes ex equis.

Palimbacchius,

Amicos ad hanc rem, si uoles, aduoca.

Bracchius non facit numerum.

Molossicus idem est, qui & Spondaicus.

Nunc, quemadmodum a principali heroico plures numeri transfigurentur, ostendam. Ac primus trimetros Spondaicus fit heroicus.

Ciues Romani tunc facti sunt Campani.

Syllabam unam, quae est ante extremam, ex longa contrahe, ut sit,

Ciues Romani tunc facti sunt Apuli.

Et esse coepit trimetron.

Elegiacum tranſibit,

Bella per Aemathios.

Rurſus ad pentametros, ut componam heroicos, ſumo partem poſteriorem,

Dum meus aſſiduo luceat igne focus.

Et compono,

Luceat igne focus Troiae qui primus ab oris.

Phalaeucium numerum, qui eſt,

Altis flumina uallibus tumeſcunt,

inſertis uerbis, facio heroicum,

Altis flumina prodita uallibus inde tũeſcũt.

Ionicus eſt,

Metuentis patriae uerbera linguae. adijciam trinas uerbis ſingulis ſyllabas,

Nunc metuentis, nunc patriae, nunc uerbera linguae.

Verto, Italiam profugus, Lauinaq. uenit, cui eſt ſimile,

Patriam tum profugus, Lauinaq. cepit

Ariſtophanius fit ex heroico,

Arma, uirumq. cano, Troiae qui primus ab oris.

* λείπει. *

* Numerum angelicum ſyllaba breuiata eſſe monſtraui heroicum. Item Priapeium, ſi ſyllabam ſurripias, fieri heroicnm.

* λείπει. *

NOTAE

AD . CENSORINVM

DE . DIE . NATALI

ALDI . MANNVCCII . PAVLLI . F.

ALDI . N.

pag. lin.

1 2 De die Natali ʒ *Inscribitur & hic liber, De humana origine.*

12 Cariora, ʒ *Cariore, antiquus liber.*

23 Malorumq. media. ʒ *alias additur, uerbum, Censeri, post τὸ Media.*

24 Vt comicus ait, ʒ *Vt ait Terentius, alias. Est autem locus in Heaut.*

22 Recte, ʒ *Alias, Bene.*

2 6 Enim ʒ *Etiam, legit Cauchius.*

13 Ex Ethica parte ʒ *Male alias, Hic aperte.*

18 Facunde ʒ *Familiariter, alias.*

22 Aliquantulum ʒ *Aliquantum, antiquus liber.*

24 Vt uetus adagium est, ʒ *Alias, In me uetus elogium iure dic.*

3 4 Non ingratos ʒ *Gratos, alias.*

7 Deis ʒ *De ijs, antiquus liber.*

12 Deo pascebant. ʒ *Deo sacrũ pasc. alias.*

16 Vt ait Persius,] *Quod ait P. alias. Satyra 2.*

20 Hostiam faciendam,] *Alias, Hostia faciendum. Feriendam, alij libri.*

22 Atticus, & est de Muneribus] *Articulus, et est de Numeris, alias.*

28 Genitoris]. *Genetoris, quidam scribunt ex Laertio in Pythagorae uita. Terentius quoque Varro in libro, quem Catus, siue de liberis educandis inscripsit, Genetiuum Latine pronunciauit.*

4 1 In hoc die] *In, non est in uetere libro.*

2 Facta] *Factum, antiquus liber.*

3 Oporteat] *Oportet, alias.*

6 Veneremur.] *Veneretur, alius.*

7 De Genio, & Lare.] *addit antiquus liber, Et unde dicatur.*

10 Genius] *Laberius Imagine, apud Nonium Marcellum: Genius, generis nostri parens. Vide & Festum, & Appuleium in libro de deo Socratis. Seruius quoque ad illud Virgilij Georg. 1. Genialis hiems; Genium, inquit, dicebant antiqui naturalem deum, uniuscuiusque loci, uel rei, aut hominis.*

13 Gignatur] *Gignitur, alias.*

17 Gra-

17 Granius Flaccus ʒ *sic emendaui, ex antiquo libro, & ex Plinio. Antea, C. Flaccus.*

26 XVI. ʒ *alias, IX.*

5 1 Sunt dij cõpl. ʒ *Sũt praeterea alij cõpl. alias.*

2 Hominum ʒ *alias, Homini.*

10 Exceptos, ʒ *alias, Acceptos.*

13 Colant ʒ *Celebrent, antiquus liber.*

17 Praemia ʒ *Pretia, Cauchius.*

22 Peperit. ʒ *Pepererunt, alias.*

25 Dicere prius, ʒ *Quaerere primum, antiquus liber.*

28 Ex his quaedam ʒ *absunt haec a uetere libro.*

6 1 Variae opiniones ueterum Philosophorum de Generatione. ʒ *Variae opiniones de prima hominum generatione, uel origine.*

13 Aliquando, ʒ *Aliquẽ, antiquus liber.*

15 Qua semper humanum genus fuisse creditur, ʒ *antiquus liber, Quae sẽper credidit genus humanũ fuisse.*

17 O cellum Lucanum, ʒ *cuius exstat liber* περὶ τῆς τοῦ πάντος φύσεως, *Male alias, Cereium, uel, Cocceium Luc.*

21 Opinati. ʒ *Opinari, antiquus liber.*

24 Eiusq. rei exempla &c. ʒ *Vide Plutar-*

chum in Sympoſiacis, et Macrobium lib VII. *cap.* 16.

7 1 Iſto ſemper ʒ *Alias, Iſto mūdo ſemper.*

12 Virgilius, ʒ *Ecl. 6. uel, Sileno.*

14 Et alibi, ʒ *Georg. lib.* 1.

21 Rationum opiniones ʒ *Rationes opinionum, Cauchius.*

22 Anaximander ʒ *Ex Plutarchi* περὶ ἀρεσκόντων *libello.*

8 1 Lucretius, ʒ *lib.* 1. *Varro Eumenidibus, apud Nonium: Empedocles natos homines ex terra ait, ut blitum. Eſt autem Blitum, lene holus.*

7 Humori permiſtam. ʒ *Sic emendaui. antea, Huiuſmodi permiſtam.*

10 Vel inſerta ʒ *abſunt hae duae dictiones a quibuſdam libris. Alias, Vel inſerte.*

11 Diſſentiēte ʒ *Diſceſſiſſe, antiquus liber.*

16 Cohaerentes primum ʒ *Alias deerant hae duae dictiones. In uetere, Primum adhaerentes.*

17 Ingenium ʒ *Ingenitum, legendū puto.*

23 Ideſt Dei prouid. ʒ *Et Dei prouid. uetus.*

9 1 Poeta ʒ *Virg. lib.* IIX. *Aen.*

1 Nymphas, Indigenasq. Faunos ʒ *Nymphas Indigetes, Faunoſque, Cauchius.*

3 Non

3 Non difficile] *Non difficilis, antiquus liber. Lectio uero impressa ferri potest. hoc sensu: Poeta cecinit, facile rudes antiqui crediderunt.*

4 Eo licẽtiae poeticae processit libido,] *Poetica, lego.*

10 Vel Boeotia] *Vel in Boeotia, antiquus liber.*

12 Mutua inter se caede necatis] *Mutuo inter se necatis, liber impressus.*

16 Extispicij:] *Auspicij, uetus.*

18 Exscripserunt.] *Scripserunt, uetus.*

20 De generatione hominum, & eorum semine.] *Alias, De semine hominis.*

26 Quam potero compendio] *Quo antiquus liber.*

28 Parmenides] *Plut.* περὶ ἀρεσκόντων.

10 1 Adoriri] *Oriri, impressus. Id oriri, fort. legendum.*

2 Hipponi Metapont.] *Hippasus nominatur a Diogene Laertio, & Aristotele.*

5 Admissionem] *Emissionem, alias.*

9 Post Graecam cõtẽtionem] *quid ineptius? Lege, Post crebram coitionem. quid clarius?*

24 Empedocles,] *Plut.* περὶ ἀρεσκόντων.

28 Animi] *hoc uerbum antea desiderabatur. Item paullo post τὸ, Cerebrum, non est in uetere.*

11 2 Anaxagoras] *& cum eo Galenus.*

7 Vt una nascatur, alaturque.] *antiquus, Vna nasci, alique.*

11 Ferme] *Alias, Fere.*

12 Arbitrentur,] *Arbitrantur, alias.*

14 Formatur] *Formetur, uetus.*

15 Anaxagorae &c.] *Galenus lib. 11. de semine, primo per umbilicum, deinde per os infantem ali affirmat. eius rei signum esse, quod infans, in lucē editus, statim ubera matris apprehensa exsuggit. quod, nisi iam consueßet, non uidetur poße facere. Certius autem subiungit argumentum, quod infans, natus, excrementa per aluum egerit: quod fieri nullo modo poßet, nisi cibus per os administratus eßet.*

16 Ceterisq. compluribus] *Cum alijs pluribus, impreßus.*

18 Prominens] *Permanens, uetus.*

20 Alimentum] *Alimenta, uetus.*

28 Parentis sedem] *Parentis principium sedem, uetus.*

12 11 Fuerit,] *Fuit, alias.*

24 Quam uni ʒ *Quã quod uni*, *Cauchius*.

27 Partum ʒ *quid*, *si*, *Partitum?*

28 Vtrumque ʒ *vterque*, *alias*.

13 11 In octaua, eadem manere; in nona, illa declinare; in decima, &c. ʒ *antiquus liber*, *In octaua*, *eadem manere*, *de qua alij dixerunt oculos albescere; in nona, omnia fieri langui-diora; in decima*, *&c.*

27 Ita ʒ *Itaque*, *uetus*.

14 13 (Venia ceterorum) philosophiae san-ctissimus, ʒ *(Venia ceterorum) phi-losophorum sanctissimus*, *Cauchius*; *(Venia ceterorum) philosophiae sciẽ-tissimus*, *legendum puto*.

18 Reciperent ʒ *Recipiant*, *alias*.

15 4 Quod & ad corpus, & ad animum ʒ *Quod ad corpus*, *& animum*, *alias*.

5 Non duco ʒ *Non*, *abest a uetere*.

18. Fuerat formidolosus, ʒ *Fuerat corpo-ri formidolosus*, *alias*.

26 Habuit ʒ *Habuit legitimum*, *alias*.

26 Hoc anno ʒ *Hoc anno et*, *alias*.

26 Dionysius ʒ *Et C. Albucius Silus rhe-thor cibo abstinuit*, *teste Suetonio de clar. rhet.*

28 Cynicus cibi ʒ *absunt hae duae dictio-nes a uetere*.

16 5 Animi

16 5 Animi ſpiritum, ⁊ *Animi uim, Cauchius.*

17 Diutina ⁊ *Diuturna, uetus.*

20 Suſcepimus, prudentia, ⁊ *Accepimus, uel prud. Cauchius.*

28 Et procul a rep. motis, ⁊ *Sed procul a rep. remotis, Cauchius.*

17 3 Honore ſacerdotij ⁊ *male alias, Honore ſacerdotis.*

6 Reprehenſione, ⁊ *Offenſione, uetus.*

13 Vice parentis ⁊ *male alias, Iure parentis.*

18 3 Vel menſem, ⁊ *Ideſt menſem, antea. male.*

20 Decerpat. ⁊ *Decerpit, alias.*

22 Futurum ⁊ *Venturum, uetus.*

22 Propria ⁊ *Paria, uetus.*

27 Finito temporis modulo ⁊ *Finiti, Cauchius.*

19 14 Heraclitus ⁊ *Herodotus, uetus.*

18 Heraclitus ⁊ *Herodicus, uetus.*

25 Argathonium, ⁊ *Arganthonium, lego: ex Plinio lib.* VII. *cap.* 48. *Valerio lib.* IIX. *cap.* 14. *Cicerone de Seneƈtute, & Tzetze in Lycophronis Caſſandram.*

26 C. & L. ⁊ *C. & XX, Cicero de Sen. et Herodotus lib.* I. *Plinius uero lib.* VII.

cap.

cap. 48. *& Lucianus*, c l. *Silius etiam Italicus lib.* i i i. *poetica fortaße usus licentia, eum tercentos annos uixisse ait.*

26 Vt Ephorus: ȝ *Aut, pro Vt, alias.*

20 4 Epigenes ȝ *Plinius lib.* v i i i. *cap.* 49.

5 Alij ad CXX. annos produci posse, ȝ *Arnobius aduersus gentes lib.* i i. *ultra uicenum, atque centenum annum negatur posse hoīs uita produci.*

13 Rituales Etruſcorum ȝ *in antiquo additum, est, Libri.*

22 Ea ȝ *Eo, lege.*

21 2 Ei ȝ *Ea, impressus.*

6 CV. ȝ *C, uetus.*

7 Vnum deuiginti, ȝ *Vndeuiginti, Cauchius.*

12 Cui rei ȝ *Cuius rei, uetus.*

17 Eſſe, centeſ. ȝ *Esse, ut centes. Cauchius.*

18 Fierent, id tum Antias, ȝ *Fierent ludi, tum Antias, Cauchius.*

24 Decemuiri ȝ *Quindecemuiri, legendum & hic, & infra, ex ep.* 4. *lib.* i i x. *Fam. et ex Ausonio in Grypho, siue de ternarij numero.*

25 Ludi Terentini ȝ *de his ludis Ausonius in Grypho, Martialis, & Statius Siluarum* i v.

27 Vtiq.

27 Vtiq. ludi ȝ *Vtiqueij ludi*, *Cauchius*.

22 4 Vtque contra C X. quoque anno ȝ *Alias, Vtq. contra X C. quoque anno. Vetus, Vtq. C X. quoque anno.*

7 Quod saecularibus ludis ȝ *Alias, Quod de saecularibus ludis. Cauchius, Quod & saecularibus ludis.*

17 Cum ȝ *Constat, quidam inepte legunt. Creditum, rectius. non enim affirmat, sed dubitat Censorinus.*

17 C C L V. ȝ *C C X L V, legendum.*

18 Ad X L. uirorum commentarios, ante C C L X X X X I X. ȝ *At ex X V uirum commentarijs, anno C C X C I I X. legendum.*

20 *Post uerbum, Cos. uidentur deesse haec: Secundi facti sunt Liuio, Antiateq. auctoribus, M. Popillio I V, & M. Valerio cos. anno post &c.*

21 V I I. & X L. ȝ *V I. & C D. legendum.*

22 X I I uirum ȝ *X V uirum, legendum.*

23 C C C C X. ȝ *C D I I X, legendum.*

25 *Post uerbum, Cos. adde, Anno ab V. C. D V. ut uero in X V uirorum commentarijs scriptum est, anno D duodeuic. &c.*

27 Liuio Varro Cos. ȝ *C. Licinio Varo cos. legendum.*

23 6 C. Cor-

23 6 C. Cornelio Lentulo, ʒ *Cn. legendum.*
7 Ideſt D.C. anno III. ʒ *Ideſt anno D C IIX. legendum.*
8 Sub annis DCXXIX. ʒ *lege, Sub anno DCXXIIX.*
2 *Adde, Mamerci praenomen Lepido.*
10 *Adde, Caij praenomen Furnio.*
13 T. ʒ *Ti. legendum.*
13 Se III. ʒ *Se IV, legendum.*
15 DCCXLI. ʒ *DCCC. legendum.*
16 Inde ʒ *Repone, Marcus, pro Inde.*
17 Iubeno ʒ *Libone, legendum.*
18 Animaduertere ʒ *Cernere, uetus.*
20 Saeculum, ʒ *Abeſt a uetere libro.*
21 Etiamſi ʒ *Etſi, uetus.*
27 Quod ſi quis. ʒ *Et ſi quis, uetus.*
24 1 Inductos: ʒ *Inductus, legendum.*
15 Ad hanc aetatẽ producere ʒ *Ad hãc aetatẽ uitã producere, Cauchius.*
18 Plerumque, ʒ *Abeſt a uetere libro.*
19 Quod Dioſc. ʒ *Quodq. Dioſc. Cauchius. Totum autem hũc locum ita legerem: Quod Dioſcorides ſcripſit: ideo quod Alexãdriae, inter eos, qui mortuos ſolent conſeruare, multis annis cor hominis pependit, incrementa aetatis, & deminutiones ob ſeruans, hominem plus centum annis

nis uiuere non poſſe. id cor humanũ declarare eorũ, qui integri perierint ſine corporis tabe. & anniculi &c. vide Plinium lib. XI. cap. 37.

25 4 Produci. ≷ *Alias, Producere.*

7 Et primum Natalem ≷ *Vt primum Natale, uetus.*

8 Quot ≷ *Cur, uetus.*

13 Magno, ≷ *addidi, ex uetere.*

17 Praeterijſſet, ≷ *Praeterierat, uetus.*

26 4 Sol annuo ≷ *Sol in annuo, impreſſus.*

15 Libero ≷ *in uetere additum, Patri.*

18 Quod ≷ *Quia, uetus.*

26 Hoc tempus, quoniam ad S. ≷ *Quod, pro Quoniam, alias. uetus, Hoc quoque tempus, quod ad S.*

27 1 Tunc, ≷ *Nunc, impreſſus.*

6 Dies ≷ *Menſes, uidetur legendum.*

9 Cleoſtratum ≷ *Male antea, Leoſtratũ. Plinius, & Hyginus.*

11 Alij ≷ *Alius, uetus.*

14 Doxitheus, ≷ *Doſitheus nominatur a Plinio lib. XIIX. cap. 31. Plutarcho, & Archimede.*

25 Sterilitates item, ≷ *Ac ſterilitates itẽ, impreſſus.*

28 1 Δεκαεννεατηρὶς ≷ Δεκακαιεννεατηρὶς, *Cauchius.*

2 Se-

2 Septies, ʒ *Quinquies, Cauchius.*
3 CCCCXL. ʒ *DCCCCXL, lego.*
5 Viginti & unus. ʒ *Viginti & quattuor, uetus.*
8 Cum interkalares ſint XXIIX. ʒ *uetus, Cum interkalaribus XXIIX.*
10 Centies decies bis. ʒ *Centies duodecies, lego.*
12 Quarto ʒ *Quando, uetus.*
13 Luna ʒ *Vnam, uetus.*
20 Solus ʒ *Solos, Cauchius.*
26 Δεοψενιαυτὸς. ʒ *Alias,* ὁ ἐνιαυτὸς. *Quidã,* Ετῶν ἐνιαυτὸς. *Antiquus liber, corrupte, ſed unde tamen elici ueritas poſſit,* Ε'τονένιλυτος.
27 Ariſtoteles ʒ *immo Plato.*
29 8 Ariſtarchus ʒ *Samius.*
10 Aretes Dyrrhachinus ʒ *Bithus Dyrrhachinus dicitur a Plinio.*
11 Heraclitus, ʒ *uide Euſeb.*
12 X. M. ʒ *XIII.∞ uetus, et impreſſus.*
16 Notandis ʒ *Notandas, alias.*
30 1 Interfuerint ʒ *Interfuerũt, impreſſus.*
6 Agonum ʒ *Delet hoc Cauchius.*
7 Die ʒ *hoc abundare puto.*
8 Nunc ʒ *tollit Cauchius.*
9 Vndequadraginta. ʒ *Vndequadrageſimus, Cauchius.*

14 *Vitruuius lib. IX. cap. 4. Sol signi spatium, quod est duodecima pars mundi, mense uertente uadens transit. ita duodecim signorum interualla peragrando, cum redit ad id signũ, unde coeperit, perficit spatium uertentis anni. De Anno uertente & Cicero pro Quinctio: Anno uertente sine controuersia.*

Plautus, Mẽsem uertẽtẽ dixit ĩ Persa:

-tu hanc si emeris,

Numquam hercle hunc mensem uertẽtem, credo, seruibit tibi:

16 Annus Vertẽs est natura, dũ Sol, &c.} *Cauchius, Annus Vertens est, dum Sol &c.*

22 Aphrodius} *Aphrodus, uetus. Alius, Aphrodisius. Aphroda dicitur a Galeno de compon. medic.*

25 MDCXXII.} *uetus, MDCCXXII.*

27 Venopides} *uetus, Oenopides. alius, Lucnopides.*

31 1 Harpalus} *antea post hoc uerbũ erat τὸ Autem.*

1 CCCLXV,} *CCCLXVI, uetus.*

3 Incõprehensibilem quidẽ & innumerabilẽ} *Incomprehensibile quiddã, & innumerabile, legendũ puto.*

10 Et

10 Et tam } τὸ *Et, abeſt a uetere.*
12 Antiquiſſimum } *Antiquiſſimi, uetus.*
13 Bimeſtrem } *Menſtruũ. Plut. in Numa.*
13 A Piſone Rege } *A Biſone Rege, uetus. alius, Ab Oſiride Rege. Repono, A Pherone Rege, ex Herodoto lib. 2. qui regem Pheronem Aegypti fuiſſe, Seſoſtriſq. filium, ibidem teſtatur.*
15 Annum } *Arminõ, uetus. corrupte. ſed corrupta & impreſſa lectio.*
22 Tradant, } *Tradunt, alias.*
24 Et annum } τὸ *Et, non eſt in uetere.*
25 Eorum } *Et, addit Cauchius.*
32 2 Seneſcerent: } *Decreſcerent, lege.*
2 Coniunctos } *Male antea, Cunctos.*
6 Recentiores } *Recentiore, Cauchius.*
12 Ita & aliae gentes. } *Ita quoque et aliae gentes, impreſſus. Alius, Itaq. et aliae gentes.*
15 Quoniã differere } *tranſpoſitae prius erant hae duae dictiones.*
16 Eſt, } *Eſſet, uetus.*
22 Quidem } *Quidam, repono.*
24 Iunio Graccho, } *Iunius Gracchanus dicitur a Plinio, & Vlpiano. Emenda item Varronem de lingua Lat.*
33 21 Factiq. ſunt dies } *Sunt, alias non legebatur.*

gebatur.

34 7 Eſt ʒ *abeſt a uetere.*

9 Vel ob od. ʒ *τὸ Vel, alias, nõ legebatur.*

14 Vitioſe deprauauerũt. ʒ *uetus, Vtroq. deprecauerit. unde fortaſſe legendum, ultro deprauauerunt.*

18 LXIIX. ʒ *LXVII, reponendum ex Dione: apud quem, lib. XLIII.* Επτὰ καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας ἐκβαλῶν.

22 CDXLV. ʒ *CDLV, uetus.*

35 3 A loco ſummouerentur. ʒ *Alias, A loco ſummo uerterentur.*

5 Illi primitus ʒ *alias, Illi ita primitus.*

7 Ceteri tres omnes quinctanas. ʒ *alias, Ceteri tres omnes reliqui quinctanas. uetus, Ceteri tres omnes alij reliqui quinctanas.*

12 Quod nũc Biſſextum uocatur. ʒ *gloſſema hoc puto.*

16 Etiamſi non optime, ſoli tamen ad annum naturae ʒ *uetus, Etiamſi optimo, nõ ſoli tamen ad anni naturã.*

19 Quantũ ijdem poſtea fuere correcti. ʒ *uetus, Quantum poſtea idem fuere correpti.*

22 Et, ʒ *Quod, reponit Cauchius.*

25 Tractabo, ʒ *Tentabo, uetus.*

36 4 Quia res eo geſtae ʒ *Quia res in eo geſtae,*

ſtae, uetus.

10 Ogygis, ʒ *male alias, Aegyptij. uetus, Erogyptij.*

16 Quidem ʒ *male alias, Quod.*

18 Orethes ʒ *uetus, Erethes. Forte, Oroethes; uel, Arethes.*

21 Fuit aliqua ʒ *uetus, Fuit quidē aliqua.*

23 Diſcuſſit: ʒ *immo obtenebrauit: ſi diligenter attendas.*

24 Cetera ʒ *Certa, uetus.*

27 Quam ʒ *Quem, uetus.*

37 2 Hic annus, ʒ *uetus, Tunc annus.*

52 Auguſtani, ʒ *Vetus, Auguſtorum.*

12 Perinde ʒ *Proinde, uetus. Pridie, impreſsus.*

17 Quod ʒ *Quia, uetus,*

19 CCLXIIX. ʒ *CCLVII, uetus.*

21 Nabonnagarij ʒ *Nabonnaſarij, Ptolemaeo.*

25 Ad hunc ʒ *Adhuc, alias.*

27 Eius ʒ *abeſt a uetere libro.*

38 2 Pio, ʒ *antea, Vlpio. uetus, Imp. Aut Pio. Vt legendū ſit, Imp. Ant. Pio.*

7 Et Dei annus uocatur, ʒ *Et trieteris uocatur, alias.*

11 Simul, ʒ *alias, Simili,*

13 Sunt, ʒ *alias, Sint.*

14 Brumali, ʒ *Bruma; alijs &, reponen-*

 dum

dum puto.

26 Dicantur. ʒ *Dicuntur, alias.*

28 Orbe ʒ *abest a uetere libro.*

39 4 Roma ʒ *Romani, uetus.*

5 Natur. ʒ *in uetere additur, Et.*

13 Inaequabiliter. ʒ *Inaequaliter, uetus.*

19 *et* 20 Alios, alios. ʒ *Alias, alias, Cauchius*

26 XXXII. ʒ *XXX, uetus.*

27 XXXIX. ʒ *XXXIV, uetus.*

27 Minime ʒ *Minimum, rectius legeretur. non enim eos ab omni penitus errore liberare uult Censorinus.*

40 4 CCCLV. ʒ *CCCLXV, alias. CCCLX, impressus.*

6 Neq. ʒ *Nec, uetus.*

7 Vt ʒ *Et, alias.*

8 Illis ʒ *Illius, uetus.*

22 Ἀρχὴ docet. ʒ *uetus, Arepti docet. Apte, uel, Aperte docens, lego.*

24 Quod Romuli ʒ *Quia, alias.*

41 3 Fiat, ʒ *Alias, Fit.*

4 Quia ʒ *Quod, alias.*

5 Numeris ʒ *Cauchius, A numeris.*

11 Est, ʒ *abest ab impresso.*

12 Est Februum &c. ʒ *Varro de uita P. R. lib. I. apud Nonium: In eorũ enim sacris liba cum sunt facta, incerni solent farris semine, ac dicere, se*

ea

ea februare. *idest, pura facere. Vide Festum.*

28 Februatus, ȝ *Antiquus liber, Februarius.*

22 Mutata. ȝ *Immutata, uetus.*

29 Augustio ȝ *Augustino, uetus.*

42 1 Mutauere, ȝ *Immutauere, uetus.*

5 Mensibus. ȝ *Cauchius addit, Fuerunt.*

10 Et ȝ *alias, Aut.*

15 Quod fit ȝ *Fit, abest a uetere libro.*

15 Circuitu. ȝ *alias, Circumactu.*

21 Astri diem ȝ *absunt ab impresso.*

21 Statuerunt. ȝ *Statuere, uetus.*

23 24 Athenienses, Romani ȝ *Athenis, &, Romae, alias.*

24 Ceterum ȝ *Ceteri, uetus.*

43 12 Dicunt. ȝ *Ducunt, uetus.*

12 Capitolio. ȝ *Capitolino, uetus.*

16 In columna ȝ *aenea. Cicero pro Balbo, & Plinius lib. VII. cap. 60.*

20 Horarium, ȝ *Solarium, lego. nam, si ab horis, aeque omnia dicerentur horaria: sed, quia distinguuntur, ut quaedam a Sole, alia ab aqua, alia uero aliter regantur; hinc diuersa nomina. Horologiorum autem duo sunt genera, unum, in quo Sol, alterum, in quo aqua horas distingue-*

 ret.

ret. nam aeris tinnitum, quo nos utimur, in horologijs ueteres ignorabant. Varro: Solarium dicunt, in quo horae in Sole inspiciebantur.

44 1 Id } *Idq. uetus.*

3 Et tertia, } *Et, abest a uetere.*

7 Incipio } *Incipiam, uetus.*

7 Postremum } *Fortasse, Extremum.*

12 Tunc } *Tum, rectius.*

15 Ad } *Ante, Cauchius.*

15 Tunc } *Tum, commodius legeretur.*

16 Medij diei } *Meridiei, alias.*

17 Hinc } *Tunc, uetus.*

17 Plurimi } *Multi, uetus.*

20 Solis occasus } *Sol occasus, legendum ex Agellio lib. III. cap. 2. & lib. XIV. cap. 7. & lib. XVII. cap. 2. & ex Carisio lib. III. Sic enim loquebantur antiqui.*

22 Praetor Vrbanus } *Varro lib. V.*

13 Erit } *Fuerit, alias. Fiet, uetus.*

25 Supremam } *Seprimam, uetus.*

25 Ius } *Iusq. uetus. Vide Plin. li. VII. c. 60.*

27 Plautus } *Amphitruone.*

45 2 Quia } *Quod, alias.*

8 Nihil agi tempestiuum est. } *Agi, non est in uetere. Est, non est in impresso.*

27 Septimis formentur dētes mēsibus, }

uetus,

uetus, Septimis formemur mẽsibus.
In impreßo, Septimis a partu formẽ
tur dentes mensibus.

46 6 Haec ʒ *abest a uetere.*

7 Est, ʒ *Sit, uetus.*

17 Theano Pythagorica, ʒ *Plut. περὶ ἀρεσ-*
κόντων, & Agellius lib. III. cap. 16.

18 Euhenus, ʒ *Alias, Euanor; uel, Eue-*
nus. Ego, Eudaemus, ex Aeliani
hist. anim.

20 Euthyphronem ʒ *alias, Euriphronem;*
uel, Euripidem; uel, Euriphanũ.

26 Idem Arist. ʒ *alias, Idem supra nomi-*
natus Aristoteles.

27 Neque ʒ *Nec, uetus.*

28 Nono ʒ *Octauo, uetus.*

47 5 Et IIX, & IX. tantum ʒ *Et IX, & X.*
uetus.

21 Conspectus. ʒ *Conspectus, et genera,*
uetus,

22 Quot ʒ *Quae, uetus.*

25 Circulus ʒ *Vide Sex. Empiricum in li-*
bro aduersus Astrologos, & Prole-
maeũ lib. II. et Iul. Maternum i I.

48 9 In aliqua ʒ *Et in aliqua, Cauchius.*

13 Μοίρας ʒ *Meridas, alias.*

17 Nascantur, ʒ *Nascamur, Cauchius.*

20 Nam, &c. negauere. ʒ *totum hoc tol-*
lit

lit Cauchius.

26 Qui ʒ *Quia, alias.*

27 Cuius a pr. ʒ *Cuius ut a pr. Cauchius.*

49 2 Quae lateralis forma in eodem circulo scriberetur. ʒ *Quae in laterali forma in eodem circulo scriberentur, Cauchius.*

6 Videatur ʒ *Videbatur, alias.*

16 Polygoni ʒ *Polygoniae, alias.*

50 11 Transeo ad opinionem Pythagoricã, ʒ *Agellius.*

15 Quae quidẽ ratio praecipue recipiẽda ad ueritatem proxime uidetur accedere. ʒ *Cauchius, Quae quidem ratio praecipue recipienda, quod ad ueritatem proxime uideatur accedere.*

15 Cum omnes ʒ *uetus, Omnes cum.*

21 At ʒ *Et alias.*

22 Vt ʒ *Vel, uetus.*

24 Capillos ue ʒ *Capillum ue, uetus.*

51 3 Ferunt ʒ *Afferunt, Cauchius.*

13 Reddidere illos. ipsis autem sonis ʒ *Reddiderunt illis ipsis autem sonis, uetus.*

19 Musica igitur ʒ *uetus, Igitur Musica. Aristoxenus lib. I. & II. & ex eo Vitruuius lib. V. cap. 4. & Martianus*

nus lib. VI.

21 Grauior innititur, ǂ *Grauior mittitur, uetus. alius, Grauiter emittitur.*

52 16 Διὰ πασῶν ǂ *Boetius in Musica, & Sidonius Ep. lib. IIX.*

20 Geometraeq. demonstrant tria hemitonia ǂ *Cauchius, Geometraequae. demonstrant enim duo hemitonia.*

53 3 Diuersis ǂ *Aequis, Cauchius.*

4 Vllam ǂ *Illam, uetus. Unam, Cauchius. Nullam, ego.*

10 Quem ǂ *Quam, Cauchius.*

12 At ǂ *uetus, Ad: & contingit hoc cum superioribus.*

13 Vbi inuenitur ponderum discrimen ǂ *uetus, Ibi inuenitur in ponderum discrimine in &c. Alius, Vbi inuenitur p. discrimen in &c.*

14 Sesquitertia ǂ *Sesquialtera, uetus. Sescupla, quidam legendum putat.*

14. Proportione, ǂ *male alias, Portione.*

18 Hoc & in tibijs an conu. ǂ *uetus, Hoc & tibijs si conu. Alias, Hoc & in tibijs si conu.*

54 5 Et quartae ǂ *Quartaeq. uetus.*

5 Interuallum, ǂ *Interuallum duplum, alias.*

9 Fiunt ǂ *Fiant, uetus.*

10 Augumento ʒ *Augmento, uetus.*
16 Sed quam p. ʒ *Sed tamen quam p. Cauchius.*
19 Pertinentium ʒ *uetus, Pertinere. alius, Pertineret.*
20 Omnino duos dixit: ʒ *Omnino dixi, uetus.*
55 1 Octo, ʒ *Cauchius tollit.*
10 Duplici ratione subiectam. ʒ *Dupli ratione subiectam, Cauchius.*
19 Absoluitur: ʒ *Absoluit, alias.*
25 Rota ʒ *Vita, uetus.*
26 Et ut ʒ *Vt &, uetus.*
56 18 Initiales ʒ *abest a uetere.*
57 6 Peruidit: ʒ *Praeuidet, alias. Peruidet, uetus.*
6 Multas ʒ *alias, Multos. uetus, Multa.*
10 Εκρυσιν; ʒ *alias,* Ηκρυον.
11 Εκτρωμα ʒ *alias,* Εκτρομος.
12 Videantur ʒ *Videntur, alias.*
13 In partem ʒ *Imparem, repono.*
14 Duos ʒ *Duo, uetus.*
19 Numerum. ʒ *Naturam, alias.*
58 5 In sacris aedibus ʒ *Sacris omnibus, Cauchius.*
6 Cum ʒ *abest a uetere.*
10 Vt ʒ *Aut, uetus.*
12 Vrbes, ʒ *Vrbem, Cauchius.*

19 Ob quam rem ʒ *Quamobrem, uetus.*
25 Eius ʒ *Eiusdem, alias.*
59 1 Non est al. ʒ *Non potest esse al. uetus.*
10 Ευρυθμον, ʒ *Arte, addit uetus.*
10 Diastematis habere congrua, ʒ *Diaste matis congrua, uetus. Diastematis motum habere congrua, alias.*
12 Quaeque ʒ *Quoque, alias. Quamque, quidam legit.*
16 Eratosthenes ʒ *Vitruuius lib. I. cap. 6. & Plin. lib. II. cap. 108. & Strabo lib. 2.*
17 Maximum terrae circuitum esse ʒ *uetus, Maximum circulum esse.*
18 CCLII. ʒ *CCXLII, uetus.*
19 Inter terram, ʒ *In terram, alias.*
22 Stadium ʒ *Columella lib. V. cap. I. & Plinius lib. 2. cap. 23.*
24 Olymp. ʒ *Agellius lib. I. cap. I. Vetus, Olympiacum.*
25 Igitur ʒ *Plin. lib. 2. cap. 21. & 22. Hyginus lib. II. & IV. & Cic. II. de Diuin.*
60 14 Idest ʒ *Idem, alias. Item, Cauchius.*
15 Perinde ʒ *Proinde, uetus.*
19 Esse ʒ *Abesse, Cauchius.*
23 Addidere, ʒ *Addiderunt, uetus.*
24 Azonion, ʒ *Caxomon, uetus.*

27 *Quae,*

27 *Quae, si uellem, in unum librum separatim congererem;* & *tamen in ang. uers. uetus.*

61 11 Sensum sit, ʒ *Senserim, uetus.*

15 Pueros ʒ *Sic Varro rerum diuin. lib. I.* Quae *pueritia est infrequens polluta. idest, puritas.*

25 Esset, Senex appellatus, quod ea aetate corpus senio laboret. ʒ *Essent, Senes appellatos, quod ea aetate corpus iam senio laboret: uetus.*

26 *Hippocrates n. in VII. g. aetatum distribuit finem uitae uniuscuiusque. primae putauit finem esse VII. ann. alias.*

62 2 Et ʒ *De, alias.*

11 Vitae ʒ *abest a uetere.*

11 Praeterit, ʒ *Praetereat, Cauchius.*

14 Fatalem ʒ *Fatalibus, uetus.*

16 Quae ad dec. ʒ *Quae quam ad dec. uetus.*

17 Proferre. ʒ *Proferri, alias.*

18 LXX. ʒ *LXXX. uetus.*

19 Impetrari. ʒ *Impetrare, alias.*

20 XXCIV. ʒ *LXX. uetus.*

22 Accessisse naturam, ʒ *Accepisse numerum, uetus.*

26 In elegia Solonis ʒ *Haec elegia Solonis deerat*

deerat in Cenſorino. Nos eam e Cle mente Alexandrino petitam hic re poſuimus.

65 4 Initia ʒ *Plu.* περὶ ἀρεσκόντων, *et Vitruuius lib. 2. cap. 2.*

10 Aquam principium omnium rerumʒ *Pindarus:* Αριςον μὲν ὕδωρ.

11 Stoicorum opinio ʒ *Cauchius, Stoico rum tamen opinio.*

13 Introduxerunt ʒ *Iccirco duxerunt, uetus.*

15 Oſtenderet. ʒ *Oſtendet, uetus.*

15 Induſtria f. ʒ *Eoq. ind. f. Cauchius.*

18 Ac reſtituitur, &c. ʒ *uetus, Ac reſti tuitur. poſt quod in ſe deficit, in etc.*

19 *Poſt, Principijs, Cauchius aſteriſcum ponit.*

23 Vt Chryſippus, ʒ *At Chryſippus, im preßus: recte.*

26 *Aer habet aethera ſupra, infra aquam: at aqua aera ſupra, infra terram. Ita puto legi debere hunc locum.*

66 2 Singulorum fieri ſempiterna, ʒ *uetus, Singulorum uniuerſa fieri.*

6 Circulis ʒ *Circuſculis, alias.*

11 Aequidiſtantes. ʒ *Aequedistãtes, alias.*

13 Tranſmittens octauam ʒ *alias tranſpo nuntur haec.*

15 Octaua

15 Octaua parte Cancri ʒ *Octauam partem Cancri transcurrens, alias.*

19 Sic ʒ *Ita, alias.*

20 Infra ʒ *Intra, Cauchius. Alias, Inhabitabilis infra frigidus circulus.*

21 Quo ab alijs longiss. ʒ *Quia ab illis lõgiss. Cauchius.*

22 Item in radios aequinoctiales, ʒ *uetus, Item medius aequinoctialis.*

24 Cydropiae, ʒ *Adropiae, alias.*

24 Magnam ʒ *Maximam, alias.*

67 4 Quod ut posse uideatur ʒ *Quod ut posse fieri uid. Cauchius.*

8 Pertenditur: ʒ *Protenditur, alias.*

21 Aestiuum ʒ *Aestiualem, alias.*

12 In ʒ *abest ab impresso.*

15 Poploanaphora ʒ Πολυανάφορα, *Cauchi⁹*

18 Altera ʒ *Alterna, Cauchius.*

19 Alia ʒ *Alterna, Cauchius.*

21 Quoque ʒ *Quodque, Cauchius.*

22 Deforme. ʒ *Biforme, Cauchius quod* Δύσωμον *Graeci appellãt. Vir. lib. VI.*
-mistumq. genus, prolesq. biformis
Minotaurus inest.

26 Biformia. ʒ *Defora, uetus.*

68 7 Eunt. ʒ *Exeunt, Cauchius.*

10 Limite ʒ *Lumine, alias. Limine, Cauchius.*

12 Annum.

12 Annum. ʒ *Anno, Cauchius.*
12 De ʒ *A, alias.*
13 Flammatur. ʒ *Flaminatur, alias.*
13 Terrae ʒ *Fere, Cauchius. Terram, alias.*
17 Obſcurationem, ʒ *Obſcuritatem, alias.*
22 Reſiſtit. ʒ *Reſtitit, alias.*
22 Per trig. annos ſigniferum pertrāſit, ʒ *Triginta annis ſigniferum tranſit, Cauchius.*
23 Terris ʒ *Terrae, Cauchius. Poſt, naſcentibus, alias, Non ſalutaris.*
27 Euntibus ʒ *Euentibus, Cauchius.*
69 3 Mortalibus ʒ *Mortibus, Cauchius.*
3 Perit ʒ *abeſt ab impreſſo.*
8 Lunam globum ſuum creditum eſt habere, ʒ *alias, Luna globum ſuum creditur habere. recte, ut puto.*
11 Augetur. ʒ *Auget, uetus.*
12 Stetit, ʒ *Stet, uetus.*
13 Vim, ʒ *Verum, alias.*
13 Hac c. u. g. p. ʒ *Hac u. g. c. p. uetus.*
15 Humor etiam, & ſp. ʒ *Alias, Humor etiā ſp. uetus, Humor & ſp.*
17 Fulgore ʒ *Fulgure, uetus.*
17 Diuerſi ʒ *Diuerſo, Cauchius. Vniuerſi, uetus,*
17 Et ʒ *Vt, alias.*
22 Viuo. ʒ *Viuifico, Cauchius.*

23. *In originibus ualent, quae in ortu ſuo languent in occaſu, alias. In originibus ualeant, quae in ortu ſunt: languent in occaſu, uetus.*

17 Quod ʒ *Quae, alias. Quãdo, Cauchius.*

70 1 Altero ʒ *Alterno, alias.*

5 Adſpiciunt ʒ *Adſpiciant, alias.*

6 Habent ʒ *Habet, alias.*

8 Κέντρον ʒ *uetus, Centroni. alius, Cẽtm.°*

9 Praeſtant ʒ *Praeſtat, alias.*

11 Eſtq. ʒ *Eſt quod, uetus.*

14 Et in ʒ *tollit haec Cauchius.*

16 Biformia ʒ *Biformi, alias.*

17 *Dilationẽ. Solida &c. legit Cauchius.*

26 Piſcis; ʒ *Piſces, alias.*

28 Poſſunt ʒ *Proſunt, alias.*

71 1 Quo modo ʒ *Quodam modo, alias. Commodo, uetus.*

1 Aut ʒ *Vt, alias.*

8 Aera ʒ *Aere, alias.*

8 Aquae ʒ *A quo, alias.*

9 Temperie ʒ *Tempore, alias.*

19 Geometria ʒ *Quinctil. lib. I. cap. 10.*

22 *Poſt, Natura, alias erat, Deformis.*

23 Eſt, eſt. ʒ *abſunt a uetere.*

24 Finis ʒ *Fines, Cauchius. Euclides enim,* Γραμμῆς δὲ πέρατα σημεῖα.

25 Aequabiliter ʒ *Aequaliter, uetus.*

26 *Po-*

26 *Posita, et summitas est, quod etc. sita est. summitas est, quae longitudinem tantum habet. summitatis fines lineae sunt. Plana, quae dicitus ἐπίπεδος, summitas est. &c. Cauchius totum hoc ita legit.*

72 6 Sunt, } *Sint, alias. Sit, uetus.*

7 Contineri dicitur. } *Cõtinendũ, uetus.*

9 Tum } *Tantum, uetus.*

10 Linea } *Aliena, uetus.*

20 Intra } *In, uetus.*

20 Quum } *Quem, alias.*

22 Medij. Διάμετρος est recta } *Medij uicini, & ratio est recta, uetus.*

26 τρίπλευρον. *quidem quod tribus;* τετράπλευρον *autem, quod quattuor; ac* πολύπλευρον, *quod pluribus, quã quattuor, rectis lineis continetur. Triangulum &c. putat legendum Cauchius, ex Euclide, cuius haec sunt:* Τρίπλευρα μὲν, τὰ ὑπὸ τῶν τριῶν, τετράπλευρα δὲ, τὰ ὑπὸ τεσσάρων πλευρῶν περιεχόμενα.

73 1 *Post, Lateribus, addit Cauchius, Continetur.*

3 *Quod habet unum rectum angulum, Cauchius, ex Euclide. Vetus, Quod habet rectum angulum. Amphigo-*

nium, quod habet idem angulum he betem. Octogonum, quod habet omnes tres acutos rectos angulos. quadrilat. &c.

8 Habet, ⁊ *Habet paria, Cauchius ex Euclide.*

8 Ετερόμηκες, *quod angulos quidem rectos habet, latera uero inaequalia.* Ρόμβος *cuius anguli non sunt recti, sed latera aequalia.* Ρομβοειδὲς, *quod neque angulos, nec latera paria habet, nec angulos rectos simile scutellae. etc. Cauchius ex Euclide.*

9 Quod neq. angulos, nec latera paria habet, ⁊ *uetus, Quod angulos neq. paria habent. &c.*

12 Sed quadrilaterum omne quod rectis angulis est. ⁊ *Sed neq. aequilaterum, neq. rectis angulis est &c. Cauchius ex Euclide. Vetus, Nec aequaliter aut omne quadrilaterum omne, quod rectis angulis est.*

21 Omne ⁊ *Omne signum, Cauchius.*

23 Modo ⁊ *tollit Cauchius.*

23 Ex ⁊ *Et, Cauchius.*

24 Minores duos ⁊ *tollit haec Cauchius.*

26 Duobus rectis fecerint: ⁊ *alias, Duos rectis pares fecerit.*

27 Con-

27 Concurrere ʒ *uetus*, *Continere*.

74 2 Dempta ʒ *Depreſſa*, *uetus*.

2 Reliqua erũt paria. ʒ *abſunt a uetere*.

9 Prior ʒ *Quinctil. lib. I. cap.* 10.

11 Piſander. ʒ *Terpander*, *Cauchius*.

12 Callinus, ʒ *male alias*, *Callimachus*. *de Callino Stobaeus*.

18 Hinc Poeticae medicae ἀ τελῆς. illa etiã Argiua ʒ *Cauchius*, *Hinc poetae me lici*. *At Teleſilla etiam Argiua*. *De Teleſilla Plutarchus de clar. mul. Lucianus in Amoribus*, *Athenaeus*, *Pauſanias*, *Hephaeſtion*.

24 Pondos, & Hypericles, & Follis ʒ *Hipponax*, *& Hyperides*, *& Phyllis*, *legendum puto*, *ex Plutarcho*.

26 Protinus cãtus, nec tamẽ an nõ put. ʒ *Protinum cantum. ne tamen non pu tes etc. uetus*.

75 1 Licentior, ʒ *Et decentior*, *Cauchius*.

2 Magiſq. ʒ *Magis*, *quàm*, *uetus*.

7 Idmoneae ʒ *Ianomeae*, *uetus*.

15 Harmonica, rhythmica, ʒ *Harmonica*, *organica*, *rhythmica*, *uetus*.

16 Cruſmatica. Cruſmata ʒ *Crumatica*, *crumata*. *uetus*.

16 Pulſus decreti ʒ *Pulſu decoris*, *uetus*.

19 Nominatur ʒ *Nominatus*, *uetus*. *alius*,

Nominatur & u.

21 Interuallum ʒ *Interuallorum, uetus.*

27 *Breuis ſyllaba diuiſio, breui alia, longum à lõgo, ut neutrius ratio ineſt. uetus.*

76 6 Γένος ʒ Διάτονος, *Cauchius.*

6 Genera ʒ *Species, alias.*

7 Prima ʒ *Primum, alias. Primi, uetus. Appul. lib. I. Florid. Aeolium ſimplex, Aſicum uarium, Lydium querulum, Phrygium religioſum, Dorium bellicoſum.*

11 Tum ʒ *Cum, uetus.*

15 Intenſiones, ʒ *Intentiones, alias.*

18 Veluti ʒ *Vt ſit, alias.*

19 *In uetere libro numquam legitur, Deinde.*

28 Cum reſonantia ſuauitati ʒ *tollit haec Cauchius.*

18 Reſonantia ʒ *Reſonantes, uetus.*

77 1 Intendiſſe potius Dytarantium notaſſe, ʒ *Cauchius, Intendiße protenus citharam: tum notaſſe.*

2 Quod adſtr. ʒ *Quod ſi adſtr. impreßus.*

6 Hanc excepiſſe intenſionem ʒ *Intenſiones. has excepiſſe &c. Cauchius.*

8 Chryſthenidi ʒ *Chryſthemia, uetus.*

17 Eſt. ʒ

17 Est. ʒ *Sunt, alias* .

17 Metron, Graece; Latine, Numerus, uocatur: ʒ *uetus, Metra, Graece; Latine Numeri uocantur.*

23 *Huius arsis, & thesis partes sunt pedum syllabae, elem. &c. uetus. Alius, Huius pars integra per partes sunt pedum, syllaba, elem. &c.*

27 Minimum, plurimum ʒ *Vt minimum, ut plurimum, uetus.*

27 Binis; ʒ *Binis ad sena, alias.*

28 A ʒ *abest a uetere.*

78 1 Dissyllaba, trisyllaba ʒ *Dissyllabi, Trisyllabi, uetus.*

8 Alter ʒ *abest a uetere.*

9 Temporum. ʒ *Tempora, uetus.*

10 Trinorum ʒ *Ternorum, uetus.*

21 Pedes sunt ʒ *Pedes dißylabi sunt, impressus.*

19 Et ʒ *Ei, legendum puto.*

24 Creticus & Amph. ʒ *Creticus, qui & Amph. uetus.*

25 Breui, ʒ *Et breui, uetus.*

28 Temporum, ʒ *Temporum est, uetus.*

28 Tres ʒ *deerat prius. Vetus, Ordine tres in quatt.*

79 7 Aut dactyli sunt, aut spondei. ʒ *Alias, Et d. s, & sp. Et, Et d. s, aut sp.*

8 Raro in u.] *Raro & in u. alias.*
10 *Lucr. lib. I. & lib. IV.*
11 Dactylicus] *male alias, Dactylus.*
12 Spondeo] *Spondeis, alias.*
13 *Virg. lib. I. Aen.*
18 *Interea XXIII. pedibus tribus tantum conficitur, s. e. &c. uetus. Impressus, Interea uiginti tria sedibus tribus tantum conficit, s. e. &c. Cauchius, Interea XXIII. tãtũ cõficitur, formas excipit XXXII. &c.*
20 Esset.] *Est, uetus.*
22 *Tibullus lib. I.*
24 Brachysyllabum.] *Brachysyllabos, alias.*
26 XIV.] *XIII., impreßus.*
27 *Quartum & quinctum anapaestos, quinctum tamen aliquando &c. Cauchius.*
27 *Brachysyllabum, non est in uetere.*
80 2 *Catullus.*
4 Ceteros pro Iambo] *Ceteros Iambum, alias.*
4 Pyrrhichium.] *Pyrrhichion, alias.*
12 XIX;] *XXI, Cauchius.*
12 XVII.] *XIV, uetus. XIII, impressus.*
81 2 *Varro lib. IV. de ferm. Lat. ex Ennij*

Asoto:

Asoto: Ibant Malachae uiere uenerea corollam palmeã, Cauchius. Antiquus liber pro Malã, Malacci. Est, qui Mane, reponat. Cluere, quidam legit. Venenam, impreßus. alius, Veneriam.

4 Retro recedit ʒ *Retro cedit, alias.*

4 In nates supinus. ʒ *Innate, alias: Innantem, uetus.*

5 Minor: ʒ *Minore, uetus. male.*

7 Spondeũ. ʒ *Spondeos, uetus.*

9 Syllabarum adm. ʒ *Syllabarum pedes adm. alias. uetus, Syllabarum pedes Aristoph.*

10 Ponti per freta ʒ *Ponti ad freta, uetus.*

13 Replet ʒ *Implet, alias.*

13 Pedes, praeter semiped. ʒ *uetus, Pedes, septem & semiped.*

23 Pono duodenarius: ʒ *Paeon duodenariũ, alias: uetus, Peone duodenariũ.*

25 Excitet: ʒ *Exciet, uetus.*

25 Quamuis tumultu inuoc. ʒ *Quis tumulum inuoc. uetus.*

82 6 *Catullus.*

9 Numeros & syll. ʒ *Numerus syll. alias: Numeratus syll. uetus.*

10 *Ut, non est in uetere.*

11 *Virg. Aen. lib. III.*

18 Sa-

18 Saturnus, ʒ *Saturnius, Cauchius.*
22 Pedes, ʒ *Pedem, alias.*
26 *Catulli uersus, ex Terentiano. Locum, uetus.*
83 5 Celeripedes.ʒ *Celeripedes pedes, alias.*
6 Huic δωδ. ʒ *Huic & δωδ. alias.*
8 Crateribus ʒ *Crateris, Cauchius.*
10 *Virg. lib. IIX. Quadrupedante putrero sonitu quatit ungula campum, ex Ennij XVII: ut ait Macrobius Sat. lib. VII.*
16 Tranferunt ʒ *Transeunt, impreßus. Transferunt se ad ped. Cauchius.*
20 Molossicus ʒ *Moloßus, alias.*
84 2 *Lucanus lib. 1.*
5 *Tibullus lib. 1.*
7 *Virg. Aen. lib. 1.*
14 Singulis ʒ *Singulas, uetus.*
17 *Virg. Aen. lib. 1.*
19 *Tum, non est in uetere.*
29 *Ex, non est in uetere.*
24 Numerum ang. ʒ *alias male, Nūc ang.*
26 Surripias; ʒ *Producas, Cauchius.*

FINIS.

A

ACADEMIA antiqua. 6
Academia tertia, quae Noua dicit. 16
Adolescentes unde. 61
Adolescentulorum aetatis tres gradus. 13
Aedes Dianae. l. Dianae.
Aedes Quirini. l. Quirini.
Aegyptus. 33
Aegyptiorum annus magnus. 28
Aemilius Lepidus cos. 23. 34
Aequinoctium uernum. 66
Aetatis gradus quot. 61
Aether elementum. 65
Aether, & aer. 65
Aeuum in tria tempora diuisum. 18
Ager Tarquiniensis. 9
Agon. 26. 30
Agon Capitolinus. 30
Agon Olympicus. 37
Agrippa. 23
Albanorum menses. 39
Alcman Poeta. 74
Ἀμβλυγώνιον quid. 73
Amphibracus pes. 78
Amphibracus non facit numerum. 83

Amphimacrus pes. 78
Anacreontius uersus. 82
Anapaestus pes. 78
Anapaestus Aristophanius. 81
Anapaestus Octonarius. 81
Anapaestus numerus. 83
Angelicus uersus. 82
Angulus planus. 72. *rectus.* 72
Animi opes. 12
Animi uirtus. 16
Animi morbos musica sanati. 14
Anni magni plures. 27
Anni ciuiles diuersarum ciuitatum. 31
Annorum numerus, pro naturali saeculo institutus. 24
Annus quisque septimus uitae periculosus. 13
Annus quisque septimus aliquid noui affert. 62. 63. 64
Annus κλιμακτηρικὸς. 14
Annus Genethliacus. 14
Annus uertens. 18. 25. 29
Annus maximus. 28
Annus naturalis. 26. 30. 32. 35. 38
Annus ciuilis. 26. 32. 34
Annus Solaris. 26
Annus Chaldaicus. 27
Annus Metonicus. 27
Annus Augustanus. 37

INDEX

Annus Augustius. 41

Annus Iulianus. 35.37.41

Annus Romanus. 32

Annus a Iulio Caesare correctus. 40

Annus Romae decimestris. 32.35

Annus magnus Aegyptiorum. 28

Annus ciuilis Aegyptiorum. 28

Annus apud Arcades trimestris. 31

Annus in Aegypto primo bimestris, deinde quadrimestris, postremo ad XIII. *Menses, & dies quinque productus.* 31

Annus semestris Carib. & Acarnanib. 31

Annus δεκαεννεατηρὶς 28

Annus ἡλιακὸς. 28

Annus θεοψενιαυτὸς. 28

Annus Philolai Pythagorici. 28.30

Callippi Cyziceni. 28.30

Democriti. 28

Hipparchi. 28

Ferentinorum. 32

Lauiniorum. 32

Albanorum. 32

Romanorum. 32

Ante lucem. 44

Aphrodius. 30

Apollinis genitoris ara. 3

Apollo. 77

Aprilis. 33.40

Aqua,

Aqua, omnium rerum principium. 65
Aquarius, & Capricornus domus Saturni. 70
Arcades reges ad trecentos annos uixerunt. 29
Arcades cur προσέληνοι *dicti.* 31
Arganthonius, Tartessiorum rex. 19
Aricinorum mensis October. 39
Aries signum tropicum. 67
Aries, & Scorpio domus Martis 70
Aristarchus Samius. 30
Aristobulius uersus. 81
Aristolochius uersus. 82
Aristophanius. l. Anapaestus.
Aristoteles animi uirtute naturalem stomachi infirmitatem diu sustentauit. 15
Aristoxenus, musicus clarissimus, 74
Arsis. 77
Asclepiades medicus. 58
Atheniensium dies. l. Dies.
Auentinum. 43
Aues ne ante, an oua. 6
Aurelius Antoninus. 23

B.

BABYLONORUM *dies. l. Dies.* 42
Bacchius pes. 78
Bacchius non facit numerum. 83
Biso, rex Aegypti, al. Piso. 31

Bissextus. 39
Bona Fortunae, bonorum, malorumq. media. 1
Bona Fortunae perinde sunt, ut animus possidentis. 2
Brachysyllabus pes. 78

C

Cadmus. 9
Caeli positio. 66
Caerellij laudes. 16
C. Caesar Pont. Max. 34
C. Furnius cos. 23
C. Iunius Silanus cos. 23
Callipus Cyzicenus. 28.30
Campus Martius. 21
Canicularis Luna. 28
Caniculae sidus. 28
Caniculae exortus. 38
Canicularis annus. 28.38
Canicula quo tēpore in Aegypto appareat. 38
Cancer domus Lunae. 70
Canis exortus. 38
Cantus initio rusticus, & inconditus. 74
Capricornus, & Aquarius domus Saturni. 70
Cares, populi. 31
Carminum uaria genera. 74.76
Carmen quid. 75

Carminis Heroici pedes. 79
Elegiaci. 79
Iambici Senarij. 80
Octonarij. 80
Septenarij. 80
Anapaesti Aristophanij. 81
Anapaesti Octonarij. 81
Angelici. 82
Aristolochij. 82
Anacreontij. 82
Aristobulij. 81
Choriaci. 80
Comici. 80
Denarij. 81
Hipponactij. 80
Iambici. 80
Ionici maioris. 81
Ionici minoris. 81
Pentametri. 79
Paeonis Duodenarij. 81
Phalaeutij. 82
Saturnij. 82
Tragici. 80
Carneades. 16
Cassius Hemina. 23
Censorinus ueterum exempla secutus. 2
Censorini res tenuis. 12
Censorini liber, de die natali, inscriptus. 3

Chaldaeorum opinio, de hominum natiuitate. 47
Chloris, Tiresiae filia. 75
Choriacus tetrametros. 80
Choreus, pes. 78
Χρῶμα, species modulationis. 76
Circuli quinque caeli. 66
Cilo, cos. 23
Circulus quid, apud Geometras. 72
Ciuiles dies. 38
Cleanthes. 16
Cleostratus Tenedius. 27
Cn. Gellius. 25
Comicus trimetros. 80
Concubium, quid. 45
Conticinium, quid. 44
Cornelius Dolabella. 30
C. Cornelius Lentulus, cos. 28
Cornelius Nasica, censor. 43
Creperae, res incertae, dictae. 45
Crepusculum, quid. 45
Creticus, pes. 78
Creticus, numerus. 83
Crusmatica, pars musicae. 75
Crusmata, quid. 75
Cydropia, prouincia. 66
Cythara, Apollini attributa. 58

D

DACTYLUS pes. 78
Dactylicus uersus. 83
December. 33.40
Decemuiri. 21
Decimestris partus. 54
De media nocte. 44
De meridie. 44
Democritus Abderites. 16.28
Denarius, uersus. 81
Dentes, quo mense infanti nascantur. 45. et 46
Dentes, quo anno infanti excidunt. 46
Dei opt. max. potentia. 47
Delphici ludi. 27
Deorum est, nihil egere. 12
Deucalionis, & Pyrrhae lapides. 7
Dianae aedes, in Auentino. 43
Διάμετρος, quid. 72
Διὰ πασῶν, quid. 77
Διάστημα. 52
Διὰ πέντε, quid. 60.77
Διὰ τεσσάρων, quid. 60.77
Diem numera meliore lapillo. 3
Dies septimi, in morbis suspecti. 13
Dies κρίσιμοι. 13
Dies uertens. 18

Dies naturalis. 42
Dies ciuilis. 42
Dies Babyloniorum. 42
Dies Vmbrorum. 42
Dies Athenienſium. 42
Dies Romanorum. 42
Diei diuiſio. 43
Diei tempora. 44
Diluculum, quid. 44
Diogenes Cynicus. 15
Dionyſius Heracleotes. 15
Dis Pater. 21
Diues uirtutis, & pecuniarum, uere diues. 1
Domitianus. 23. 30
Domus Stellarum. 70
Domus Solis.
Lunae.
Mercurij.
Veneris.
Martis.
Iouis.
Saturni. 70
Dorium, carmen. 76
Δωδεκαετηρὶς. 27
Duodenarius, uerſus. 81

E

Ἐκπύρωσις. 29
Elegiacus pentameter. 72
Elementa, quae & Principia rerum dicuntur. 65
Elementa quattuor. 65
Enneades. 15
Ἐννεατηρὶς. 27
Ennius. 31
Eratosthenes, orbis terrarum mensor. 16
Erichthonius, ex Volcani semine natus. 9
Ἑτερόμηκες, quid. 73
Etrusci, haruspiciorum peritissimi. 20
Eudoxus Gnidius. 27
Εὐθύγραμμοι, quid. 72
Eupolis poeta. 74

F

Face prima, quid. 45
Februarius, mensis. 33 41
Februum, quid. 41
Februare, quid. 41
Femina, quot mensibus formatur. 50
Feminae, quo pacto gignantur. 12
Feminae, cur similes modo patri, modo matri. 12

Fenestella. 31
Figura, apud Geometras quid. 72
Finis uitae legitimus. 15
Follis, seu Phyllis, musicus. 74
Fortunae blandimenta. 1
Fundere merum Genio. 3

G

GALLICINIVM, *quid.* 44
Gemelli, quomodo nascantur. 12
Gemini, et Virgo, domus Mercurij. 70
Geneses diurnae. 14
γενεάς *tempus.* 19
Genio ueteres merum fundebant. 3
Genio quotannis sacrificatur. 4
Genium, & Larem eundem esse, multi prodiderunt. 4
Genius, quid sit. 4
Genius, unde dictus. 4
Genij bini. 4
Geometria, quid. 71
Geometrarum postulata, quot. 73
Gorgias Leontinus. 16
Gradus quinque aetatis. 61
Graecia. 56
Graeci annales. 31

H

HARMONICA, *pars musicae*. 75
Harmonica, quid. 75
ἁρμονία, *species modulationis*. 76
Harpalus. 31
Hebdomades. 13
Hemicyclus, quid. 72
Hemitonium, quid. 77
Heroici carminis pedes. 79
Herophilus, medicus. 58
Hesperus, quid. 45
Hexagonum. 70
Hexameter heroicus. 79
Ηλιακὸς *annus*. 28
Hipparchus. 28
Hirquitalli. 13
Hirquitallire. 13
Homines primigenij. 7
Homines, stellarum cursu gubernati. 47
Homines post annos XXCIV. *amẽtes fieri*. 62
Homines plus C. annis uiuere non posse. 24
Horae XII. *diei*. 43
Horae XII. *noctis*. 43
Horarium quamdiu Romae ignoratum. 43
Horus annum trimestrẽ in Achaia instituit. 31
Hostia furua. 21

Hymena.

Hymena. 75
Hypate, Musa. 76
Hypermixolydius modus. 76
Hypodorium, carmen. 76
Hypophrygij modi. 76
Hypericles, musicus. 74

I

IAMBVS, pes. 78
Iambicus trimetros. 79
Ianuarius, mensis. 33.41
Ianus, a quo Ianuarius mensis. 41
Idmonea, Nympha. 75
Inachus, rex. 36
Indigitamentorum libri. 5
in Infante quid primum formatur. 10
Infans, quo modo in matris utero alatur. 11
Infans quo mense post cōceptionē nascatur. 45
Infantes septimestres. 49
Intempesta nox, quid. 45
Interkalarius, mensis. 33.34
Ionicus septenarius. 81
Ionicus maior. 81
Ionicus minor. 81
Iouis stella. l. Stella.
Iouis domus. l. Domus.
Isocrates, Rhetor. 16

Ισοσχελὲς, *quid*. 73
Italorum populorum uarius annus. 32
Iuliani anni. 35. 40
Iunius, mensis. 33. 40. 41
Iuno, a qua Iunius mensis. 41
Iuppiter Olympius, in Elide. 26
Iuppiter Capitolinus, Romae. 26
Iuuenes unde. 61

K

Κατακλισμός. 29. 35
Κάθετος. 72
Κέντρον, *quid*. 72
Κλίμα. 20
Κρίσημοι, *dies*. 13
Κυνικός. 28

L

Lar. *uide, Genium*.
Latini, bellicosi. 40
Lege fati uiuere. 16
Leo, domus Solis. 70
Libra, & Taurus, domus Veneris. 70
Libri Sibyllini. 21
Licinius Macer. 32
Linea quid. 71

Linea recta. 71
Linea plana. 71
Linea normalis. 72
Linus, Apollinis filius. 77
Locupletior, qui pauciora optat. 2
Lucumones, populi Etruriae. 9
Ludi saeculares. 21. 22
Ludi scenici, quare instituti. 58
Ludi Terentini. 21
Ludi, Delphis celebrati. 27
L. Marcius Censorinus, cos. 23
L. Minucius, cos. 24
L. Mummius Achaicus, cos. 23
L. Septimius, cos. 23
L. Vitellius, cos. 23
L. Aurelius Orestes, cos. 23
Luminibus accensis, quid. 45
Luna canicularis. 28
Luna quot diebus suum mensem conficit. 39
Luna de Sole flammatur. 68
Luna ignem a Sole concipit. 69
Luna crescente, uniuersa gignentia pubescunt, & eadem tumescente tenuantur. 69
Lunae cursus. 68. domus. 70
Lupercalia. 41
Lustrum. 18. 29
Lydium carmen. 76

M. AEMI-

M

M. Aemilius Lepidus, cos. 23. 34
M' Manilius, cos. 23
M. Valerius. 43
M. Vipsanius Agrippa. 37
Maia, dea. 40
Maius, mensis. 33. 40
Macer Licinius. 32
Mane, quid. 44
Mares, quo pacto gignantur. 12
Mares, cur similes aliquando patri, aliquando matri. 12
Mars, an Romuli pater. 40
Martis Stella. l. Stella.
Martis domus. l. Domus.
Martis triumphus. 58
Martius mensis. 33. 40
Masculi, quot mensibus formantur. 50
Media nox. 45
Melodia stellarum. 59
Mensis uertens. 18
Mensis lunaris. 26. 38
Mensis interkalarius. 33
Mensis solaris. 38
Mensis naturalis. 38
Mensis ciuilis. 38
Menses Albanorũ, Tusculanorũ, Aricinorũ. 39

Mensium numerus, apud Romanos. 32
Mensium genera duo .. 38
Mercurij stella. l. Stella.
Mercurij domus. l. Domus.
Meridies, quid. 44
Mese, nomen Musae. 76
Meton. 27.30
Metron, Latine Numerus. 77
Minusculi. 58
Mixolydij modi. 76
Modus quid. 75
Modulatio quid. 76
Modulationis tres species. 76
Μοῖραι, Deae Fatales. 48
Moloßus pes. 78
Molossicus idem & Spondaicus. 83
Multilaterum quid. 72
Munatius Plancus. 37
Mundus, quid. 60
Musae, tres. 76
Musica, quid. 51.75
Musica prior inuentione metrica. 74
Musica animi morbos sanat. 14
Musicae mensura, a Geometris inuenta. 51
Musicae partes. 75
Musici quidam clarissimi. 74
Musicis cantibus quis primus cecinerit res gestas heroum. 75

Musicus, frater Rhythmonij . 75
Mysteria Liberi Patris . 26

N.

NABONNAGARI I. 37
Natali die cur manum a caede ueteres abstinebant. 3
Naturales dies . 39
Natura, prouida, ac sapiens . 65
Nete, nomen Musae . 76
Noctis diuisio . 44
Nōctis tempora . 44
Nota, quid . 71
Nōrmalis linea . 72
Nouember . 33
Nōx, ab occasu solis ad ortum . 42
Nox media . 45
Numa . 33
Nūmerus quadratus, potentissimus . 14
Nūmerus septenarius, ad corpus pertinet . 14
Numerus septenarius, Apollini attributus . 14
Numerus septenarius, in omnibus numeris plurimum potest . 45
Numerus nouenarius, ad animum pertinet . 14
Numerus nouenarius, Musis dicatus . 14
Numerus, Graece Metron . 77
Numerus, quid . 77

Numerus legitimus, quis. 79

O

Ὀκταετηρὶς a quo instituta. 27
October. 33
Octonarius, uersus. 80
Ogyges. 36
Olympias. 29. 36
Opiniones, de prima hominum generatione. 6
Opiniones, de prima infantis forma. 19
Opiniones Pythagoricae, de infantis partu. 59
Orbis aetatis. 19
Ὀρθογώνιον, quid. 73
Organi tres intentiones. 76
Originibus hominum nocturnis quae signa faueant, quaeq. diurnis. 79
Ὀξυγώνιον, quid. 73
Oua ne ante, an aues. 6

P

PAEON duodenarius. 81
Palimbacchius, pes. 78
Palimbacchius, numerus. 83
Paramesa, nympha. 77
Παράλληλοι. 66. 73
Parilia. 37

Partus conformatio. 13
Partus mulierum, quoto mense maturus. 45
Partus minor, & maior, qui. 54
Pedes ex syllabis componuntur. 77
Pedes dißyllabi. 78
Pedes trisyllabi. 78
Pendemus. 75
Pentameter, uersus. 79
Πεντετηρίδα. 26. 31
Peridemes. 75
φαέθων, *Iouis Stella.* 60
φαινών, *Saturni Stella.* 60
Phaleucius, uersus. 82
Phaleucius, numerus. 84
L. Philippus, censor. 43
Phrygium, carmen. 76
φώσφορος, *Veneris stella* 60
Phyllis, seu Follis, musicus. 74
Pisces, & Sagittarius, domus Iouis. 70
Piso Censorius. 23
Piso, rex Aegypti. 31
Plato. 15
Plato, philosophorum sanctissimus. 14
Plebiscitum M. Plaetorij. 44
Poetarum historiae fabulares. 7
Poetae multa incredibilia, scripserunt. 19
Poetae antiquissimi. 74
Poeticae licentiae libido. 9

Poetica

Poetica post cantus ualuit. 75
Poetica licentior Musica. 75
Pondos, musicus. 74
Pontiani consulatus. 37
Pontifices. 34
Porta Collina. 21
Porta Esquilina. 21
Portenta diuinitus mitti. 20
Prima fax. 45
Postulata Geometrarum, quot. 73
Praetor urbanus. 44
Principium rerum nullum. 7
Principia. 65
Principia rerum eadem & elementa. 65
Prometheus. 7
Prouerb. Sus Mineruam. 2
Prouerb. Post saeculum euenire. 24
Proserpinae ludi facti. 21
Pubescere quando soleamus. 46
P. Cornelius. l. Cornelius.
Pueri, unde. 61
Πυρόεις, *Martis stella.* 60
Philolaus Pythagoreus. 28. 30
Pyrrhichius, pes. 78
Pyrrhichius, numerus. 82
Pythagorae, opinio de partu. 54
Pythagoras, cythara cantare solitus. 58
Pythia, ludi Delphis facti. 27

Q

QVADRATVS, *numerus perfectissimus.* 14
Quadratum quid. 73
Quadratus, uersus. 80
Quadrilaterum. 73
Quinctanae. 35
Quinctilis, mensis. 33. 40. 41
Quinctilis, quando Iulius cognominatus. 41
Quinquatria Minuscula. 58
Quinque aetatum gradus. 61
Quirini ades. 43

R

REGIFVGIVM. 34
ῥυθμῷ, *quid.* 75
Rhythmus, unde dictus. 75
Rhythmonius, Orphei filius. 75
Rhythmica, pars musicae. 75
Roma, patria communis Cēsorini, et Caerellij. 19
Romani, ex Albanis orti. 32
Romanorum ciuile saeculum. 25
Romanorum dies. l. Dies.
Romuli menses. 40
Romulus in cōdenda Vrbe auguria obseruat. 25

S

SACRA *Maiae, et Mercurij.* 41
Saeculum. 18
Saeculum quid. 19
Saeculum naturale. 20. 23
Saecula Etruscorum. 21
Saecula Romanorum. 21. 25
Sagittarius, & Pisces, domus Iouis. 70
Saturnius numerus. 82
Saturni domus. l. Domus.
Saturni Stella. l. Stella.
Σκαληνὸν *quid.* 73
Scorpio, & Aries, domus Martis. 70
Semen hominis unde profluat. 10
Senarius numerus, fundamentum gignendi. 55
Seniores unde. 61
Senex unde. 61
Septenarius numerus. 14. *l. Numerus*
Septenarius uersus. 80
Septimestris partus. 54
Septimus annus. l. Annus.
Septimus dies. l. Dies.
Septimanae. 35
Ser. Tullius. 29
Sextilis, & September, menses. 33. 41
Sextilis, quando Augustus dictus. 41

Signa masculina. 67
Signa feminina. 67
Signa Tropica peregrinationibus praesunt. 70
Signa nocturnis originibus fauentia. 70
Signa diurnis originibus fauentia. 70
Signorum Zodiaci particulae. 48
Signiferi circuli partes. 67
Sol quot dies in Aquario moratur. 39
quot in Pisce.
quot in Ariete.
quot in Geminis. 39
Solarium. 43
Sol, principale elementum. 65
Sol, maximum sidus. 68
Solis potentia. 47
Sol potentissimus in nos. 47
Solis cursus. 68
Solis defectio. 68
Solis domus. 70
Solstitium bibernum. 66
Solstitium aestiuum. 66
Spatium terrae, & siderum distantia. 59
Spondeus pes. 28
Spondaicus numerus. 83
Spondaicus trimetros. 83
Stadium Italicum. 59
Stadium Olympicum. 59
Stadium Pythicum. 59

Stella, quae ortum facit. 69
Stella Mercurij. 59. 69
Stella Veneris. 60. 69
Stella Martis. 60. 68
Stella Iouis. 60. 68
Stella Saturni. 60. 68
Stellarum domus. 70
Stellarum melodia. 59
Stellae uagae, & stantes. 68
Stoicorum opinio de principijs rerum. 65
Suprema, quid. 44
Symphonia, quid. 52

T.

TAGES. 9
Tarquinius. 33
Τέλειον. 55
Taurus, & Libra, domus Veneris. 70
Templa. 3
Tempus praesens, praeteritum, & futurum. 18
Tempus praesens admodum exiguum. 18
Tempus praeteritum initio caret. 18
Tempus Mythicum. 36
Tempus ἱστορικόν. 36
Tempus ad pariendum aptum. 45
Temporum tria discrimina. 35
Tempus quid in carmine. 71

Terentini ludi. 21
Terminus uitae. 14
Terminalia. 34. 35
Terpander. 77
Terra, elementum. 65. 71
Τετραετηρίδα. 26. 32
Tetragonum. 70. 72
Tetrametros Choriacus. 80
Thebae. 9
Thesis. 77
Θωθ, *quid apud Aegyptios.* 28. 37
Tibiae pares, & impares. 53
Tibiae Musis attributae. 58
Tibicen in sacris Marti attributus. 58
Tibicines numinibus placandis. 58
Timotheus musicus. 74. 77
T. Claudius Caesar. 23
Τόνος, *species modulationis.* 76
Tonus, quid. 77
Τραγίζειν. 13
Tragicus trimetros. 80
Trapezia. 73
Triangulum aequilaterum. 72
Trilaterum. 72
Trigonum. 70. 72
Τριετηρίδα. 26
Trieterica, Bacchi mysteria. 26
Trimetros Iambicus. 74. 79

Trimetros Comicus. 80
Trimetros Hipponactius. 80
Triumphus Marti agebatur, cum tibicine. 58
Tropici. 70.71
Tropicorem ſigna aequinoctialia duo. 67
Tropicorum ſigna ſolſtitialia duo. 67
Tuſculanorum menſes. 39

V

VALERIVS. 43
Varrithon. 75
Venus Aphrodite. 40
Veneris domus. l. Domus.
Veneris ſtella. l. Stella.
Venopides. 30
Vere diues. 1
Verſus unde dictus. 75
Verſuum genera. l. Carminis.
Veſper, quid. 42
Veſperus, quid. 42
Veſperugo, quid. 42
Veteres Deorum dono omnia habebant. 3
Veteres aliquid Dijs ſacrabant. 3
Veteres crinem Deo paſcebant. 3
Vettius augur non ignobilis. 25
Vigilia prima, ſecunda, tertia, & quarta. 44
Vipſanius Agrippa. 37

Virgo, & Gemini, domus Mercurij. 70
Vita nostra stellis subiecta. 47
Vitae humanae terminus. 14.62
vitae humanae gradus quot. 61
vitellius. lege, L.
Vlpij consulatus. 37
umbrorum dies. l. Dies. 1

X V

XENOCRATIS *Platonici obitus.* 16
Xenophanes Colophonius. 16

Z.

ZODIACVS *quid.* 47
Zodiaci diuisio. 48
Zonae. 66

Ex Libro de Quaeſitis per Epiſtolam.
De Metonis anno.

AD. GVLIELMVM SIRLETTVM CARDINALEM.

DECET cum parentibus liberos idem ſentire,& idem uelle. itaque cum in alijs rebus Patris iudicium plurimi ſemper feci, tum nihil facio libentius, quam ut eius in amicitijs colendis conſuetudinem imiter. Quis autem neſcit, quanto Tu ſemper ornamento nobis fueris? Quo fit, ut, cum Ti pares referre non poſſim grates, ingratitudinis uitium ut apud Te ſubeam, interdum dubitem. quo nihil peius odi. Verum, cum Te ſciam humanitatis in primis laude excellere, eumq. eſſe, qui homines, non ex beneficij accepti relatione, (ſaepe enim contingit, ut quis oneri ſuccumbat uirium imbecillitate) ſed ex animi gratitudine iudices: nihil mihi dubi-

[illegible] est, [illegible] Tu illa [illegible] erga [illegible]. Ego contra, [illegible] Te colendo cedere [illegible] quidquid est, [illegible]. Vt exstaret [illegible] Te [illegible] signum. Quod [illegible], accepens, animus mihi [illegible] ad [illegible], & ad [illegible] de Te [illegible] forsan aliquo [illegible].

De *Metonis Anno scriptor antiquissimus Theophrastus* ἐν τῷ περὶ σημείων ὑδάτων καὶ πνευμάτων, *sic inquit*: Διὸ καὶ ἀγαθοὶ γεγένηνται κατὰ τόπους τινὰς ἀστρόνομοι, οἷον Ματρικέτας ἐν Μηθύμνῃ ἀπὸ τοῦ Λεπετύμνου, καὶ Κλεόστρατος ἐν Τενέδῳ ἀπὸ τῆς Ἴδης, καὶ Φαεινὸς Ἀθήνησιν ἀπὸ τοῦ Λυκαβηττοῦ τὰ περὶ τὰς τροπὰς συνεῖδε. παρ' οὗ Μέτων ἀκούσας, τὴν τοῦ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν εἴκοσιν ἐνιαυτῶν συνέταξε. ὧδε ὁ μὲν Φαεινὸς, μέτοικος Ἀθήνησιν. ὁ δὲ Μέτων Ἀθηναῖος, καὶ ἄλλοι δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἠστρολόγησαν. *Latine sic: Quapropter & optimi locis quibusdam Astronomi exstitere, quemadmodum Methymnae Matricetas in Lepetymno genitus, neque non & in Tenedo insula Cleostratus ab Ida profectus. quin & Phaenus Athenis e monte Lycambeto, qui brumam solstitiumq. praeuidit. Auditor huius discipulusq. Meton fuit Atheniensis, qui Annum undeuiginti annorum spatio praefinitum cõplexus est. et quidem Phaenus Atheniensium ciuitate donatus, Meton uero eiusdem uerbis indigena & popularis. Sunt & alij, qui in Astrologia eodem se modo exercuere. Diodorus etiam Siculus paullo fusius his uerbis, quae sunt lib.* XII:

Ἐν δὲ Ἀθήναις Μέτων ὁ Παυσανίου μὲν υἱὸς, δεδοξασμένος δὲ ἐν ἀστρολογίᾳ, ἐξέθηκε τὴν ὀνομαζομένην ἐννεακαιδεκαετηρίδα, τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ μηνὸς ἐν Ἀθήναις σκιροφοριῶνος τρισκαιδεκάτης. ἐν

δὲ τοῖς εἰρημένοις ἔτεσι ἄϛρα τὴν ἀποκατάϛασιν ποιεῖται, καθάπερ ἐνιαυτοῦ τινὸς μεγάλου τὸν ἀνα κυκλισμὸν λαμβάνει. διὸ ϗ τινὲς αὐτὸν Μέτωνος ἐνιαυτὸν ὀνομάζουσι. δοκεῖ ϗ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν τῇ προῤῥήσει ϗ προγραφῇ ταύτῃ θαυμαϛῶν ἐπιτετευχέναι· τὰ γὰρ ἄϛρα τὴν κίνησιν ϗ τὴν ἐπισημασίαν ποιεῖται σύμφωνος τῇ γραφῇ. διὸ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλεῖϛοι τῶν ἑλλήνων χρώμενοι τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οὐ διαψεύδονται τῆς ἀληθείας: quae Latina recitabo, ut Graece nescientibus consulatur: Athenis Meton, Pausaniae filius, astrologia clarus, spatium illud undeuiginti annorum demonstrauit, quod Graeci ἐννεακαιδεκαετηρίδα, initio facto die decimatertia eius mēsis, qui σκιροφορῶν Athenis nominatur: in his autem, quos diximus, annis in eundem astra statum reuertuntur, ac ueluti magni cuiusdam anni conuersionem capiunt: quo circa nonnulli Metonis annum appellarunt. uidetur autem hic uir in eo, quod praedixit, & praescripsit, mirabiliter ueritatem attigisse. nam, ut ille scripsit, ita & motum, & significationes astra faciunt. quare Graecorum plurimi, ad aetatem usq. nostrā unde uiginti annorum obseruatione usi, non errarunt. Idem uidetur significasse lib. 2. cū ait: Λέγεται δὲ ϗ τὸν θεὸν δι' ἐτῶν ἐννεακαίδεκα καταντᾶν εἰς τὴν νῆσον. ἐν οἷς ϗ αἱ τῶν ἄϛρων ἀποκαταϛάσεις ἐπὶ τέλος ἄγονται. ϗ διὰ τοῦτο τὸν ἐννεα-

καιδεκαετῆ χρόνον ὑπὸ τῶν ἑλλήνων Μέτωνος μέγαν ἐνιαυτὸν ὀνομάζεσθαι. hoc est: Apollinem narrant undeuiginti annorum spatio, quibus astrorum conuersiones ad finem perducuntur, ad insulam occurrere: propterea tempus undeuiginti annorum a Graecis Magnum annum uocari. Sic Diodorus. Aratus etiam ἐν τοῖς Φαινομένοις, – συνάειδεται ἤδη, Εννέα καὶ δέκα κύκλα φαεινοῦ ἠελίοιο. Quo loco Theon interpres, Μέτων, ait, τίς γέγονε παλαιὸς ἀστρονόμος, ὃς ἀκριβῶς ἀριθμήσας, εἶπε μικρὸν ἐνιαυτὸν, ὡς πρὸς σύγκρισιν τοῦ μεγάλου, περὶ οὗ πρότερον εἴπομεν, ἤγουν ὅταν σύνοδος γένηται ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ παντός. οἱ δὲ μετὰ Μέτωνα ἀστρονόμοι, καὶ πίνακας ἐν ταῖς πόλεσιν ἔθηκαν, περὶ τῶν τοῦ ἡλίου περιφορῶν τῶν ἐννεακαιδεκαετηρίδων. Est etiã, non diũ peruulgatus Achilles, quẽ prudẽtissimum Iulius Firmicus appellat, ualde quidẽ, (quod ex eius recõdita doctrina cognoscitur) antiquus. is in lib. cui tit. τῶν Αράτου φαινομένων πρὸς εἰσαγωγὴν ἐκ τῶν Αχιλέως περὶ τοῦ παντός, ubi agit περὶ ἡλίου, scriptũ ita reliquit: Λέγεται ἐνιαυτὸς ἡ ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον ἀποκατάστασις αὐτοῦ ἐν ἡμέραις τξε, καὶ ἐλαχίστῳ μορίῳ. ἀπὸ δὲ σημείου ἐπὶ σημεῖον καθίσταται ἐν ὀκτὼ δεκαετηρίδι: εἴγε γνήσιόν ἐστι τὸ σύγγραμμα. Ερατοσθένης γὰρ ἀντέγραψεν αὐτῷ δεικνὺς ὡς οὐκ εἴη Ευδόξου. κατὰ δὲ τίνας, ἐν ἑβδομήκοντα ἔτεσιν, ὡς δόξη ἐστὶ Κάλλιππος. κατὰ δὲ Μέτονα, δι' ἐννέα καὶ δεκαε

τηρίδος.

τηρίδος. Ταύτῃ κατηκολούθησεν Ἄρατος, φησὶ γὰρ συνεγείρεται ἤδη. Ἐννέα καὶ δέκα κύκλα φαεινοῦ ἠελίοιο. Nominatur et ab Interprete alio, cuius nomen nõ exstat, itẽ a Ptolemaeo lib. III. cap. 2. Magnae cõstructionis, & in mẽsibus Aegyptijs, & ab Aristophane, & eius Interprete in Auibus. Aelianus autem de uaria historia lib. x. Μέτων ὁ Λάκων ἀστρόλογος ἀνέστησε στήλας, καὶ τὰς τοῦ ἡλίου τροπὰς κατεγράψατο, καὶ τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν, ὡς ἔλεγεν, εὗρεν, καὶ ἔφατο αὐτὸν, ὡς ἔλεγεν, ἑνὸς δέοντα εἰκοσιν ἐτῶν. Idem lib. XIII. ait, eum calamitatem prouidisse, quam Athenienses in Sicilia, aduersus Lacedaemonios pugnantes, pertulerunt, stultitiamq. simulasse, ne cũ ijs nauigare cogeretur. Sudas quoque sic: Ἐνιαυτὸς Μέτωνος ἡ ἐννεακαιδεκαετηρίς. Μέτων γὰρ ὁ μαθηματικὸς περίοδον ἐκτιθεὶς χρόνου, ἐνέταξε ιθ. Legimus etiam apud Tzetzem lib. XII. de uaria historia hos uersus:

Ὁ Μέτων Ἀθηναῖος ἦτ' υἱὸς τοῦ Παυσανίου,
Ἦν ἐν ὀλυμπιάδι δὲ ὀγδοηκοσθεβδόμη.
Ἄριστος ἀστρόλογος δὲ τελῶν ὑπὲρ τοὺς πάντας
Πάντων πρῶτος, ὡς λέγουσι, τῶν ἄλλων ἀστρολόγων,
Περὶ ἁπάντων ἔγραψεν, ὡς ψεύδονται κ' ἀνταῦθα.
Τὰς ἐννεακαιδεκαετηρίδας τε, καὶ δὴ, καὶ ἄλλα.

Haec de Metonis anno scriptores Graeci. Accedunt Latinorum testimonia. primum Vitruuij lib. IX. c. 7. in quo tamen corrupte Melo legitur;

tur; deinde Columellae in praefatione, qui eius prouidentiam in astrorum uentorumq. motib. laudat. & eiusdem lib. IX. cap. 14. in quo sunt haec: Sequor Eudoxi, & Metonis, antiquorumq. fastos astrologorum, qui sunt aptati publicis sacrificijs; tum Plinij lib. XIIX. cap. 31. etsi mendose legitur, Ion, pro Meton, ut est in antiquo libro; postremo Censorini in libello de die natali (quem librum a nobis emendatū propediē emittemus) qui, quo loco maiores annos colligit, Sūt; inquit, magni anni complures, ut Metonicus, quem Meton Atheniensis ex annis unde uiginti constituit; isq. δεκαεννεατηρὶς appellatur; & interkalatur septies: in eoq. anno sunt dierum sex millia, & CDXL. Cic. quoque ad Att. lib. XII. ep. 3. Quando, inquit, iste Metonis annis ueniet?

Verum, cuius obseruationis inuētorem Theophrastus, Diodorus, Aelianus, Censorinus Metonem faciunt; quod ita creditum, & Tzetzes indicat; eam Numae Pompilio, qui multis ante Metonem annis Romae regnauit, non ignotam fuisse uideo. quod ex his Liuij uerbis conijcio: Omnium primum, ad cūrsum Lunae in duodecim menses describit annum: quem, quia tricenos dies singulis mensibus Luna nō explet, desuntq. dies solido anno, qui solstitiali circumagitur orbe; interkalares mensibus disponendo ita dispensauit, ut uigesimo anno ad metam eandem

Solis,

Solis, unde orsi eßent, plenis annorum omnium spatijs dies congruerent. Animaduertit igitur Meton, (ut uberius de eius anno loquamur) uigesimo quoque anno nouilunium eodem cuiusq. mensis die incidere, cum per annos XIX. *superiores uarijs semper cuiusq. mensis diebus incidisset. exempli gratia: Si Luna Kalendis Ian. cum Sole coierit, quod nouilunium uocatur, uigesimo post anno eodem die coibit. & ; quod de Iannario posui, de reliquis mensibus idem sentiendum. nam per annos* XIX. *numquam eo die neque Ianuarij, neque reliquorum mensium incidit nouilunium, quo semel antea inciderat aut Ianuario, aut reliquis mensibus: sed annis* XIX. *incurrit in totidem uarios dies cuiusque mensis. Illud est notandum, singulis horum* XIX. *annorum mensibus nouilunium praecurrere modo undecim, modo duodecim dies. exempli gratia: Si primo Ianuarij die nouilunium incidit, anno sequenti incidet die* XXII, *aut* XXI. *eiusdem mensis: anno tertio undecim item dies citius: item anno quarto eodem interuallo. praecurrere autem nouilunium dixi eodem mense singulis annis, quia omnium mēsium dies, ad hanc quidem rationem nouilunij quod attinet, in seipsos reuoluuntur. ita praecurrit nouilunium a primo Ianuarij die ad* XXI, *uel* XXII. *tum ad* XI. *uel* X. *mox ad primum eiusdem mensis diem. Quod*

autem

autem Cẽsorinus de Metonis anno septies inter
kalato dixit, id neque Graeca, neque Romana
ratio pati uidetur. nã, cum apud Graecos quar
to quoq. anno, idest ultimo cuiusque olympia-
dis, et extrema anni parte interkaletur: fit, ut in
Metonis anno, idest in annis undeuiginti, non
septies, sed modo quater, modo quinquies in-
terkaletur: quater quidem, si Metonis annus in
cipiat a primo olympiadis anno: nam hoc modo
non attingit ultimum annum, idest quartum,
quinctae olympiadis; quo interkalatur in extre-
mo: quinquies autem, si incipiat uel a secundo,
uel a tertio, uel a quarto olympiadis anno. nam,
si incipit a secundo, ultimus eius annus, idest un
de uigesimus, erit quartus quinctae olympiadis:
ita quinctam interkalationem assequetur: quia
quarto cuiusq. olympiadis anno interkalatur.
quod si tertio; undeuigesimus numerabitur pri-
mus olympiadis sextae. si a quarto: secũdus eius
dem olympiadis. qua utraque ratione Metonis
annus quinquies interkalatur, quia quinque
olympiadum postremos annos, quibus interka-
lari diximus, complectitur. non potuit igitur
Censorinus certum, & immutabilem interkala-
tionum numerum in Metonis anno definire: cum
modo quinquies, modo quater interkaletur, ut
iam ostendimus. Age, cogitauerit Censorinus
de Romano anno, quem C. Caesar instituit: ne

sic

Terentini ludi. 21
Terminus uitae. 14
Terminalia. 34. 35
Terpander. 77
Terra, elementum. 65. 71
Τετραετηρίδα. 26. 32
Tetragonum. 70. 72
Tetrametros Choriacus. 80
Thebae. 9
Thesis. 77
Θωθ, *quid apud Aegyptios.* 28. 37
Tibiae pares, & impares. 53
Tibiae Musis attributae. 58
Tibicen in sacris Marti attributus. 58
Tibicines numinibus placandis. 58
Timotheus musicus. 74. 77
T. Claudius Caesar. 23
Τόνος, *species modulationis.* 76
Tonus, quid. 77
Τραγίζειν. 13
Tragicus trimetros. 80
Trapezia. 73
Triangulum aequilaterum. 72
Trilaterum. 72
Trigonum. 70. 72
Τριετηρίδα. 26
Trieterica, Bacchi mysteria. 26
Trimetros Iambicus. 74. 79

Trimetros Comicus. 80
Trimetros Hipponactius. 80
Triumphus Marti agebatur, cum tibicine. 58
Tropici. 70.71
Tropicorem signa aequinoctialia duo. 67
Tropicorum signa solstitialia duo. 67
Tusculanorum menses. 39

V

VALERIVS. 43
Varrithon. 75
Venus Aphrodite. 40
Veneris domus. l. Domus.
Veneris stella. l. Stella.
Venopides. 30
Vere diues. 1
Versus unde dictus. 75
Versuum genera. l. Carminis.
Vesper, quid. 42
Vesperus, quid. 42
Vesperugo, quid. 42
Veteres Deorum dono omnia habebant. 3
Veteres aliquid Dijs sacrabant. 3
Veteres crinem Deo pascebant. 3
Vettius augur non ignobilis. 25
Vigilia prima, secunda, tertia, & quarta. 44
Vipsanius Agrippa. 37

Virgo, & Gemini, domus Mercurij. 70
Vita nostra stellis subiecta. 47
Vitae humanae terminus. 14.62
vitae humanae gradus quot. 61
vitellius. lege, L.
Vlpij consulatus. 37
umbrorum dies. l. Dies.

X V

XENOCRATIS *Platonici obitus.* 16
Xenophanes Colophonius. 16

Z

ZODIACVS *quid.* 47
Zodiaci diuisio. 48
Zonae. 66

Ex Libro de Quaeſitis per Epiſtolam.
De Metonis anno.

AD. GVLIELMVM SIRLETTVM CARDINALEM

DEcet cum parentibus liberos idem ſentire,& idem uelle. itaque cum in alijs rebus Patris iudicium plurimi ſemper feci,tum nihil facio libentius, quam ut eius in amicitijs colendis conſuetudinem imiter. Quis autem neſcit, quanto Tu ſemper ornamento nobis fueris? Quo fit, ut, cum Ti pares referre non poſſim grates, ingratitudinis uitium ut apud Te ſubeam, interdum dubitem. quo nihil peius odi. Verum, cum Te ſciam humanitatis in primis laude excellere, eumq. eſſe, qui homines, non ex beneficij accepti relatione, (ſaepe enim contingit,ut quis oneri ſuccumbat uirium imbecillitate) ſed ex animi gratitudine iudices: nihil mihi dubi-

tandum eſt, quin Tu in Tua illa uetere erga nos beneuolentia perſeueres. Ego contra, Tuum me eſſe profiteor, & in Te colendo cedere tuorum nemini. Interim hoc quidquid eſt, in tuo nomine apparere uolui. Vt exſtaret aliquod in Te obſeruantiae meae ſignum. Quod ſi hilari fronte, ut ſoles, acceperis, animos mihi addes ad maiora conanda, & ad meum de Te iudicium praeſtantiore forſan aliquo munere poſteris oſtendendum.

De *Metonis Anno scriptor antiquissimus Theophrastus* ἐν τῷ περὶ σημείων ὑδάτων καὶ πνευμάτων, *sic inquit:* Διὸ καὶ ἀγαθοὶ γεγένηνται κατὰ τόπους τινὰς ἀστρόνομοι, οἷον Ματρικέτας ἐν Μηθύμνῃ ἀπὸ τοῦ Λεπετύμνου, καὶ Κλεόστρατος ἐν Τενέδῳ ἀπὸ τῆς Ἴδης, καὶ Φαεινὸς Ἀθήνησιν ἀπὸ τοῦ Λυκαβηττοῦ τὰ περὶ τὰς τροπὰς συνεῖδε. παρ' οὗ Μέτων ἀκούσας, τὴν τοῦ ἐνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐνιαυτῶν συνέταξε. ἦν δὲ ὁ μὲν Φαεινὸς, μέτοικος Ἀθήνησιν. ὁ δὲ Μέτων Ἀθηναῖος, καὶ ἄλλοι δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἠστρολόγησαν. *Latine sic: Quapropter & optimi locis quibusdam Astronomi exstitere, quemadmodum Methymnae Matricetas in Lepetymno genitus, neque non & in Tenedo insula Cleostratus ab Ida profectus. quin & Phaenus Athenis e monte Lycambeto, qui brumam solstitiumq. praeuidit. Auditor huius discipulusq. Meton fuit Atheniensis, qui Annum undeuiginti annorum spatio praefinitum cõplexus est. et quidem Phaenus Atheniensium ciuitate donatus, Meton uero eiusdem uerbis indigena & popularis. Sunt & alij, qui in Astrologia eodem se modo exercuere. Diodorus etiam Siculus paullo fusius his uerbis, quae sunt lib.* XII:

Ἐν δὲ Ἀθήναις Μέτων ὁ Παυσανίου μὲν υἱὸς, δεδοξασμένος καὶ ἐν ἀστρολογίᾳ, ἐξέθηκε τὴν ὀνομαζομένην ἐννεακαιδεκαετηρίδα, τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ μηνὸς ἐν Ἀθήναις σκιροφοριῶνος τρισκαιδεκάτης. ἐν

δὲ

δὲ τοῖς εἰρημένοις ἔτεσι ἄστρα τὴν ἀποκατάστασιν ποιεῖται, καθάπερ ἐνιαυτοῦ τινὸς μεγάλου τὰν ἀνακυκλισμὸν λαμβάνει. διὸ ϗ τινὲς αὐτὸν Μέτωνος ἐνιαυτὸν ὀνομάζουσι. δοκεῖ ϗ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν τῇ προῤῥήσει ϗ προγραφῇ ταύτῃ θαυμαστῶς ἐπιτετευχέναι. τὰ γὰφ ἄστρα τὴν τεκίνησιν ϗ τὴν ἐπισημασίαν ποιεῖται συμφώνος τῇ γραφῇ. διὸ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνον οἱ πλεῖστοι τῶν ἐλλήκων χρώμενοι τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οὐ διαψεύδονται τῆς ἀληθείας: *quae Latina recitabo, ut Graece nescientibus consulatur: Athenis Meton, Pausaniae filius, astrologia clarus, spatium illud undeuiginti annorum demonstrauit, quod Graeci* ἐννεακαιδεκαετηρίδα, *initio facto die decimatertia eius mẽsis, qui* σκιροφορῶν *Athenis nominatur: in his autem, quos diximus, annis in eundem astra statum reuertuntur, ac ueluti magni cuiusdam anni conuersionem capiunt: quo circa nonnulli Metonis annum appellarunt. uidetur autem hic uir in eo, quod praedixit, & praescripsit, mirabiliter ueritatem attigisse. nam, ut ille scripsit, ita & motum, & significationes astra faciunt. quare Graecorum plurimi, ad aetatem usq. nostrã unde uiginti annorum obseruatione usi, non errarunt. Idem uidetur significasse lib. 2. cũ ait:* Λεγεται δὲ ϗ τὸν θεὸν δι' ἐτῶν ἐννεακαίδεκα κατανταν εἰς τὴν νῆσον. ἐν οἷς ϗ αἱ τῶν ἄστρων ἀποκαταστάσεις ἐπὶ τέλος ἄγονται. ϗ διὰ τοῦτο τὸν ἐννεα-

καιδεκαετῆ χρόνον ὑπὸ τῶν ἑλλήνων Μέτωνος μέ-
γαν ἐνιαυτὸν ὀνομάζεσθαι. *hoc est: Apollinem nar
rant undeuiginti annorum spatio, quibus astro-
rum conuersiones ad finem perducuntur, ad in-
sulam occurrere: propterea tempus undeuigin
ti annorum a Graecis Magnum annum uocari.
Sic Diodorus. Aratus etiam* ἐν τοῖς φαινομένοις,
– συνάειδεται ἤδη, Ἐννέα καὶ δέκα κύκλα φαεινοῦ ἠε-
λίοιο. *Quo loco Theon interpres,* Μέτων, *ait,* τίς
γέγονε παλαιὸς ἀστρονόμος, ὃς ἀκριβῶς ἀριθμήσας,
εἶπε μικρὸν ἐνιαυτὸν, ὡς πρὸς σύγκρισιν τοῦ μεγά
λου, περὶ οὗ πρότερον εἴπομεν, ἤγουν ὅταν σύνοδος
γένηται ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ τοῦ παντός. οἱ δὲ μετὰ Μέτω
να ἀστρονόμοι, καὶ πίνακας ἐν ταῖς πόλεσιν ἔθηκαν,
περὶ τῶν τοῦ ἡλίου περιφορῶν τῶν ἐννεακαιδεκαετη
ρίδων. *Est etiã, non dũ peruulgatus Achilles, quẽ
prudẽtissimum Iulius Firmicus appellat, ualde
quidẽ, (quod ex eius recõdita doctrina cognosci-
tur) antiquus. is in lib. cui tit.* τῶν Ἀράτου φαι-
νομένων πρὸς εἰσαγωγὴν ἐκ τῶν Ἀχιλλέως περὶ τοῦ
παντός, *ubi agit* περὶ ἡλίου, *scriptũ ita reliquit:*
Λέγεται ἐνιαυτὸς ἡ ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον ἀποκα-
τάστασις αὐτοῦ ἐν ἡμέραις τξε, καὶ ἐλαχίστῳ μορίῳ. ἀπὸ
δὲ σημείου ἐπὶ σημεῖον καθίσταται ἐν ὀκτὼ δεκαε-
τηρίδι: εἴγε γνήσιόν ἐστι τὸ σύγγραμμα. Ἐρατοσθέ
νης γὰρ ἀντέγραψεν αὐτῷ δεικνὺς ὡς οὐκ εἴη Εὐδό
ξου. κατὰ δὲ τίνας, ἐν ἑβδομήκοντα ἔτεσιν, ἧς δόξης
ἐστὶ Κάλλιππος. κατὰ δὲ Μέτονα, δι᾽ ἐννέα καὶ δεκαε-
τηρίδος.

Q

QVADRATVS, *numerus perfectissimus.* 14
Quadratum quid. 73
Quadratus, uersus. 80
Quadrilaterum. 73
Quinctanae. 35
Quinctilis, mensis. 33. 40. 41
Quinctilis, quando Iulius cognominatus. 41
Quinquatria Minuscula. 58
Quinque aetatum gradus. 61
Quirini ades. 43

R

REGIFVGIVM. 34
ῥυθμὸ, quid. 75
Rhythmus, unde dictus. 75
Rhythmonius, Orphei filius. 75
Rhythmica, pars musicae. 75
Roma, patria communis Cẽsorini, et Caerellij. 19
Romani, ex Albanis orti. 32
Romanorum ciuile saeculum. 25
Romanorum dies. l. Dies.
Romuli menses. 40
Romulus in cõdenda Urbe auguria obseruat. 25

S

SACRA Maiae, et Mercurij. 41
Saeculum. 18
Saeculum quid. 19
Saeculum naturale. 20. 23
Saecula Etruscorum. 21
Saecula Romanorum. 21. 25
Sagittarius, & Pisces, domus Iouis. 70
Saturnius numerus. 82
Saturni domus. l. Domus.
Saturni Stella. l. Stella.
Σκαληνὸν quid. 73
Scorpio, & Aries, domus Martis. 70
Semen hominis unde profluat. 10
Senarius numerus, fundamentum gignendi. 55
Seniores unde. 61
Senex unde. 61
Septenarius numerus. 14. l. Numerus
Septenarius uersus. 80
Septimestris partus. 54
Septimus annus. l. Annus.
Septimus dies. l. Dies.
Septimanae. 35
Ser. Tullius. 29
Sextilis, & September, menses. 33. 41
Sextilis, quando Augustus dictus. 41

Signa masculina. 67
Signa feminina. 67
Signa Tropica peregrinationibus praesunt. 70
Signa nocturnis originibus fauentia. 70
Signa diurnis originibus fauentia. 70
Signorum Zodiaci particulae. 48
Signiferi circuli partes. 67
Sol quot dies in Aquario moratur. 39
quot in Pisce.
quot in Ariete.
quot in Geminis. 39
Solarium. 43
Sol, principale elementum. 65
Sol, maximum sidus. 68
Solis potentia. 47
Sol potentissimus in nos. 47
Solis cursus. 68
Solis defectio. 68
Solis domus. 70
Solstitium hibernum. 66
Solstitium aestiuum. 66
Spatium terrae, & siderum distantia. 59
Spondeus pes. 28
Spondaicus numerus. 83
Spondaicus trimetros. 83
Stadium Italicum. 59
Stadium Olympicum. 59
Stadium Pythicum. 59

Stella, quae ortum facit. 69
Stella Mercurij. 59. 69
Stella Veneris. 60. 69
Stella Martis. 60. 68
Stella Iouis. 60. 68
Stella Saturni. 60. 68
Stellarum domus. 70
Stellarum melodia. 59
Stellae uagae, & stantes. 68
Stoicorum opinio de principijs rerum. 65
Suprema, quid. 44
Symphonia, quid. 52

T.

TAGES. 9
Tarquinius. 33
Τέλειον. 55
Taurus, & Libra, domus Veneris. 70
Templa. 3
Tempus praesens, praeteritum, & futurum. 18
Tempus praesens admodum exiguum. 18
Tempus praeteritum initio caret. 18
Tempus Mythicum. 36
Tempus ἱστορικόν. 36
Tempus ad pariendum aptum. 45
Temporum tria discrimina. 35
Tempus quid in carmine. 75

Terentini ludi. 21
Terminus uitae. 14
Terminalia. 34. 35
Terpander. 77
Terra, elementum. 65. 71
Τετραετηρίδα. 26. 32
Tetragonum. 70. 72
Tetrametros Choriacus. 80
Thebae. 9
Thesis. 77
Θωθ, *quid apud Aegyptios.* 28. 37
Tibiae pares, & impares. 53
Tibiae Musis attributae. 58
Tibicen in sacris Marti attributus. 58
Tibicines numinibus placandis. 58
Timotheus musicus. 74. 77
T. Claudius Caesar. 23
Τόνος, *species modulationis.* 76
Tonus, quid. 77
Τραγίζειν. 13
Tragicus trimetros. 80
Trapezia. 73
Triangulum aequilaterum. 72
Trilaterum. 72
Trigonum. 70. 72
Τριετηρίδα. 26
Trieterica, Bacchi mysteria. 26
Trimetros Iambicus. 74. 79

Trime-

Trimetros Comicus. 80
Trimetros Hipponactius. 80
Triumphus Marti agebatur, cum tibicine. 58
Tropici. 70.71
Tropicorem signa aequinoctialia duo. 67
Tropicorum signa solstitialia duo. 67
Tusculanorum menses. 39

V

VALERIVS. 43
Varrithon. 75
Venus Aphrodite. 40
Veneris domus. l. Domus.
Veneris Stella. l. Stella.
Venopides. 30
Vere diues. 1
Versus unde dictus. 75
Versuum genera. l. Carminis.
Vesper, quid. 42
Vesperus, quid. 42
Vesperugo, quid. 42
Veteres Deorum dono omnia habebant. 3
Veteres aliquid Dijs sacrabant. 3
Veteres crinem Deo pascebant. 3
Vettius augur non ignobilis. 25
Vigilia prima, secunda, tertia, & quarta. 44
Vipsanius Agrippa. 37

Virgo, & Gemini, domus Mercurij. 70
Vita nostra stellis subiecta. 47
Vitae humanae terminus. 14.62
vitae humanae gradus quot. 61
vitellius. lege, L.
Vlpij consulatus. 37
umbrorum dies. l. Dies. 1

X V

XENOCRATIS *Platonici obitus.* 16
Xenophanes Colophonius. 16

Z

ZODIACVS *quid.* 47
Zodiaci diuisio. 48
Zonae. 66

Ex Libro de Quaesitis per Epistolam.

De Metonis anno.

AD GVLIELMVM SIRLETTVM CARDINALEM.

DECET cum parentibus liberos idem ſentire, & idem uelle. itaque cum in alijs rebus Patris iudicium plurimi ſemper feci, tum nihil facio libentius, quam ut eius in amicitijs colendis conſuetudinem imiter. Quis autem neſcit, quanto Tu ſemper ornamento nobis fueris? Quo fit, ut, cum Ti pares referre non poſſim grates, ingratitudinis uitium ut apud Te ſubeam, interdum dubitem. quo nihil peius odi. Verum, cum Te ſciam humanitatis in primis laude excellere, eumq. eſſe, qui homines, non ex beneficij accepti relatione, (ſaepe enim contingit, ut quis oneri ſuccumbat uirium imbecillitate) ſed ex animi gratitudine iudices: nihil mihi dubi-

tandum eſt, quin Tu in Tua illa uetere erga nos beneuolentia perſeueres. Ego contra, Tuum me eſſe profiteor, & in Te colendo cedere tuorum nemini. Interim hoc quidquid eſt, in tuo nomine apparere uolui. Vt exſtaret aliquod in Te obſeruantiae meae ſignum. Quod ſi hilari fronte, ut ſoles, acceperis, animos mihi addes ad maiora conanda, & ad meum de Te iudicium praeſtantiore forſan aliquo munere poſteris oſtendendum.

De *Metonis Anno scriptor antiquissimus Theophrastus* ἐν τῷ περὶ σημείων ὑδάτων καὶ πνευμάτων, *sic inquit:* Διὸ καὶ ἀγαθοὶ γεγένηνται κατὰ τόπους τινὰς ἀστρόνομοι, οἷον Ματρικέτας ἐν Μηθύμνῃ ἀπὸ τοῦ Λεπετύμνου, καὶ Κλεόστρατος ἐν Τενέδῳ ἀπὸ τῆς Ἴδης, καὶ Φαεινὸς Ἀθήνησιν ἀπὸ τοῦ Λυκαβηττοῦ τὰ περὶ τὰς τροπὰς συνεῖδε. παρ' οὗ Μέτων ἀκούσας, τὴν τοῦ ἐνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐνιαυτῶν συνέταξε. ἦν δὲ ὁ μὲν Φαεινὸς, μέτοικος Ἀθήνησιν. ὁ δὲ Μέτων Ἀθηναῖος, καὶ ἄλλοι δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἠστρολόγησαν. *Latine sic: Quapropter & optimi locis quibusdam Astronomi exstitere, quẽadmodum Methymnae Matricetas in Lepetymno genitus, neque non & in Tenedo insula Cleostratus ab Ida profectus. quin & Phaenus Athenis e monte Lycambeto, qui brumam solstitiumq. praeuidit. Auditor huius discipulusq. Meton fuit Atheniensis, qui Annum undeuiginti annorum spatio praefinitum cõplexus est. et quidem Phaenus Atheniensium ciuitate donatus, Meton uero eiusdem uerbis indigena & popularis. Sunt & alij, qui in Astrologia eodem se modo exercuere. Diodorus etiam Siculus paullo fusius his uerbis, quae sunt lib.* XII:

Ἐν δὲ Ἀθήναις Μέτων ὁ Παυσανίου μὲν υἱὸς, δεδοξασμένος καὶ ἐν ἀστρολογίᾳ, ἐξέθηκε τὴν ὀνομαζομένην ἐννεακαιδεκαετηρίδα, τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ μηνὸς ἐν Ἀθήναις σκιροφοριῶνος τρισκαιδεκάτης. ἐν

δὲ

δὲ τοῖς εἰρημένοις ἔτεσι ἄστρα τὴν ἀποκατάστασιν
ποιεῖται, καθάπερ ἐνιαυτοῦ τινὸς μεγάλου τὸν ἀνα-
κυκλισμὸν λαμβάνει. διὸ καὶ τινὲς αὐτὸν Μέτωνος
ἐνιαυτὸν ὀνομάζουσι. δοκεῖ καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν τῇ
προῤῥήσει καὶ προγραφῇ ταύτῃ θαυμαστῶς ἐπιτετευ-
χέναι. τὰ γὰρ ἄστρα τὴν τε κίνησιν καὶ τὴν ἐπισημα-
σίαν ποιεῖται συμφώνως τῇ γραφῇ. διὸ μέχρι τῶν
καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλεῖστοι τῶν ἑλλήνων χρώμενοι
τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οὐ διαψεύδονται τῆς ἀλη-
θείας: quae Latina recitabo, ut Graece nescienti
bus consulatur: Athenis Meton, Pausaniae fi-
lius, astrologia clarus, spatium illud undeuiginti
annorum demonstrauit, quod Graeci ἐννεακαιδε-
καετηρίδα, initio facto die decimatertia eius mē
sis, qui σκιροφοριῶν Athenis nominatur: in his au
tem, quos diximus, annis in eundem astra sta-
tum reuertuntur, ac ueluti magni cuiusdam an
ni conuersionem capiunt: quo circa nonnulli Me
tonis annum appellarunt. uidetur autem hic uir
in eo, quod praedixit, & praescripsit, mirabili
ter ueritatem attigisse. nam, ut ille scripsit, ita
& motum, & significationes astra faciunt,
quare Graecorum plurimi, ad aetatem usq; no
strā unde uiginti annorum obseruatione usi, non
errarunt. Idem uidetur significasse lib. 2. cū ait:
Λέγεται δὲ καὶ τὸν θεὸν δι' ἐτῶν ἐννεακαίδεκα καταν-
τᾶν εἰς τὴν νῆσον. ἐν οἷς καὶ αἱ τῶν ἄστρων ἀποκατα-
στάσεις ἐπὶ τέλος ἄγονται. καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐννεα-

καιδεκαετῆ χρόνον ὑπὸ τῶν ἑλλήνων. Μέτωνος μέγαν ἐνιαυτὸν ὀνομάζεσθαι. *hoc est: Apollinem narrant undeuiginti annorum spatio, quibus astrorum conuersiones ad finem perducuntur, ad insulam occurrere: propterea tempus undeuiginti annorum a Graecis Magnum annum uocari. Sic Diodorus. Aratus etiam* ἐν τοῖς Φαινομένοις, – συνάειδεται ἤδη, Ἐννέα καὶ δέκα κύκλα φαεινοῦ ἠελίοιο. *Quo loco Theon interpres,* Μέτων, *ait,* τὶς γέγονε παλαιὸς ἀστρονόμος, ὃς ἀκριβῶς ἀριθμήσας, εἶπε μικρὸν ἐνιαυτὸν, ὡς πρὸς σύγκρισιν τοῦ μεγάλου, περὶ οὗ πρότερον εἴπομεν, ἤγουν ὅταν σύνοδος γένηται ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ τοῦ παντός. οἱ δὲ μετὰ Μέτωνα ἀστρονόμοι, καὶ πίνακας ἐν ταῖς πόλεσιν ἔθηκαν, περὶ τῶν τοῦ ἡλίου περιφορῶν τῶν ἐννεακαιδεκαετηρίδων. *Est etiã, non dũ perulgatus Achilles, quẽ prudẽtissimum Iulius Firmicus appellat, ualde quidẽ, (quod ex eius recõdita doctrina cognoscitur) antiquus. is in lib. cui tit.* τῶν Ἀράτου φαινομένων πρὸς εἰσαγωγὴν ἐκ τῶν Ἀχιλλέως περὶ τοῦ παντός, *ubi agit* περὶ ἡλίου, *scriptũ ita reliquit:* Λέγεται ἐνιαυτὸς ἡ ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον ἀποκατάστασις αὐτοῦ ἐν ἡμέραις τξε, καὶ ἐλαχίστῳ μορίῳ. ἀπὸ δὲ σημείου ἐπὶ σημεῖον καθίσταται ἐν ὀκτὼ δεκαετηρίδι: εἴγε γνήσιόν ἐστι τὸ σύγγραμμα. Ἐρατοσθένης γὰρ ἀντέγραψεν αὐτῷ δεικνὺς ὡς οὐκ εἴη Εὐδόξου. κατὰ δὲ τίνας, ἐν ἑβδομήκοντα ἔτεσιν, ἧς δόξης ἐστὶ Κάλλιππος. κατὰ δὲ Μέτονα, δι᾽ ἐννέα καὶ δεκαετηρίδος.

τηρίδος. Ταύτῃ κατηκολούθησεν Ἄρατος, φησὶ γὰρ συνεγείρεται ἤδη. Ἐννέα καὶ δέκα κύκλα φαεινοῦ ἠελίοιο. *Nominatur et ab Interprete alio, cuius nomen nõ exstat, itẽ a Ptolemaeo lib.* III. *cap.* 2. *Magnae cõstructionis, & in mẽsibus Aegyptijs, & ab Aristophane, & eius Interprete in Auibus. Aelianus autem de uaria historia lib.* X. Μέτων ὁ Λάκων ἀστρόλογος ἀνέστησε στήλας, καὶ τὰς τοῦ ἡλίου τροπὰς κατεγράψατο, καὶ τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν, ὡς ἔλεγεν, εὗρεν, καὶ ἔφατο αὐτὸν, ὡς ἔλεγεν, ἑνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐτῶν. *Idem lib.* XIII. *ait, eum calamitatem prouidisse, quam Athenienses in Sicilia, aduersus Lacedaemonios pugnantes, pertulerunt; stultitiamq. simulasse, ne cũ ijs nauigare cogeretur. Sudas quoque sic:* Ἐνιαυτὸς Μέτωνος ἡ ἐννεακαιδεκαετηρίς. Μέτων γὰρ ὁ μαθηματικὸς περίοδον ἐκτιθεὶς χρόνου, ἐνέταξε ιθ. *Legimus etiam apud Tzetzem lib.* XII. *de uaria historia hos uersus:*

Ὁ Μέτων Ἀθηναῖος ἦν υἱὸς τοῦ Παυσανίου,
Ἦν ἐν ὀλυμπιάδι δὲ ὀγδοηκοστῇ ἑβδόμῃ.
Ἄριστος ἀστρόλογος δὲ τελῶν ὑπὲρ τοὺς πάντας
Πάντων πρῶτος, ὡς λέγουσι, τῶν ἄλλων ἀστρολόγων,
Περὶ ἁπάντων ἔγραψεν, ὡς ψεύδονται κἀνταῦθα.
Τὰς ἐννεακαιδεκαετηρίδας τε, καὶ δὴ, καὶ ἄλλα.

Haec de Metonis anno scriptores Graeci. Accedunt Latinorum testimonia, primum Vitruuij lib. IX. *c.* 7. *in quo tamen corrupte Melo legi-*

tur;

tur; deinde Columellae in praefatione, qui eius prouidentiam in astrorum uentorumq. motib. laudat. & eiusdem lib. IX. *cap.* 14. *in quo sunt haec: Sequor Eudoxi, & Metonis, antiquorumq. fastos astrologorum, qui sunt aptati publicis sacrificijs; tum Plinij lib.* XIIX. *cap.* 31. *etsi mendose legitur, Ion, pro Meton, ut est in antiquo libro; postremo Censorini in libello de die natali (quem librum a nobis emendatũ propediẽ emittemus) qui, quo loco maiores annos colligit, Sũt, inquit, magni anni complures, ut Metonicus, quem Meton Atheniensis ex annis unde uiginti constituit; isq.* δεκαεννεατηρίς *appellatur; & interkalatur septies: in eoq. anno sunt dierum sex millia, &* CDXL. *Cic. quoque ad Att. lib.* XII. *ep.* 3. *Quando, inquit, iste Metonis annis ueniet?*

Verum, cuius obseruationis inuẽtorem Theophrastus, Diodorus, Aelianus, Censorinus Metonem faciunt; quod ita creditum, & Tzetzes indicat; eam Numae Pompilio, qui multis ante Metonem annis Romae regnauit, non ignotam fuisse uideo. quod ex his Liuij uerbis coniicio: Omnium primum, ad cursum Lunae in duodecim menses describit annum: quem, quia tricenos dies singulis mensibus Luna nõ explet, desuntq. dies solido anno, qui solstitiali circumagitur orbe, interkalares mensibus disponendo ita dispensauit, ut uigesimo anno ad metam eandem

Solis,

Solis, unde orsi eßent, plenis annorum omnium spatijs dies congruerent. Animaduertit igitur Meton, (ut uberius de cius anno loquamur) uigesimo quoque anno nouilunium eodem cuiusq. mensis die incidere, cum per annos XIX. *superiores uarijs semper cuiusq. mensis diebus incidisset. exempli gratia: Si Luna Kalendis Ian. cum Sole coierit, quod nouilunium uocatur, uigesimo post anno eodem die coibit. &, quod de Iannario posui, de reliquis mensibus idem sentiendum. nam per annos* XIX. *numquam eo die neque Ianuarij, neque reliquorum mensium incidit nouilunium, quo semel antea inciderat aut Ianuario, aut reliquis mensibus: sed annis* XIX. *incurrit in totidem uarios dies cuiusque mensis. Illud est notandum, singulis horum* XIX. *annorum mensibus nouilunium praecurrere modo undecim, modo duodecim dies. exempli gratia: Si primo Ianuarij die nouilunium incidit, anno sequenti incidet die* XXII, *aut* XXI. *eiusdem mensis: anno tertio undecim item dies citius: item anno quarto eodem interuallo. praecurrere autem nouilunium dixi eodem mense singulis annis, quia omnium mẽsium dies, ad hanc quidem rationem nouilunij quod attinet, in seipsos reuoluuntur. ita praecurrit nouilunium a primo Ianuarij die ad* XXI, *uel* XXII. *tum ad* XI. *uel* X. *mox ad primum eiusdem mensis diem. Quod*

autem

autem Cẽsorinus de Metonis anno septies inter kalato dixit, id neque Graeca, neque Romana ratio pati uidetur. nã, cum apud Graecos quarto quoq. anno, ideſt ultimo cuiuſque olympiadis, et extrema anni parte interkaletur: fit, ut in Metonis anno, ideſt in annis unde uiginti, non ſepties, ſed modo quater, modo quinquies interkaletur: quater quidem, ſi Metonis annus incipiat a primo olympiadis anno: nam hoc modo non attingit ultimum annum, ideſt quartum, quinctae olympiadis, quo interkalatur in extremo: quinquies autem, ſi incipiat uel a ſecundo, uel a tertio, uel a quarto olympiadis anno. nam, ſi incipit a ſecundo, ultimus eius annus, ideſt unde uigeſimus, erit quartus quinctae olympiadis: ita quinctam interkalationem aſſequetur: quia quarto cuiuſq. olympiadis anno interkalatur. quod ſi tertio; undeuigeſimus numerabitur primus olympiadis ſextae. ſi a quarto: ſecũdus eiuſdem olympiadis. qua utraque ratione Metonis annus quinquies interkalatur, quia quinque olympiadum poſtremos annos, quibus interkalari diximus, complectitur. non potuit igitur Cenſorinus certum, & immutabilem interkalationum numerum in Metonis anno definire: cum modo quinquies, modo quater interkaletur, ut iam oſtendimus. Age, cogitauerit Cenſorinus de Romano anno, quem C. Caeſar inſtituit: ne

ſic

ſic quidem procedet. nam quarto quoque anno, collectis quattuor quadrantibus, hoc eſt horis XXIV, *interkalatur, ut expleatur annus dierũ numero* CCCLXVI *.ita ſequuntur plane totidem interkalationes, quot apud Graecos in Metonis anno: ſi quidem ita quarto quoq. anno apud nos, ut apud illos, interkalatur, diſſimili tamen ratione: nam noſtra unius modo diei interkalatio eſt: illi uero in olympiade impari, una, tertia, quinta, ſeptima, nona, unum interkalant menſem; in pari, ſecunda, quarta, ſexta, octaua, decima, duos. Hic mihi occurrit illud, fortaſſe Cenſorinum, Interkalatur ſepties, dixiße, pro, interkalantur ſeptem menſes: quia in ſequentibus exemplis, cum Philolai, Callippi, Democriti, Hipparchi magnos annos perſequitur, de interkalatis menſibus aperte loquitur: ſit ita, uerumtamen non ſemper in anno Metonis menſes ſeptem, ſed modo ſex, modo ſeptem, modo octo interkalabuntur: ſex, cum annus Metonis incipiet ab olympiadis imparis anno primo, & claudetur quintae item imparis tertio, ideſt citra interkalationem, quae fit anno quarto. Septem uero menſes interkalantur, cum incipit a ſecundo, tertio, quarto item imparis olympiadis: quoniam, ab his omnibus annis incipiens, attingit quartum annum quintae olympiadis, in qua, ut omnibus imparibus, unus interkala-*

tur mensis. Quod si Metonis annum incipere uelimus ab olympiade pari: distinguendi sunt anni. nam, si a primo incipiet, claudetur item tertio paris olympiadis; idest citra interkalationem. ita sex modo mensium sequetur interkalatio. secundo autem initium faciens, quartum comprehendet paris olympiadis; item, si uel a tertio, uel a quarto incipiet. ita menses octo interkalabuntur. nam cum in olympiade pari menses duo, in impari unus interkaletur: necesse est, ut tribus olympiadibus paribus menses sex, in imparibus duabus duo interkalentur: qui sunt omnino octo. quis porro non uidet, si Metonis annus a secundo, tertio, quarto anno paris olympiadis incipiat; necessario sequi, ut quinq. olympiadum, trium parium, duarum imparium, interkalationem comprehendat? In dierum quoque numero uel ipsius Censorini, uel, quod libentius crediderim, librarij mendum est. nam in anno lunari Metonis dies sunt non sex millia. C D X L, *sed sex millia* D C C X X V I. *quod si de solari, non de lunari, anno intellexerit Meto: dies erunt 6940. constat autem lunaris annus ex 354. diebus, solaris ex 365, & quadrante. sed de lunari Metonem intellexiße, ideo credendum, quia Graeci omnes, praeter Arcades, & Acarnanes, annum diebus* C C C L I V. *computabant: Metonem autem in Graecia natum,*

Athenis Theophrastus; Diodorus, Censorinus, & Tzetzes, Spartae: Aelianus dixit, nemo apud Arcades, qui tribus, aut apud Acarnanes, qui sex mensibus annum suum explicabant: at apud Macrobium scriptum est.

QVOD uulgus nouem, omnes fere scriptores, atque adeo Aristoteles, ipsiq. Iurisperiti, decem menses communiter gestare mulieres, testantur. Vt in L. Gallus, 29. lib. XXIIX. Digest. de lib. et post. tit. 2. Gallus sic posse institui postumos nepotes induxit, Si filius meus uiuo me morietur, tunc si quis mihi ex eo nepos, siue quae neptis post mortem meam in decem mensibus proximis, quibus filius meus moreretur, natus, nata, erit: heredes sunto. Hinc Romulus Annum in decem menses distribuit, spatiū nimirum, quo infans in utero gestaretur. ut Ouidius Fast. lib. 1. testatur: his uersibus.

Tempora digereret cum conditor urbis, in anno
Constituit menses quinque bis esse suo.
Scilicet arma magis, quā sidera, Romule, noras:
Curaq. finitimos uincere maior erat.
Est tamen & ratio, Caesar, quae mouerat illum:
Erroremq. suum quo tueatur, habet.
Quod satis est utero matris dū prodeat infans,
Hoc anno statuit temporis esse satis.

Hinc etiam illud Virg. in Buc. ecl. 4.

Matri longa decem tulerunt fastidia menses.

Plautus Cistellaria:

Tum illa, quam compresserat, decimo post

mense exacto, hic peperit filiam.

Sapientiae cap. 7

In utero matris caro decem mensium tempore formatus sum.

Pythagoras, teste Laertio, infra septem, aut nonem, aut decem ut plurimum menses consummatum, atque perfectum infantē gigni, dicebat.

Saturnum Apollodorus ait, auctore Macrobio, alligari per annum laneo uinculo, & solui ad diem eius festum, idest mense Decembri: quo significabatur, decimo mense semen in utero animatum, in uitam grandescere, quod donec erumpat in lucem, mollibus naturae uinculis detinetur.

Cicero quoque in Topicis, In decem mensibus, ait.

Videndi omnino, Plinius lib. VII. cap. 5. et Agellius lib. III. cap. 16.

Decimi fluctus, Festo, maximi dicuntur.